Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 12 februari 2011

TAAL
7
'Mijn broeder de neger' (1)

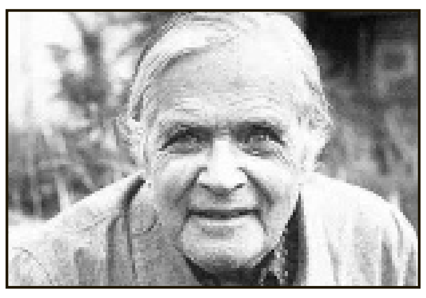

ETEN & DRINKEN
9
'Fryslân heitelân'

ACHTERGROND
14
Financiële crisis en afschuifgedrag

Honderd dagen na Tomas:

'Nooit meer bezuinigen op afwatering'

Op 9 februari was het precies honderd dagen geleden, dat Curaçao geconfronteerd werd met de nasleep van tropische storm Tomas. Overstromingen als gevolg van regenval leken voor ons tropische paradijsje tot voor kort een 'ver van mijn bed show'. Totdat op 1 november 2010 het eiland binnen zes uur tijd een hoeveelheid regen over zich heen kreeg die normaal verspreid over een heel jaar valt.

Tekst: Maya Mathias en Elaine Marchena Foto's: Edsel Sambo

De evacuatie van het Adventziekenhuis.

Als gevolg van verwaarloosd onderhoud aan het afwateringssysteem baanden enorme watermassa's zich een weg, dwars door woonwijken en bedrijventerreinen heen. Het resultaat: twee doden, honderden gezinnen en bedrijven met waterschade, miljoenen guldens aan schadeclaims en een hoop persoonlijk leed. Hoe staan wij er honderd dagen na Tomas voor? Hoe verging het de slachtoffers en wat leerden wij?

"We zijn als eiland wel wakker geschud", stelt minister-president Gerrit Schotte. "Zo'n grote hoeveelheid regen is hier nog niet eerder in zo'n korte tijd gevallen. Van het Hurricane Center in Miami hebben we begrepen dat een dergelijk geval van lokale neerslag bijna niet voorzien kan worden. Ons doorgaans vrij droge eiland was hier qua infrastructuur totaal niet op voorbereid. Er is in de afgelopen jaren helaas stelselmatig gekort op het budget van 7 miljoen per jaar voor onderhoud aan de rooien. Doordat waterkanalen op veel plaatsen niet leeg zijn gehouden, is het water zijn eigen weg gaan zoeken. Sommige kanalen waren zelfs verdwenen, zoals bij Koraal Specht, waar illegaal over een rooi heen bleek te zijn gebouwd."

Compensatie

Een van de eerste maatregelen van de regering was, om Reda Sosial (Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid, red.) opdracht te geven voor een inventarisatie van de schade onder lokale gezinnen. Dit resulteerde in het fonds Ondersteuning Waterschade, waar regering en het bedrijfsleven aan hebben bijgedragen, voor compensatie aan de getroffen burgers. Daarmee hebben op dit moment in totaal 850 gezinnen een tegemoetkoming van een paar duizend gulden kunnen krijgen voor huisraad dat ze als gevolg van de waterschade zijn kwijtgeraakt. Daarnaast waren er ook diverse initiatieven vanuit het bedrijfsleven, de media en particulieren, waarmee geld is binnengehaald voor de slachtoffers van de wateroverlast.

Geen luxe maar noodzaak

Aan de infrastructuur moest natuurlijk zeer dringend iets worden gedaan. De premier legt uit: "Aan minister Cooper van Infrastructuur is per direct een beginbudget van 3.5 miljoen gulden ter beschikking gesteld, voor het meest noodzakelijke onderhoud aan de rooien. Daarnaast werkt het Rampenbureau, in opdracht van de regering, aan de gebruikelijke assessment van hoe het Rampenbureau en alle daarbij betrokken diensten hebben gefunctioneerd. Uit dergelijke evaluaties worden altijd lessen getrokken voor verdere verbetering van de werkwijze en procedures bij lokale rampen. Daarbij wordt ook aan internationale ondersteuning gedacht."
Het belangrijkste leerpunt van de afgelopen ramp is, volgens Gerrit Schotte, het besef dat onderhoud van de afwateringsinfrastructuur geen luxe, maar noodzaak is. "Het onderhoud aan onze afwateringskanalen is iets waar nooit meer op bezuinigd mag worden."

Bij verzekeraar ENNIA stroomden na de storm Tomas de schadeclaims van burgers en bedrijven binnen, tot een totaalbedrag van tussen de 8 en 9 miljoen gulden. "*Naast alle emoties en verslagenheid, bleken veel klanten slecht op de hoogte van de voorwaarden van hun calamiteitenverzekering bij waterschade aan hun auto, woning of bedrijfspand", vertelt Gilbert Martina, chief operations officer bij ENNIA. "Met onze nieuwe orkaangids gaan wij daar wat aan doen.*"

Al op maandagmiddag 3 november stond het inspecteursteam van ENNIA, aangevuld met externe krachten, bij de eerste klanten op de stoep. Martina: "We hebben 220 overuren gedraaid om alle rapporten in orde te krijgen. Geen eenvoudige job om hevig aangeslagen burgers goed te woord te staan en tegelijkertijd de schade(vergoeding) snel en objectief vast te stellen. We hebben iedereen gevraagd om foto's te nemen en maatregelen te nemen om de waterschade, waar mogelijk, in te perken. Over het algemeen verliepen de contacten soepel, maar soms bleken klanten niet of behoorlijk onderverzekerd te zijn en onbekend met de 2 procent eigen risico norm, die door onze herverzekeraars wordt geëist. Dat leidt op zo'n moment tot teleurstelling en frustratie bij de afhandeling; heel begrijpelijk, maar niettemin wel heftig voor onze inspecteurs."

Niet goed voorbereid

Martina: "Een auto- of ziektekostenpolis leest een klant nog wel eens door, maar de calamiteitenpolis pakt men er pas bij als het leed al is geschied. Daarom ontstond bij ons het idee voor een orkaangids, waarmee wij onze klanten bewust willen maken van orkaanrisico's en ze voorzien van allerlei tips en stappenplannen. Je kunt je in materiële en financiële zin namelijk goed wapenen tegen een mogelijke calamiteit. Maar het kennen van je polisvoorwaarden en het regelmatig afstemmen met je verzekeraar over je dekkingsplan is daarbij een must. Tomas heeft hier op Curaçao meer schade aangericht dan een orkaan op Sint Maarten zou doen omdat we als burgers, bedrijfsleven en overheid niet goed waren voorbereid."
Martina: "Terugkijkend heeft onze sector drie belangrijke zaken geconstateerd. Onze basisinfrastructuur (riolering, afvoerkanalen en afwatering) is niet op zulke calamiteiten ingesteld, onze bouwvoorschriften zijn niet meer van deze tijd en worden onvoldoende gecontroleerd en onze burgers en bedrijven zijn onvoldoende op de hoogte van alle preventieve maatregelen en verzekeringsmogelijkheden die mogelijk zijn. De eerste twee punten hebben wij als vereniging van verzekeraars direct aangekaart bij de minister van Economische Zaken. Met informatievoorziening en voorlichting gaan wij zelf ook hard aan de slag. Eén juni is het nieuwe orkaanseizoen weer een feit. Nu de kans op calamiteiten wereldwijd toeneemt, moeten wij er als land voor zorgen dat we een volgende keer echt beter zijn voorbereid!"

Damdoorbraak te Muizenberg.

Ook bij verzekeraar RSA liepen de schadeclaims in de miljoenen. De internationale verzekeraar is gelukkig wel wat gewend. Voor Tomas werd een speciaal catastrofeteam (CAT-team) ingevlogen met experts uit Engeland en Canada.

Rianne Plaisier, operations manager bij RSA: "Via brokers, cliënten, onze surveyors en de media hadden we al snel door dat het een serieuze aangelegenheid was. Vele bedrijven waren zwaar gedupeerd en ook veel particuliere woningen van cliënten waren niet bewoonbaar meer. Leden van ons management-team hebben, de dag na de storm, meteen de hardst getroffen wijken bezocht om onze klanten emotioneel en praktisch bij te staan. Daarbij zijn bijvoorbeeld schoonmaakbedrijven ingezet, zodat burgers en bedrijven snel terug konden keren naar het leven en werk van alledag. Tijdens het schoonmaken zijn veel schadegoederen weggehaald. Wat nog enigszins bruikbaar maar niet meer verkoopbaar was, hebben wij met de vrijwillige hulp van RSA-personeel weggegeven aan geregistreerde liefdadigheidsinstanties, natuurlijk na compensatie van deze claims aan RSA-cliënten. Veel mensen waren ons hiervoor dankbaar; een mooie kant van het drama dat Tomas teweeggebracht heeft."
Plaisier: "Bij de afhandeling van onze schadeclaims hebben wij veel complimenten ontvangen over de duidelijkheid van onze dekkingsvoorwaarden en beleid. Terugkijkend kun je stellen dat een tropische storm zoals Tomas niet altijd te voorzien is, maar het indekken tegen risico's kan wel! Onze risicosurveyors zijn daar speciaal voor opgeleid en maken samen met de cliënt een plan om de risico's zo laag mogelijk te houden. Daarnaast is er natuurlijk de verantwoordelijkheid van de regering; het onderhouden van rooien en het industrieel ontwikkelingsplan letterlijk niet zo laag in het water houden, zijn belangrijke aandachtspunten. Saliña's en putten waren niet voor niets laagwaterplaatsen. In tijden van veel waterval is het te verwachten dat zij overlopen. We hopen dat de regering hiervan doordrongen is en de nodige maatregelen neemt ter voorkoming van dergelijke overstromingen."

Cynara Axson was net in haar eigen, nieuwe woning getrokken en ging op de avond van 1 november bij haar ouders langs om nog wat laatste spullen op te halen. Rond kwart voor acht begon het hard te regenen. Cynara besloot bij haar ouders, aan de Aquariusweg, Groot Davelaar, te blijven wachten tot de ergste regen voorbij zou zijn. Maar het hield aan en om een uur of tien begon er in een van de badkamers water uit de beerput omhoog te komen. Even later bleken alle drie de badkamers van het huis zich te vullen met stinkend, bruin rioolwater.

"Om een uur of half elf werd het echt een drama, toen er ook vanuit de achterporch, bij Trupial Inn vandaan, water naar binnen begon te stromen", vertelt Cynara. "Het geluid van een grote waterval, die je huis binnenloopt." Het huis vulde zich met een laag water, die gestaag hoger werd. Om hen heen begonnen meubelstukken door het water om te vallen. Toen ze tot aan hun middel in het water stonden, beseften ze dat de situatie gevaarlijk was geworden: in het stoppensysteem bevond zich geen aardlekschakelaar die de stroomvoorziening automatisch kon verbreken.
Het lukte iedereen om veilig het huis te verlaten. De auto's waren ondertussen ook ondergelopen en de straat was veranderd in een kolkende rivier. "We moesten echt uitkijken om niet door het water te worden meegesleurd; ongelooflijk wat een kracht zich hier ontwikkeld had." Zich vasthoudend aan muren en met hulp van hun buurman, waadden Cynara en haar familie naar de hoek van de straat. Door een hoogwerker werd Cynara naar de relatief droge overkant van de straat vervoerd, terwijl medewerkers van hulpdienst Citro (Citizens' Rescue Organization Curaçao) de rest van haar familie in veiligheid brachten.

Stinkende, rottende en schimmelende spullen

Het druipnatte, bibberende gezin werd door een gastvrij buurgezin opgevangen in een appartementje, waar Cynara's familieleden nog enkele weken zouden verblijven totdat hun eigen huis weer bewoonbaar zou zijn. De volgende middag was het water voldoende gezakt om de schade te gaan opnemen. "Het was één grote, smerige ravage. Er dreven allerlei spullen en etenswaren uit de koelkast door het huis, dat ondertussen ook een broeinest voor insecten aan het worden was. En dan die stank! Met de hulp van buren en werknemers van het bedrijf Curaçao Industrial Diving lukte het om de allerergste chaos op te ruimen en het water weg te pompen. Wat overbleef was een verzameling stinkende, rottende en schimmelende spullen, waarvan de meerderheid weggegooid moest worden."
Op vier november kwam de verzekering langs en werd duidelijk dat alleen de opstal vergoed kon worden omdat het gezin wel een opstal- maar geen inboedelverzekering tegen waterschade had. Maar dat waren wel de grootste onkosten: alle deuren moesten volledig vervangen worden, hetzelfde gold voor de keuken en het pand moest opnieuw in de verf.

Positieve instelling

De afwikkeling van alle zakelijke rompslomp verliep redelijk goed en de gezinsleden zijn er ondertussen bijna weer bovenop gekomen. De nieuwe keuken komt volgende week waarschijnlijk af, waardoor ze eindelijk weer zullen kunnen koken. Het huis is, dankzij de hulp van vrienden en familie, grondig schoongemaakt en van het spaargeld zijn de nodige nieuwe meubels gekocht. Toch heeft het gezin niet zo iets van 'Waarom moest ons dit overkomen?' Cynara is hierover heel stellig: "Mijn gepensioneerde ouders zijn zowat alles kwijtgeraakt dat ze in de loop van hun leven hebben opgebouwd en dat is heel erg. Maar we hebben het allemaal overleefd en onszelf met een positieve instelling door de ellende heen geslagen. En wat ons het meeste heeft geraakt, was het medeleven en de hartverwarmende stroom hulp en steun (advies) die we van buurtgenoten, vrienden, familie en collega's hebben ontvangen."

Vervolg op pagina 10

ÑAPA 2011
Nr. 6

Ingrediënten

Historie, literatuur, achtergrond en aanvulling op de actualiteit in columns, rubrieken en interviews, dat zijn de basisingrediënten waaruit een goede Ñapa behoort te bestaan en daar wordt dan ook iedere week hard aan gewerkt.

De Verenigde Naties heeft het jaar 2011 uitgeroepen tot 'Internationaal jaar voor mensen van Afrikaanse afkomst', de Afrikaanse diaspora, en ook op Curaçao wordt in dit kader - onder meer door de overheid - een serie activiteiten ontplooid. Ook onze medewerker en taalvorser Fred de Haas doet een duit in het zakje. In drie afleveringen in de Ñapa gaat hij in op het controversiële gebruik in het verleden van onder meer het begrip 'neger', waarvan hij zegt dit zelf een van de vreselijkste woorden te vinden die hij kent. De eerste bijdrage van De Haas kunt u lezen op pagina 7.

Eten & Drinken op pagina 9 is dit keer gewijd aan het 'thuisland', het 'heitelân' van onze stagiair Ineke de Haan te weten Friesland. Volgens haar kent iedere oprechte Fries de uitdrukking: 'Bûter, brea en griene tsiis, wa't dat net sizze kin is gjin oprjochte Fries', oftewel 'boter, roggebrood en groene kaas, wie dat niet kan zeggen is geen echte Fries'. En om een Fries te zijn, daar zijn ze terecht trots op, die ietwat stug, koppig en introvert overkomende noordelingen hokkend aan de boorden van de koude Waddenzee. Oké, daar horen natuurlijk ook de bruine bonen bij. May droeg zorg voor een treffend recept.

Op pagina 13 besteedt vaste medewerkster Judice Ledeboer aandacht aan de uitkomsten van het tweede Nationaal Salarisonderzoek. Interessant is hierbij het gegeven dat bedrijven die topsalarissen bieden eigenlijk 'gevangenissen met een open deur' zijn. Wanneer je als bedrijf te 'hoog' in de markt zit, belemmert dat de uitstroom en daardoor de doorstroom.

Fijn weekend!

De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede

Aan deze Ñapa werkten mee:

Misha Bemer
Monique Casimiri
Jorge Curiel
Emiel Gerdes
Verele Ghering
Ineke de Haan
Fred de Haas
Margot Hack
Bob Harms
Ton de Jong
Jeroen Ketelaars
Lisette Keus
Brede Kristensen
Judice Ledeboer
Elaine Marchena
Maya Mathias
Wouter Mol
Milangela Plate
Marcel Truyens
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Little Souk:
'Positivisme in de boogjes'

Wanneer je langs de Waterfortboogjes in Punda loopt, zie en ruik je het vrij snel. Bankjes en tafeltjes met prachtige kussens, de Arabische muziek en zoete geuren komen je tegemoet en de gasten kijken om zich heen alsof ze thuis, in hun eigen huiskamer zitten. Maar er is een duidelijk verschil tussen de meeste huiskamers en het terras van Little Souk, de mensen zuigen allemaal gretig aan de waterpijp die voor hen staat.

Beverly en Christine Malanda

Tekst: Ineke de Haan Foto's: Ineke de Haan en Little Soukh

Beverly Malanda en haar dochter Christine Malanda openden op 7 mei 2010 de deuren van het winkeltje, dat eerder bestond dan het terras. Zij verkochten Arabische kleedjes, waterpijpen, allemaal typisch Arabische producten. "Het was eigenlijk heel teleurstellend in het begin. Ik deed 's ochtends de deuren open en 's avonds de deuren dicht. Ik verkocht heel weinig. De mensen die langsliepen bleven soms wel even staan, maar durfden niet naar binnen. Bang dat ik ze zou hypnotiseren of dat ik drugs zou verkopen", verzucht Beverly.
"Op een gegeven moment had ik genoeg van het stilzitten en wachten tot er iemand zou komen. Ik heb buiten kussens op de grond neergelegd, want geld voor stoelen had ik nog niet, en ben erop gaan zitten met mijn waterpijp en een kopje thee. Ik ben er een hele poos blijven zitten en als mensen langsliepen en bleven staan zei ik: 'Meneer, mevrouw, wilt u ook eens proberen?' Maar dat wilden ze niet, ze dachten namelijk dat ik een junk was. Nou, junks zien er echt heel anders uit zal ik je vertellen!"
"Na een tijdje kwamen er steeds meer toeristen langs en die wisten wel dat het geen drugs waren die in de waterpijp zaten. Zij vonden het een erg leuk idee en bleven maar komen. Ze wilden proberen, of hadden het al eens eerder gedaan en wilden het nog eens doen. Door dit terrasje heb ik echt een naam gekregen."
En de naam heeft ze. Little Souk is uniek op Curaçao, de enige in haar soort. "De naam heb ik zelf bedacht. 'Souk' betekent bazaar of markt in het Arabisch en omdat het kleine is, heb ik er 'Little' voorgezet. Dus eigenlijk is het kleine markt. Little Souk is als een concept begonnen. Ik heb een tijdje in het Midden-Oosten gewoond, in Qatar om precies te zijn. Mijn ex-vriend, Myron Cathalina, waar ik overigens nog steeds heel goed bevriend mee ben, had een baan als register accountant. Hij is Antilliaan, maar we woonden in Nederland, samen met Christine. Hij wilde altijd heel graag in het Midden-Oosten wonen en door de fusie van KLM met Air France kreeg hij daarvoor de kans. Daar heeft hij alles voor ons geregeld, van huisvesting tot een school voor mijn dochter. Maar ik vond het daar maar vreemd, en Christine al helemaal. Dus na zes maanden zijn wij naar Curaçao verhuisd. Ik had eerst altijd baantjes, maar ik wilde iets voor mezelf. En toen kwam ik op het idee van een Arabisch winkeltje. Myron heeft me met van alles geholpen en nu nog. Als ik iets nodig heb, dan bel ik hem en dan zoekt hij het in Qatar op om het hier naartoe te sturen. Laatst heeft hij mij een echt zilveren zwaard opgestuurd, dat ik hier heb verkocht."
Overigens haalt Beverly zelf ook vaak haar spullen uit het Midden-Oosten. "De laatste keer was ik echt intensief aan het reizen. Toen ben ik een dag naar Nederland gegaan, heb ik daarna drie dagen in Turkije gezeten; spullen kopen, inpakken opsturen naar Curaçao, daarna twee dagen in Marokko, zelfde verhaal en toen nog een dag naar Nederland en vanaf Nederland terug naar Curaçao. Dat zijn hectische periodes. Toch is het ook de kracht van Little Souk. Wij halen alles uit de Arabische landen, waardoor de producten zo echt zijn, als ze maar kunnen zijn. Het zijn geen namaakproducten of andere dingen. Ik denk ook dat Little Souk bekend staat om het contact tussen ons en de gasten. De mensen zijn dankbaar voor het feit dat je even bij ze blijft staan om een praatje te maken. Veel mensen zeggen dat er een positieve energie hangt in het winkeltje en op het kleine terras. Het klinkt misschien raar, maar dat voel ik zelf ook. Altijd als ik binnenkom, dan begin ik even te kletsen tegen Little Souk, dan zeg ik: 'Hey Little Souk, hoe is het? Heb je lekker geslapen? We gaan er vandaag weer hard tegenaan!' Ik geloof dat als je zelf positivisme uitstraalt, je bedrijf dat ook doet."
"Ik ben alweer met allerlei andere leuke dingen bezig. Want zo'n belly dance is heel leuk, maar je moet er een beetje variatie in houden, anders is het voor mij ook niet meer leuk. Al die ideeën zitten nog in mijn hoofd, dus er zijn nog geen concrete plannen. Die houden jullie van mij tegoed! Ik ga me nu eerst even ergens anders op storten, want ik heb een project aangeboden gekregen. Natuurlijk blijft Little Souk open, maar zal tijdelijk worden gerund door Christine, zodat ik mij bezig kan houden met andere dingen. Zij doet het heel goed, dus ik ben er niet bang voor dat er iets gaat gebeuren. Ik hoop dat ze het leuk zal vinden. Misschien kunnen we dan wel uitbreiden. Ik zou heel graag een terras boven de zee erbij willen hebben, waar we dan ook eten kunnen serveren."
Little Souk organiseert iedere week twee keer een belly dance avond. Hier komen veel mensen van Arabische komaf op af. Zij zien het als hun uitgaansavond en komen met een hele groep dansen, zingen, waterpijp roken en bijkletsen. "Als ik eerlijk ben heb ik het waterpijproken vooral van de Arabische mensen geleerd die hier komen. Ik ben heel gelovig en heb aan God gevraagd of hij mij kon helpen met die dingen. Dan deed ik iets op mijn intuïtie. Maar dan kwam er, meestal per toeval, iemand langs die mij vertelde hoe ik het beste de waterpijp kon klaarmaken en dat het werken met houtskool het beste werkt. Dat is erg leuk, want dan weet je van de kenners hoe je het moet doen. Zo is het ook gegaan met de naamsbekendheid van Little Souk. Ik heb geen geld om grote advertenties te plaatsen, maar de mond-op-mond reclame van de bezoekers is de beste reclame. Ik heb ook Facebook en de vriendenverzoeken blijven maar komen. Zo kwam laatst een man van de televisie toevallig langslopen en heeft eventjes bij ons gezeten. Hij zei: 'Donderdag, tijdens de belly dance show, kom ik opnemen, is dat goed?' Nou, natuurlijk is dat goed! Zo krijg ik 'per toeval' steeds meer mensen die geïnteresseerd zijn en die verhalen schrijven of opnames komen maken van Little Souk", vertelt Beverly Malanda trots.
Ja, zo is het ook bij de Ñapa gegaan. Via via gehoord dat je ergens een waterpijp kunt roken, waar ongeveer het terrasje zit en er gewoon heengaan. Het persoonlijke contact van de eigenaresse naar haar gasten toe is zeer aangenaam en je kunt je gewoon heerlijk languit laten glijden op de heerlijk zachte kussens. Een echte aanrader is de bellydance show op zondag- en donderdagavond van 20.00 uur tot 22.00 uur. Maar ook op een 'normale' avond is het gewoon fijn om eens een kijkje te nemen. Little Souk bevindt zich in de Waterfortstraat Boog 48 in Punda en is elke dag, behalve maandag, geopend van 18.00 uur tot 00.00 uur.

Foto van de week

Een ezel heet bijzonder dom te zijn, maar het is eerder zo dat het beest niet bepaald goed kan zien en daarom stenen af en toe over het hoofd ziet. Wel kan hij ruiken als de beste. En wat velen niet weten is dat we hier ook te maken hebben met een bedreigde diersoort. Het werd in ieder geval een heerlijk middagje relaxen tussen de ezels van 'The Donkey Sanctuary' op Aruba. Deze bijzondere foto van een aantal langorigen werd gemaakt door Frans van Veghel uit Aruba. Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

In het nieuws

Valentijn

Maandag is het weer Valentijnsdag. Voor de één een afschuwelijke dag met vraagtekens, of hij of zij wel lief genoeg is geweest tegen zijn of haar geliefde om cadeautjes te krijgen. Voor de ander een heerlijke dag om lekker in de watten gelegd te worden door zijn of haar liefje. Wij spraken met Valentijn om ons eens wat meer uitleg te geven over de geliefde en tegelijkertijd o zo gevreesde Valentijnsdag.

Wie is Valentijn?
Ik ben eigenlijk 'de Heilige Valentijn'. Paus Gelasius heeft de 14e februari in 496 uitgeroepen tot de dag van de Heilige Valentijn. Dat is de dag waarop geliefden elkaar met cadeautjes, bloemen en andere lieve dingetjes extra aandacht moeten geven. Ik was vroeger vooral in Amerika erg geliefd, maar sinds midden jaren negentig ben ik ook populairder geworden in andere landen.

Wat doet Valentijn?
Ik zorg ervoor dat geliefden elkaar zeggen hoe lief en leuk zij elkaar vinden. Sommige stelletjes hebben daar een dag voor nodig, want anders vergeten zij de liefde voor elkaar. Ik help ze een handje door in de week voor Valentijnsdag de winkels vol te leggen met hartjes, chocolade, beertjes en andere spulletjes. En mijn vriendje Cupido helpt me met van alles en nog wat. Hij is zeg maar een beetje mijn klusjesman. Want als er mensen zijn die al jaren om elkaar heen draaien, schiet Cupido zijn pijltje af, zodat de mensen elkaar eerder durven aan te spreken. En hij moet mij helpen met het bevoorraden van de winkels.

Waarom doet Valentijn wat hij doet?
Ik hoop dat de geliefden elkaar gaan zeggen hoeveel ze van elkaar houden. Sommige mensen, vooral mannen, hebben even een duwtje in de rug nodig om hun geliefde, met wie ze bijvoorbeeld al jaren samenwonen, te vertellen dat ze blij met hun liefje zijn. Ik hoef gelukkig niet alles alleen te doen, Cupido helpt mij met heel veel dingen. Want als je alle geliefden bij elkaar optelt zijn het er nog al wat. En dan heb je nog de verliefde mensen. Als ik alles alleen zou moeten doen, kunnen we er beter een Valentijnsjaar van maken.

Is het niet zo dat alle mensen elke dag lief tegen elkaar zouden moeten zijn? Er zou geen speciale dag moeten zijn.
Zo zou het wel moeten zijn. Maar voor sommige liefjes is de liefde die ze van de ander krijgen heel gewoon, als dagelijks voedsel. Daarom proberen Cupido en ik de mensen ervan bewust te maken dat liefde niet de gewoonste zaak van de wereld is. Wij willen mensen laten zien dat aandacht in hun relatie belangrijk is. Want uit de ervaring merken wij dat de liefjes, meestal vrouwen, erg opleven na de aandacht die ze van hun geliefde krijgen. Zo zou het eigenlijk elke dag moeten zijn, maar dan zou het weer gewoon worden en dan vindt niemand er meer iets aan.

‘Fotografische schatkist geopend’

Het NAAM, het National Archaeological Anthropological Memory Management, exposeert in samenwerking met Stadsmuseum Tilburg en de Stichting Cultureel Erfgoed Caribisch Gebied van 12 februari tot 1 april 2011 een voorproefje van 52 van de 26.000 Caribische foto's die vanaf april voor iedereen toegankelijk op internet staan.

Tekst: Ton de Jong en Jeroen Ketelaars
Foto's: Caribische collectie van de Fraters van Tilburg

Dozen en dozen vol met foto's bevinden zich in het archief van de Fraters van Tilburg. In een groot aantal van die dozen, die bewaard worden in de kelder van het generalaat aan de Gasthuisring in de Brabantse stad waar de congregatie haar oorsprong vindt, zijn de foto's opgeslagen die de fraters maakten op de Nederlandse Antillen en in Suriname.

Dat ‘Caribische’ deel van de fotocollectie bestaat uit naar schatting zo'n dertigduizend afbeeldingen die tussen 1886 - het jaar waarin de eerste drie fraters naar Curaçao vertrokken - en ergens aan het einde van de twintigste eeuw zijn gemaakt.
De tienduizenden foto's vormen een schat aan beeldmateriaal, afkomstig uit een gebied dat van oudsher maar een marginale betekenis in de fotografie heeft gehad. Nadat de ontdekking van de fotografie in 1839 wereldkundig was gemaakt en zich over de wereld verspreidde, kwam die nieuwe uitvinding ook op de Nederlandse Antillen en in Suriname terecht. Caribische en Amerikaanse rondreizende fotografen deden ook de Antillen en Suriname aan met voornamelijk portretfotografie. De fotografische activiteiten breidden zich in deze gebieden steeds meer uit, en ook hier kwamen er permanent gevestigde studio's.

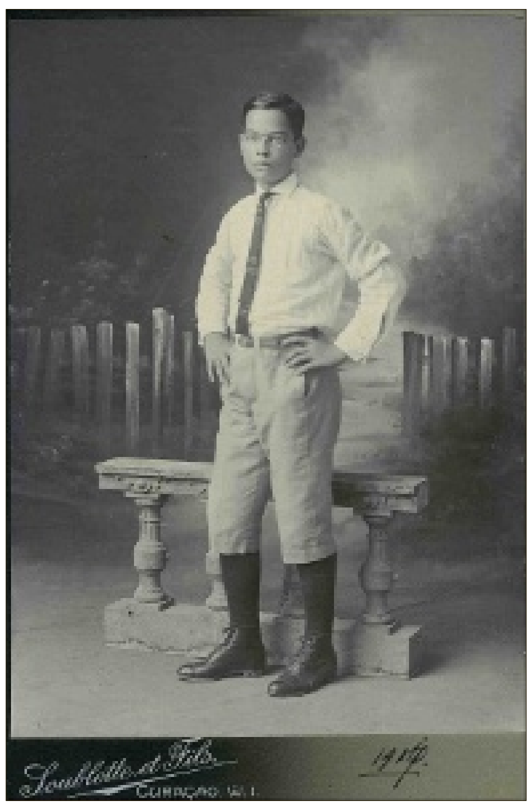

Eén van de twee portretten die Colá Debrot schonk aan zijn leraar, frater Herman Walboomers. In het archief van de fraters bevindt zich nog een ander cadeau van Debrot aan frater Herman: een verzilverde beker met inscriptie in het Spaans.

Maar in de West bleef de ontwikkeling van de fotografie duidelijk achter waneer die vergeleken wordt met de ontwikkeling in het koninkrijksdeel in de Oost. Zo bleef het aantal fotostudio's in Suriname in de periode 1839-1939 beperkt tot enkele tientallen, terwijl dat er in Nederlands-Indië maar liefst 450 waren. Mogelijk komt dit door het feit dat de Oost voor het moederland economisch veel belangrijker was dan de Antillen en Suriname, en dat er een verband bestaat tussen ‘economisch gewin en grote daden in een kolonie’ en het al dan niet totstandkomen van ‘een grote fotoproductie’. Hierdoor is slechts een beperkt visueel historisch beeld van de West bewaard gebleven en in dat opzicht mag de uitgebreide collectie van de Fraters van Tilburg een zeer welkome aanvulling genoemd worden.

Deze vooralsnog onaangeboorde bron was tot voor kort vrijwel onbekend buiten de congregatie. Slechts sporadisch zijn foto's uit het uitgebreide aantal dozen gehaald en bijvoorbeeld voor een publicatie gebruikt. In 2009 kwam daar verandering in. Toen toog een delegatie van Stadsmuseum Tilburg en de Stichting Cultureel Erfgoed Caribisch Gebied & Nederland samen met de Tilburgse hoogleraar Arnoud-Jan Bijsterveld naar het generalaat om een eerste grove inventarisatie van de fotocollectie te maken. Daar vloeide een project uit voort dat onder meer de digitalisering en beschrijving van de Caribische fotocollectie beoogt. Dit omvangrijke karwei zorgt er niet alleen voor dat de foto's niet verloren gaan, maar maakt het daarnaast mogelijk om de collectie toegankelijk te maken voor eenieder die erin geïnteresseerd is. Het is namelijk de bedoeling dat de Caribische foto's op internet te bekijken zullen zijn.

Sommige van de Caribische foto's uit de verzameling van de fraters zijn als losse stapeltjes in bruine enveloppen gestopt, andere zijn in fotoalbums geplakt. Ook zijn er veel met lijm op - niet-zuurvrije - vellen papier geplakt. Deze lijm is overigens veelal al aan het loslaten en heeft vlekken op het fotopapier achtergelaten: conservatie door digitalisering is dus geen overbodige luxe. Op de enveloppen waarin de foto's bewaard worden, is in veel gevallen met pen een korte notitie gemaakt om aan te geven wat er op de foto's in die betreffende envelop te zien is. Andere zijn zonder verdere aanduiding of beschrijving opgeborgen.

De Caribische foto's werden vaak door de fraters zelf gemaakt, maar ook is er in de collectie werk te vinden dat afkomstig is van beroepsfotografen of fotobureaus. Singer, Fischer en verschillende andere namen van professionele makers zijn op de foto's terug te vinden. Een fraai, zij het in omvang relatief klein onderdeel, is een boek dat foto's bevat van vader Robert Soublette en diens zoon Tito. Opererend onder de naam Soublette et Fils legden zij het Curaçao vast van eind negentiende, begin twintigste eeuw. Met name in de portret- en panoramafotografie was deze belangrijke, voor die tijd erg moderne Antilliaanse fotostudio erg bedreven.
Maar behalve werk van beroepsfotografen bevat de collectie enorm veel foto's die gemaakt zijn door fraters zelf, door amateur-fotografen dus. Deze ‘kiekjes’ werden geschoten bij allerlei feestelijke gelegenheden (zoals kloosterjubilea en feestdagen) en bezoeken, en tijdens excursies en uitstapjes. De lokale bevolking, maar met name de fraters zelf en de omgeving waarin zij werkten, zijn erop vastgelegd. Zo geven ze inkijkjes in de scholen en het leven in de fraterhuizen. Een potje kaarten in de recreatiezaal van een fraterhuis, genoeglijk met een groepje medefraters een drankje nuttigen, genieten van een sigaar, dergelijke alledaagse beelden werden ook gefotografeerd. In zekere zin heeft de verzameling wel iets weg van een familiealbum, dat foto's bevat van leuke en gedenkwaardige momenten waarop de eigen familie en andere naasten zijn afgebeeld. Zo is het met de foto's van de fraters ook: er zijn leerlingen en personen uit de Antilliaanse en Surinaamse gemeenschap afgebeeld, maar beelden met de religieuzen erop lijken ‘het hart’ te vormen van de collectie.

Nochtans waren er verschillende fraters die uitstekend konden fotograferen, zoals

Aardappelschillende fraters in het fraterhuis St. Albertus op Pietermaai.

frater Arnoldo Broeders, één van de eerste natuurfotografen op Curaçao.
Bij het doornemen van de collectie ontstaat het beeld van een geheel dat zonder voorafgaand vastgestelde opzet bijeen is gebracht. Foto's die afkomstig zijn uit de privécollecties van fraters, zijn bijvoorbeeld na hun overlijden in de collectie van de congregatie terechtgekomen. Ook werden foto's naar medefraters in Nederland gestuurd en kwamen via hen in de congregatiecollectie terecht, of ze waren bijvoorbeeld gemaakt als propagandamateriaal of als illustratie voor een van de fratertijdschriften. Maar er zijn ook foto's die speciaal voor die algemene collectie zijn gemaakt. Bijzondere gebeurtenissen in de geschiedenis van de congregatie werden bijvoorbeeld vastgelegd en feestelijke aangelegenheden die zich afspeelden in de omgeving waarin de fraters werkzaam waren en/of waarbij zij betrokken waren, werden op de gevoelige plaat vastgelegd. Daarnaast zijn er veel afbeeldingen die naar thema gefotografeerd lijken te zijn. Welke frater(s) die taak van ‘chroniqueur’ op zich had(den) genomen, is niet altijd duidelijk.

Aangezien de fraters een langere periode op de Antillen hebben doorgebracht dan in Suriname, het frateronderwijs in Suriname zich in vergelijking met dat op de Antillen maar weinig uitbreidde, én de fraters op Curaçao meer vertegenwoordigd waren dan in de andere missiegebieden waar zij werkzaam waren, zal de nadruk wat meer liggen op de Antilliaanse geschiedenis en de foto's die daaraan gekoppeld kunnen worden. Bovendien heeft het grootste deel van de Caribische foto's dat op het moment van schrijven gedigitaliseerd is, betrekking op de Antillen.

Vandaag vindt om 18.00 uur bij NAAM op het Johan van Walbeeckplein de officiële opening plaats van de expositie. Journalist Ton de Jong, kenner van het religieuze erfgoed van Curaçao, zal de totstandkoming, de inhoud en het beheer van de collectie schetsen. Broeder Franklin Clemencia haalt herinneringen op aan de fraters. De muzikale omlijsting wordt verzorgd door onder anderen en ex-leerling van de fraters, de bekende trombonist Camile Coran.
De openingstijden van de expositie zijn van dinsdag tot en met vrijdag van 09.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.00 uur.

De serie ‘Het Nationaal Museum vormen we tezamen’ verschijnt ook in de Amigoe en in The Daily Herald. Reacties op en suggesties voor bijdragen tot deze serie stellen wij zeer op prijs. National Archaeological Anthropological Memory Management (NAAM) is bereikbaar op het Johan van Walbeeckplein 13, telefoon (09) 462 1933, fax (09) 462 1936, e-mail: info@naam.an, website www.naam.an

NATIONAL ARCHAEOLOGICAL ANTHROPOLOGICAL MEMORY MANAGEMENT (NAAM)

Culturele Agenda

Kunst & Expo's

Carl Ariza
Vanaf zaterdag 12 februari tot 4 maart exposeert Carl Ariza in de Gallery Kas di Kultura. Tijdens kantooruren te bezichtigen maandag t/m vrijdag.

Maskará
Vanaf zaterdag 12 februari is de expositie ‘Maskará’ te bezichtigen bij Landhuis Bloemhof. 25 Lokale en internationale kunstenaars gebruiken verschillende media om dit thema uit te beelden in het zicht van carnaval.

Warwarú 3
Overzichtsexpositie ter gelegenheid van de 75e verjaardag van Geerdine Kuijpers en het 40-jarige bestaan van de Art and Nature Inn. Warwarú 3 is een tentoonstelling van een gedeelte van haar zeer uitgebreide en gevarieerde collectie kunstwerken. Tevens is er een serie lezingen/workshops in de expositieruimte.
Locatie: Huize Welgelegen
De expositie is t/m 26 februari donderdag en vrijdag van 10.00 tot 12.00 uur en zaterdag en zondag van 10.00 tot 18.00 uur voor het publiek toegankelijk.

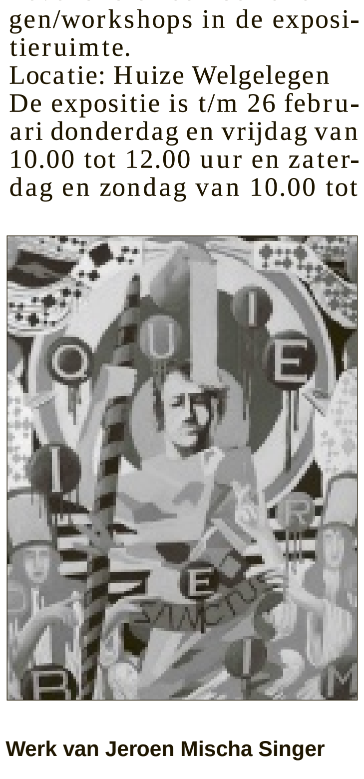

Werk van Jeroen Mischa Singer

Religious Curaçao
Vanaf vrijdag 4 februari is bij de Centrale Bank op Scharloo door de weeks van 17.00 tot 19.00 uur de fototentoonstelling Religious Curaçao - Rituals & Traditions te bezichtigen gebaseerd op het fotoboek met de gelijknamige titel van Sinaya Wolfert.

‘Painting from the Other-Side’
In MonArt Gallery in Renaissance Rif Fort is tot 21 februari de expositie ‘Painting from the other-side’ te zien met werken van Jeroen Mischa Singer.

Gallery Alma Blou
Vanaf 1 februari heeft Gallery Alma Blou nieuwe openingstijden: maandag t/m vrijdagvan 09.30-17.30 uur en zaterdag van 10.00-14.00 uur.

Film & Muziek

Su solo y playanan
Curaçao is een onafhankelijk land in de Cariben binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Op dit eiland is de noordkust steil en rotsachtig, terwijl de zuidkust bekend staat om haar prachtige stranden en ondiepe baaien. Elk strand biedt een unieke sfeer en hoeft niet te concurreren met een ander. Op de stranden van Curaçao komen we verschillende personages tegen die verhalen delen van wat het is om te leven op dit eiland. Allen hebben ze een eigen visie en verwoorden ze hun hoop en zorgen over de recente ontwikkelingen op Curaçao.
Donderdag 17 februari om 19.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 13,50 gulden

Taal: Papiamentu, Nederlands en Engels ondertiteld

Het vergeten erfgoed van Oranje - een ode aan alle Antilliaanse en Arubaanse oorlogsveteranen
‘Het vergeten erfgoed van Oranje’ is een documentaire van regisseur Ramdjan Abdoelrahman, opgebouwd uit getuigenissen en verhalen van Arubaanse, Bonaireaanse en Curaçaose oorlogsveteranen. De ABC-eilanden speelden, evenals Suriname, een belangrijke rol tijdens de Tweede Wereldoorlog. Een rol die volgens de veteranen nooit erkend is, althans niet naar hen toe. In de 93 minuten durende productie, Het vergeten erfgoed van Oranje, worden de verhalen verteld door de getuigen van die tijd die vaak al een zeer respectabele leeftijd hebben bereikt. De verhalen zijn een verrijking en verheldering van een belangrijk deel van onze geschiedenis, dat tot nu toe nooit eerder op een dergelijke wijze verteld is.
Woensdag 16 februari om 19.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 13,50 gulden
Taal: Nederlands

Dans & theater

Dance
In 2010 nam Dance Company Turning Point deel aan het Florida Dance festival in Tampa. De danseressen van de Company hebben veel geleerd en bijzondere danservaringen opgedaan. Deze ervaringen hebben zij, samen met hun dansdocente Rita Koeks, overgebracht naar de jongere danseressen.
Nu presenteren zij de voorstelling ‘Dance’ die geïnspireerd is op de ervaringen en choreografieën uit Tampa. Behalve deze choreografieën zijn er ook enkele nieuwe werken te zien. De voorstelling wordt gedanst door de leden van de Company en de selectieklassen van balletschool Turning Point.
Zaterdag 12 februari om 18.00 en 20.00 uur
Zondag 13 februari om 17.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 15 gulden. Kaarten zijn verkrijgbaar bij de balletschool, Orionweg 7b (achter Burger King).
Voor meer informatie: 562-9920 Rita Koeks.

De stiefzussen van Assepoester - Dames Slier
Stel je voor, je hebt een lekker leven met je zusje en je moeder en dan krijg je er in eens een stiefvader en een stiefzusje bij! Alles wordt anders en dan blijkt ook nog dat het misschien helemaal niet zo leuk is om een prinsesje te zijn, terwijl je dat toch echt al heel lang wilt worden. De Dames Slier laten in dit meespeeltheater het verhaal eens van een heel andere kant zien en hebben daarbij ook grote en kleine rollen weggelegd voor kinderen uit het publiek.
Zaterdag 19 februari om 17.00 uur
Zondag 20 februari om 15.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 15 gulden. Kaarten verkrijgbaar bij Teatro Luna Blou, Albert Heijn en Mensing's Caminada
Taal: Nederlands

Monologenfestival - Amor, Aseptashon, Respet
Shyama Daryanani nam samen met Norman de Palm en Segni Bernardina het initiatief om een workshop ‘monologen’ te organiseren voor jongeren van de vooropleiding La Tentashon Performing Arts Academy. De jongeren hebben gedurende acht weken gewerkt aan het presenteren van korte monologen. Vijf van de jongeren die hebben meegedaan aan deze workshop zullen het uiteindelijke resultaat van 8 weken intensieve training laten zien. De monologenvoordracht heeft ‘Amor, Aseptashon, Respet’ en het bindende thema is relaties. Er is geput uit theaterteksten van Mae Henriques, Marlon Reina en Norman de Palm.
Zondag 13 februari om 20.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 15 gulden en voor leden van La Tentashon gratis
Taal: Papiamentu, Engels en Nederlands

Nieuw & Opmerkelijk

Stadswandeling Punda
Iedere maandag is er met kunsthistorica Gerda Gehlen van 17.15-19.00 uur een stadswandeling door historisch Punda. Verzamelen op het Gouvernementsplein tegenover de ingang van het paleis van de Gouverneur. Voor aanmelding of informatie kunt u bellen naar 668.8579. (kosten 15 gulden).

Open Atelier
Tekenen, schilderen en handenarbeid voor kinderen en volwassenen bij Open Atelier voor Kunstenaars aan de F.D. Rooseveltweg 443. Voor info en inschrijving: tel. 514.6058/ 523.3045 (www.openateliervoorkunstenaars.com). Kinderen: maandag/woensdag en/of vrijdagmiddag van 15.00 tot 17.00 uur. Volwassenen: dinsdag en/of donderdagochtend van 09.00-11.30.

Workshops Bloemhof
Landhuis Bloemhof heeft haar workshops van februari en maart bekendgemaakt. Voor informatie bel naar 737-5775 van dinsdag t/m zaterdag tussen 09.00 en 14.00 uur of stuur een email naar info@bloemhof.an (www.bloemhof.an).

Ascension
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert op donderdag 17 en 24 februari 2011 een rondleiding door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis. Vanaf 08.30 uur. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname 10 gulden p.p. en koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

Noteert u alvast:

Avondwandeling Ascencion
Bij voldoende belangstelling organiseert de Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascencion op vrijdag 18 februari een avondwandeling. Aanvang 17.00 uur. De route loopt onder meer langs Boca Ascencion waar schildpadden zich regelmatig laten zien. De toegangsprijs inclusief koffie en limonade bij aankomst, patia en maaltijd na afloop bedraagt: 25 gulden. Kinderen tot 12 jaar 12,50 gulden. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave tot 15 februari via tel: 864 1950, 5187265 of per mail: landhuis-ascencion@carib-online.net

Gezondheidsbeurs
De Gezondheidsbeurs 2011, Datum: 12 en 13 maart
Tijd: 11.00 - 19.00 uur.
Locatie: WTC
Entree bedraagt 3,50 gulden voor kinderen tot 12 jaar en 60-plussers en 5 gulden vanaf 12 jaar. Kaarten zijn verkrijgbaar bij Samsom Chobolobo, Colon, Jan Noorduynweg en Boekplus. Voor meer informatie kijk op: www.bosaludenbalansa.com

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Napa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

Medisch

Vragen over… de tenniselleboog

Tekst: Wouter Mol

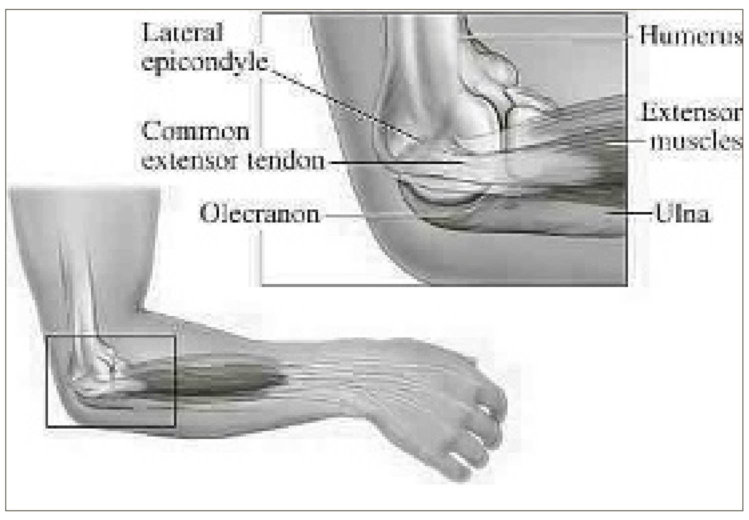

Wat is een tenniselleboog?
Een tenniselleboog wordt ook wel tennisarm of epicondylitis lateralis humeri genoemd. Een tenniselleboog is een overbelastingsletsel op de plaats waar de onderarmspieren met pezige structuren aan de buitenste elleboogknobbel vastzitten. Deze spieren lopen over de buitenkant van de onderarm van de elleboog naar de pols. Zij zorgen onder meer voor het strekken van de pols en de vingers.

Hoe ontstaat een tenniselleboog?
Een tenniselleboog of peesontsteking wordt veroorzaakt door een overbelasting die het gevolg is van het veelvuldig herhalen van eenzelfde beweging. Dit is een grijpbeweging van de hand die gepaard gaat met een draaiing van de onderarm. Dit mechanisme doet zich veel voor bij tennis, maar niet alleen daar. Het indraaien van schroeven bijvoorbeeld berust op dezelfde bewegingen. Het uitwringen van een dweil of een poetsdoek eveneens. Bij overbelasting kunnen er kleine scheurtjes in de pezige structuren ontstaan. Wanneer je nog voor deze scheurtjes genezen zijn reeds opnieuw dezelfde bewegingen maakt, bijvoorbeeld doorgaat met tennissen, dan kan de toestand verergeren. De scheurtjes worden groter en vergen nog meer tijd om te genezen. Veel mensen schenken weinig aandacht aan de beginnende pijn bij een tenniselleboog. Deze bouwt zich namelijk geleidelijk op. Meestal voel je slechts een vaag ongemak, dat nogal eens verward wordt met 'stijve spieren'. Veel mensen denken dat dit wel zal overgaan en blijven gewoon verder tennissen. Door die eerste symptomen te negeren, maken ze de problemen er echter alleen maar ernstiger op. De pijn neemt toe en begint uit te stralen over de spieren van de onderarm of over het hele gewricht. Het knagend karakter van de pijn wordt heviger en ze kan af en toe gepaard gaan met hevige opstoten. De beschadiging van de pezen heeft zich dan vaak al als een ontstekingsreactie naar het spierlichaam uitgebreid en heeft een chronisch karakter aangenomen. Als je zelfs dàn nog niet ophoudt met tennissen, zal de pijn je daar uiteindelijk wel toe dwingen. Maar je peesaanhechting kan tegen die tijd al zwaar beschadigd zijn.

Wat voor pijn heb je bij een tenniselleboog?
De pijn bij een tenniselleboog is vrij typisch en ontstaat alleen bij bepaalde bewegingen, namelijk alleen dan wanneer de aangetaste pezen en spieren ingeschakeld worden. Sommige mensen krijgen bijvoorbeeld de huissleutel maar moeilijk in het slot omgedraaid. Het uitwringen van een poetsdoek of dweil bezorgt je plots koud zweet. Een stevige handdruk doet je in elkaar krimpen. Of het tillen van een zwaar voorwerp kan pijnscheuten uitlokken die je arm als het ware verlammen. Wanneer je op de buitenkant van de elleboog drukt, net voor de knobbel die daar zit, en je krimpt ineen van de pijn, dan heb je bijna zeker last van een tenniselleboog. Doet het ook pijn wanneer je je pols of vingers tegen een lichte weerstand in tracht te plooien of te strekken, dan is alle twijfel nagenoeg uitgesloten.

Wat kan je er aan doen?
Ongeacht welke behandeling wordt ingesteld is de duur van de klachten als gevolg van een tenniselleboog gemiddeld negen maanden! Ongeveer de helft van de patiënten met tenniselleboogklachten consulteert de huisarts. De andere helft geneest spontaan.
De huisarts moet in eerste instantie de patiënt adviseren handelingen die de pijnklachten uitlokken achterwege te laten. In de regel weet de patiënt zelf welke handelingen dit zijn. De afwijking wordt soms veroorzaakt door tennissen. Wanneer er een tenniselleboog aanwezig is dan is tennissen met een backhand, waarbij de elleboog is gestrekt en de pols is gebogen, pijnlijk. Bij een tenniselleboog moet deze slag achterwege worden gelaten. Daarnaast kan de huisarts rust voorschrijven en een tenniselleboogbandage. Deze maatregelen kunnen ondersteund worden door pijnmedicatie, zogenaamde ontstekingsremmers te geven

Hierna zijn er nog drie mogelijkheden:
- Fysiotherapie met diepe dwarse massages.
- Injectie met verdoving en een bijnierschorshormoon (corticosteroïdpreparaat) ter hoogte van de aanhechting van de pees op het bot te geven. Deze injectie kan zo nodig na drie en zes weken worden herhaald. Deze injecties zijn mogelijk effectiever dan fysiotherapie, maar hebben ook meer bijwerkingen. Fysiotherapie verdient dan ook de voorkeur.
In meer dan 90 procent van de gevallen geven deze niet-operatieve behandelingen een goed resultaat.
- Operatie, wanneer de niet-operatieve behandelingen hebben gefaald dan kan een operatie worden overwogen waarbij de aanhechting van de pezen ter hoogte van de buitenzijde van de elleboog wordt losgemaakt. Het succespercentage van deze operatie ligt tussen de 60 en 70 procent.

Wouter Mol is huisarts te Curaçao

Mens & Psyche

'Dysthymie'

U denkt misschien dat het vrijwel onmogelijk is om depressief te zijn op een zonnig eiland als Curaçao. Niets is minder waar. Al schijnt de zon en bruist alles om je heen van leven, het doet een depressief persoon niets. Een depressie kan ieder van ons treffen en komt ook overal ter wereld voor.

Tekst: Milangela Plate

De Wereldgezondheidsorganisatie voorspelt dat depressie in 2020 de belangrijkste aandoening in de ontwikkelde landen zal zijn. Nu al is depressie wereldwijd de vierde grootste oorzaak van ziekte en invaliditeit. Enkele vormen van depressie zijn dysthymie, manisch-depressieve stoornis of postnatale depressie. In deze rubriek staan we even stil bij dysthymie.

Wat is een depressie?
Bij een depressie voelt de persoon zich gedurende weken of maanden droevig, neerslachtig en leeg. Een dip hebben en af en toe eens somber, down of treurig zijn, maakt deel uit van het leven, maar bij een depressie blijft de somberheid aanhouden. Mensen met een depressie hebben nergens meer belangstelling voor en beleven geen plezier meer. Ze missen de energie om nog iets te ondernemen. Een depressie verstoort je dagelijkse activiteiten, zowel thuis, op het werk, als in de vrije tijd.
Ernstig depressieve mensen denken veel aan de dood. Ze ervaren het leven als zinloos, uitzichtloos en als een kwelling. Voor enkelen lijkt de dood dan een welkome verlossing uit een ellendige situatie. De doodswens kan voortkomen uit de behoefte anderen niet meer tot last te zijn. Zelfmoordgedachten komen vaak voor bij depressie, en mogen nooit zo maar weggewuifd worden, of afgedaan worden als 'aandachttrekkerij'.

Wat zijn de oorzaken van een depressie?
Depressies hebben niet één duidelijke oorzaak maar ontstaan door een combinatie van biologische, sociale en psychische factoren.
Biologische factoren: Uit familieonderzoek blijkt dat erfelijkheid een rol speelt.
Daarnaast kunnen andere stoffen, zoals medicijnen, alcohol en drugs het ontstaan van een depressie in de hand werken.
Sociale factoren: Traumatische gebeurtenissen zoals scheiding, ontslag of sterfte kunnen een depressie in gang zetten. Maar ook aanhoudend pijnlijke, vernederende of uitzichtloze situaties zoals relatieproblemen, uitbuiting en mishandeling kunnen een depressie uitlokken.
Psychische factoren: Iemands persoonlijke eigenschappen zijn van invloed op het wel of niet krijgen van een depressie. Deze eigenschappen zijn meestal van jongs af aan aangeleerd. Eigenschappen die tot een verhoogd risico leiden om een depressie te krijgen zijn: een gebrekkig vermogen om problemen op te lossen, een gebrekkig vermogen om verdriet en teleurstelling te verwerken, moeite om steun te vragen, negatief denken, weinig zelfvertrouwen, perfectionisme, faalangst en een streng geweten.

Het verschil: dysthymie en depressie
Bij een dysthyme stoornis houden de klachten langer dan twee jaar aan. De sombere stemmingen worden afgewisseld met perioden van maximaal twee maanden waarin de persoon zich beter voelt.
Over het algemeen kan men stellen dat de sombere stemming, die tenminste twee jaar duurt, gepaard gaat met: slaapstoornissen (teveel of te weinig slapen), eetstoornissen (meer of juist minder eetlust), verminderde energie (moeheid), moeite met concentreren en beslissingen nemen, gering gevoel van eigenwaarde en gevoelens van wanhoop.
Mensen die lijden aan dysthymie kunnen meestal 'normaal' functioneren, maar hun leven is vrijwel voortdurend gekleurd in grijstinten.

Wat kunt u zelf doen als u dysthymie hebt?
• Zorg voor regelmaat: sta op tijd op, eet driemaal per dag en ga op tijd naar bed.
• Bewegen helpt! Elke dag 30 minuten zwemmen, tuinieren of wandelen.
• Zoek mensen op, ook al hebt u er eigenlijk geen zin in.
• Praat erover met uw huisarts, partner en vrienden.

Of het nu gaat om een dysthymie of een depressie: als deze aanhoudt, is het aan te raden hulp te zoeken, ook al lijkt dat een grote stap. Het is het beste om met de klachten naar de huisarts te gaan.

De omgeving
De mensen in de omgeving van de depressieve persoon lijden mee. Daar staat men veel te weinig bij stil. Dikwijls begrijpt de omgeving er niets van. Pogingen de ander op te vrolijken helpen niet. Adviezen als 'kop op, morgen schijnt de zon weer' of 'probeer toch wat meer je best te doen' werken averechts, zoals al die andere goedbedoelde adviezen.
Mensen met dysthymie kunnen sarcastisch worden, klagen en humeurig lijken. Zij kunnen daardoor ergernis oproepen.

Tips voor de omgeving
Het beste kunt u uw vriend(in) steunen met praktische zaken:
• Stimuleer hem om structuur in zijn leven te houden, regelmatig mensen zien, sporten, het huishouden doen, de rekeningen betalen, etc.
• Vraag hoe u hem kunt helpen. Besef wel, u bent ook maar een mens. Als u kribbig wordt over zijn gedrag, neem even afstand en laadt uzelf elders op met vrolijkheid.
• Troost uzelf met de gedachte dat het uw vriend al goed zal doen dat u de vriendschap niet opzegt en regelmatig contact blijft houden.
• Bel regelmatig of ga op bezoek. Het helpt, al zult u misschien niet direct een positieve reactie krijgen.

Vaak komen depressieve mensen er zelf niet toe om zelf hulp te zoeken voor hun problemen, omdat ze daarvoor geen energie hebben, hulp zinloos vinden of omdat ze zichzelf geen hulp waard achten. Dan is het belangrijk dat de omgeving die stap zet. Zeker wanneer iemand over zelfdoding praat of daarover signalen geeft, is hulp nodig.

Drs. Milangela Plate is psycholoog/gerontoloog met veel ervaring op het gebied van counseling, diagnostiek en training voor volwassenen en 60-plussers. E-mail: milangela.plate@takecare.an

Voeding

Popeye had gelijk:

Spinazie is gezond

Gezonde mensen hebben minder zuurstof nodig tijdens krachtsinspanning als ze drie dagen lang een kleine dosis nitraten innemen - het equivalent van een bord spinazie of een paar rode bieten. Dit wijst recent onderzoek uit van Eddie Weitzberg van het Karolinska Instituut in Zweden.

Deze uitkomst kan een verklaring zijn voor de gezonde effecten van fruit en groente - en groene bladgroenten in het bijzonder, aldus de onderzoekers. Nitraat verbetert de prestaties doordat het de efficiency verhoogt van de mitochondrion die onze cellen energie geven.

Weizberger onderzocht welke voedingsmiddelen ervoor zorgen dat een dieet dat rijk is aan fruit en groente hart- en vaatziekten en diabetes kan helpen voorkomen. De nitraten zouden een kandidaat kunnen zijn, meent de wetenschapper.

Tot voor kort was men van mening dat nitraat nauwelijks voedingswaarde had. Sommigen stelden zelfs dat het giftig zou zijn. In een eerder onderzoek werd al aangetoond dat nitraat in voedsel geholpen door bepaalde bacteriën in de mond omgezet kan worden in stikstofmonoxide, dat in staat is aderen te 'openen' en de bloeddruk te verlagen.

Onbekend is nog wat er gebeurt als mensen gedurende langere tijd grotere hoeveelheden nitraat consumeren. Weitzberg is van plan nader onderzoek te doen.

Hoe dan ook, Popeye had het goed bekeken. Spinazie blijkt maar weer eens echt gezond te zijn.

Verzorging

Haaruitval

Haaruitval is een natuurlijk proces. Het is normaal dat je elke dag wat haar verliest. Maar als haren overmatig uitvallen en niet worden vervangen door nieuw haar dan word je kaal.

Een hoofd telt ongeveer 100.000 haren. Blonde mensen hebben iets meer haar; roodharige iets minder. Per dag verliezen we 50 tot 150 haren. Dat is normaal. Gelukkig groeien er meestal iedere dag ook weer evenveel nieuwe haren bij. Wordt dit evenwicht (tijdelijk) verstoord dan kan je spreken van haaruitval. De oorzaken kunnen soms duidelijk zijn. Meer haaruitval komt vaak voor na een bevalling, bij bepaald medicijnengebruik of tijdens een stressvolle periode en zelfs bij de wisseling van seizoenen.

Bij veel meer haaruitval kan kaalheid ontstaan. Soms is dit blijvend. Waarom de een wel kaal wordt en de ander niet, is niet bekend. Vooral mannen kunnen kaal worden. Dit begint vaak rond de slapen en de kruin en kan al voor het twintigste jaar beginnen.
Alopecia betekent haaruitval. Hierbij is vaker sprake van het onvermogen voldoende nieuw haar aan te maken, dan van te veel uitval. Haaruitval kan op elke leeftijd voorkomen en kan allerlei oorzaken hebben.
Alopecia areata is 'pleksgewijze kaalheid'. Het is een ziekte van de haarwortels. De plekken waar de haarwortels zijn aangetast, zijn in de regel rond of ovaal. In de plekken vallen (vrijwel) alle haren uit, terwijl de huid eromheen een normale haargroei toont. Het gevolg is dat er één of meer kale gebieden ontstaan. De precieze oorzaak van alopecia areata is onbekend. Als oorzaak van alopecia areata wordt gedacht aan een stoornis in het afweermechanisme van het lichaam, het immuunsysteem.

Tijdelijk, niet extreem haarverlies kan met goede voeding, een aanvullende vitaminekuur en voldoende ontspanning vaak snel weer worden verholpen.

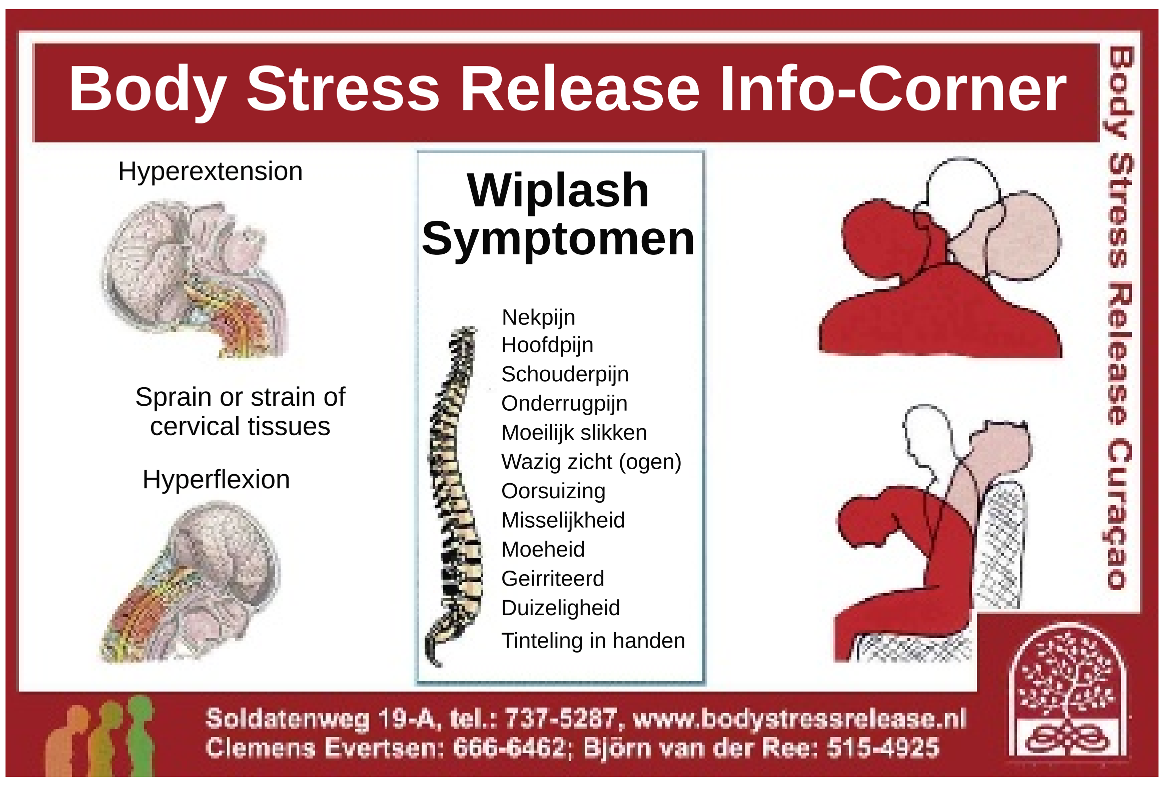

Vijftien jaar Alma Blou:

‘Niet zomaar een kunstje’

In het begin als ze met een kunstwerk van een artiest liep, was ze bang om het kapot te maken. Dan keek ze terug en vroeg ze zich af hoe ze het had aangedurfd daar met dat werk te lopen. Tot iemand ooit zei dat ze juist niet bang moest zijn om het kapot te maken, dat ze kunst moest kunnen oppakken, het gewoon moest doen.

Lusette ‘Popi’ Verboom

Tekst: Lisette Keus Foto’s: Ken Wong

Dit was een openbaring voor haar en een van de vele lessen die ze van kunstenaars leerde. Haar verantwoordelijkheidsgevoel heeft ze hierdoor echter nooit verloren, want zoals ze het zelf zegt: “Kunstwerken zijn de baby’s van een kunstenaar.” Maar ze heeft het gedaan, ze heeft de kunst opgepakt en nu, vijftien jaar later, is haar galerie uitgegroeid tot een goed lopend bedrijf en zij tot een waar begrip in de Curaçaose kunstwereld: Galerie Alma Blou en Lusette ‘Popi’ Verboom.

Steun

“Het is absoluut niet altijd even gemakkelijk geweest, maar ik sta nu wel hier. Ik kijk naar mijn tuin en zie het hoge gras nog voor me. Nu is de meer dan 1000 vierkante meter ruimte gevuld met mooie werken.”

“Niet iedereen is altijd even supportive geweest. Moeilijke samenwerking of mensen geloofden niet in me. Dit heeft zeker ook z’n weerslag gehad, maar ik heb er afstand van kunnen nemen en me niet laten tegenhouden. Ik ga door!

Toen de financiering van de aankoop van dit landhuis rond was, was dat echt een moment dat ik besefte dat er ook anderen waren die erin geloofden. Het was een beetje een keerpunt, echt de kroon op mijn werk!”

“Nu heb ik een grote groep klanten en steun waar ik heel blij mee ben. Ze laten me ook weten dat ze achter me staan. Zoals mijn man Herman. Van hem heb ik veel geleerd, zowel zakelijk als op het gebied van kunst en persoonlijk. Hij leert me bijvoorbeeld grenzen te stellen, waar ik eigenlijk niet zo goed in ben”, zegt Verboom met een grote glimlach om haar mond.

“Ik weet soms ook niet waar ik elke keer de energie vandaan moet halen, maar als ik dan bedenk hoe leuk ik het vind gaat het weer. Het is gewoon heel leuk werk.”

Individualistisch

“Er zijn mensen die kunst elitair vinden, dat is het juist niet. Kunst is voor iedereen. Het is alleen wel individualistisch. Het is niet zomaar een paar schoenen dat je koopt, maar het moet je echt raken en dat is iets dat je niet altijd aan een ander kan uitleggen. Het is een één-op-één belevenis met het kunstwerk. Dit geldt zowel voor de kunstenaar als voor de koper. Daarom is het voor een ander soms moeilijk te begrijpen.”

“Binnen de kunst heb je wel verschillende gradaties: iets kan esthetisch mooi zijn, het kan een statement zijn of een persoonlijke uiting van de kunstenaar. De grootste groep klanten gaat toch voor het esthetische karakter van een kunstwerk, dit is iets toegankelijker en spreekt daardoor meer aan; de kleuren, de materialen, de balans.”

“Alle kunstwerken heb ik in consignatie. Dit kan niet anders; ik kan ze niet betalen, maar de kunstenaar heeft er baat bij als er meerdere werken van hem of haar gezien kunnen worden en de klant wil natuurlijk ook nieuwe dingen zien. Maar soms komt het weleens voor dat er toch iets heel lang heeft gehangen, de zogenaamde winkeldochtertjes, die dan toch worden verkocht. Dat is altijd leuk. Een bewijs van hoe individualistisch kunst kan zijn.”

“Geregeld komen er ook dingen voorbij die ik zelf heel graag zou willen hebben, maar dat gaat niet en dan blijf ik bezig. Het is een kwestie van een klein stukje loslaten, uiteindelijk is het ook goed zo. Het is ook weleens voorgekomen dat er iets heel bijzonders voorbij kwam wat ik graag wilde hebben, alleen die investering was veel te groot op dat moment. Ik heb een klant gebeld die me ooit had gevraagd te bellen als er iets voorbij kwam, hij heeft de schilderijen toen gekocht. En nu blijken ze het vierdubbele waard te zijn.”

Vertrouwen

“In het begin worstelde ik best wel met de scheiding tussen kunst en kunstnijverheid. Zo waren er kunstenaars die niet wilden dat hun werk verkocht werd naast toeristische spulletjes. Maar ik vind juist dat ze elkaar versterken, mits de kunstnijverheid wel origineel is, en netjes is gemaakt.”

“Ik denk dat het een stukje onzekerheid is - of was eigenlijk. Kunstenaars die niet zeker waren van hun werk wilden niet verward worden met kunstnijverheid. Maar dit is nu minder en daarbij heb ik die twee ook gescheiden in ruimtes. Het is ook een stukje vertrouwen dat ik heb gekregen van de kunstenaars. Ik werk bijvoorbeeld ook niet met contracten en dat soort dingen.”

“En natuurlijk is er weleens wat kapot gegaan, maar ik zal er altijd voor zorgen dat het voor alle partijen goed wordt afgehandeld.”

Trends

“In de kunst, en vooral de kunstnijverheid, zie je bepaalde trends. Wat tien jaar geleden niet aan te slepen was, wordt nu bijna niet meer verkocht. Een simpel voorbeeld, maar denk aan briefpapier en ansichtkaarten. We leven in een computertijdperk, wie stuurt er tegenwoordig nog een brief?”

“Deze ontwikkeling, de technologie, heeft natuurlijk weer heel veel invloed op de kunst waar we zeker rekening mee moeten gaan houden. Zo is er bijvoorbeeld een kunstenaar die een tekening maakt op papier, vervolgens mailt hij die naar China, daar maken ze er een 3-D tekening van, hij werkt het her en der bij, in China maken ze er een beeld van, dat wordt weer opgestuurd en hij bewerkt het verder.
Waarom niet toch?”

“Al vind ik wel dat alles wat slechts gemaakt is op de computer, niet echt kunst te noemen is. Het is namelijk meer een kwestie van technische kennis. Iets dat ontstaat vanuit het niets, zonder de verrassing hoe het precies gaat worden. De kleuren van gemengde verf, de manier waarop iets opdroogt; in de kunst weet je eigenlijk niet wat het resultaat gaat worden. Je kan het wel in je hoofd hebben, maar het kan heel anders uitpakken. Maar op de computer weet je precies wat er gaat gebeuren als je een bepaalde handeling pleegt.”

“En natuurlijk gaan jongere generaties anders met kunst om, dat is ook niet gek. Alles is onderhevig aan verandering.”

Minder spastisch

“Zo gaan kunstenaars tegenwoordig ook minder spastisch om met hun werk. Bijvoorbeeld, in het MoMa in New York mag nu gefotografeerd worden. Op internet kan het publiek waarschijnlijk toch naar de website van de kunstenaar en daar de foto er vanaf halen, dus waarom niet ter plaatse een foto maken. Zo heb je de bekende Colombiaanse kunstenaar Botero, zijn werk wordt op elke straathoek nagemaakt en door iedereen verkocht. Hij vindt het niet erg, als je maar niet zijn naam gebruikt.”

“Ik denk ook dat het juist goed is om de wereld in te gaan, ook als kunstenaar. Net zoals het goed is voor een kunstenaar om in een galerie te hangen. Hier kunnen mensen buiten de kring van de kunstenaar een oordeel vellen over haar of zijn werk. Door de afstand neemt natuurlijk de objectiviteit toe. Want iemand kan je hypen, maar dat werkt uiteindelijk niet. En hierdoor kan iemand alleen maar groeien.”

Verboom begint te lachen: “Al probeer ik het altijd wel positief te brengen wanneer ik een werk niets vind. Ik kan me namelijk heel goed voorstellen dat kritiek niet leuk is en een kunstwerk is echt iets van de kunstenaar, het is een soort baby. En van een baby mag natuurlijk ook niemand zeggen dat die oren veel te groot zijn.”

Overheidssteun

“Kunst is van groot belang voor een cultuur. Het is een beeldende weergave van wat geschiedenis
gaat worden. In de tijdslijn van de kunst kun je ook veel leren wat er speelt en speelde in de maatschappij. Zo kan je bijvoorbeeld aan wratten die op een huid geschilderd zijn, zien welke ziektes er toentertijd waren. Dit achteraf in de context geïnterpreteerd. Maar natuurlijk ook een sec weergave van sociale en politieke issues vertelt veel.”

“Voor de ontwikkeling van een cultuur, van een land en van haar bevolking is kunst ook van belang. Daarom vind ik het bijzonder jammer dat er vanuit de overheid totaal geen steun wordt gegeven. Financieel niet, maar ook niet op andere manieren. Zo is er bijvoorbeeld niet één minister, op De Jongh-Elhage en Schotte tijdens de opening na, bij de expositie Antepasado di Futuro komen kijken. Zelfs de minister van Cultuur niet.”

“Het is ook weer niet zo dat het ons moeilijk wordt gemaakt, maar ook niet gemakkelijker. Invoerrechten voor iemand uit het buitenland die hier zou willen exposeren bijvoorbeeld, moeten volledig betaald worden. Dat wat niet verkocht wordt en weer het eiland verlaat wordt terugbetaald, maar er moet wel van tevoren afgerekend zijn.”

“Ook zou de Curaçaose kunst een mooi exportproduct kunnen zijn. Want al zijn we een klein eiland, we hebben veel te bieden op alle terreinen, ook wat kunstenaars betreft. Maar zonder financiering is het bijvoorbeeld onmogelijk om een Curaçaoënaar te laten exposeren in het buitenland, en andersom overigens ook.”

“Zo langzamerhand vormt zich hier zeker wel een basis en een draagvlak voor kunst. Dit doen we met z’n allen samen: de kunstenaars, de galeries, IBB (Instituto Buena Bista), de klanten. En dan vind ik het wel jammer dat we dit moeten doen zonder steun van de autoriteiten. Maar hoe dan ook, groeien en ontwikkelen doen we.”

LIFE & style

Quote

‘Being deeply loved by someone gives you strength, while loving someone deeply gives you courage’

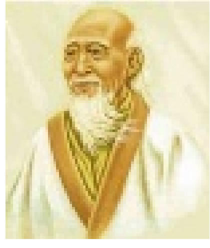

Lao Tzu (Laozi, Chinees filosoof, 604-507 v. Chr.)

Thuis

Thuis is waar je hart is.
Dat is mij geleerd en dat is waar,
maar soms gaat dat niet meer op.

Tekst: Monique Casimiri

Carnaval

Met zorg zochten we onze kleren bij elkaar. Een korte broek, een leuk T-shirt, een pet en niet te vergeten een zonnebril. We stonden vroeg op om op tijd een goede plek te hebben. Op tijd voor de optocht, dat was zeker, hoewel geen prioriteit, want die begon nooit op tijd.
Tribunes, ja, die waren er wel, maar daar zaten wij niet. Wij wilden bewegen en lopen over de Roodeweg.
Eén van de ouders zette ons af en daar liepen we dan. Richting de begraafplaats, daar was plek, maar wat belangrijker was, daar stonden al onze vrienden.
We hadden niets afgesproken, maar we wisten dat het zo was. Begroetingen en de hitte van de ochtendzon deed de eerste zweetdruppels over onze rug lopen.
De Gran Marcha begon. Los van de vele gaten die soms in de optocht vielen door oververhitte vrachtwagens, lekke banden of fourage-auto’s die nog niet waren gearriveerd, was het één groot feest en wij dansten mee. Elke tumba kreeg evenveel aandacht, tussen de wagens door even naar de overkant schieten waar je een bekende zag, een klein stukje meelopen met een bekende en dan gauw weer terug.
En dan het einde van de rit, de laatste brassband was nog niet voorbij of wij sloten aan. In een lange stoet, door Otrobanda, over de pontjesbrug waar het even heerlijk uitwaaien was, door Punda met als eindbestemming Marie Pompoen, waar wij met onze heet geworden voeten in de vijver van het aldaar gelegen hotel gingen zitten. Kapot, van deze wandeling, vies, stoffig, bezweet, blaren op de voeten, maar zo voldaan. Het was veel beter dan vorig jaar en volgend jaar zou het beslist weer beter worden.

Met zorg zoek ik onze kleren bij elkaar. Maillot, extra sokken, warme broek, hemd, T-shirt, nog een T-shirt, trui, dikke jas, sjaal, handschoenen en een muts. Geheel afhankelijk van het weer pak ik ook die zonnebril of niet.
Het duurt even voordat ik de fiets uit de schuur heb, maar daar gaan we. Op weg naar de optocht. Hoe laat was het precies? Maakt niet uit, hoor ik naast mij zeggen, ze beginnen toch niet op tijd, het is toch Brabant hé.
Samen staan we stil naast elkaar aan de kant van de weg. Dicht tegen elkaar aan om het niet te koud te krijgen.
Daar komen de eerste wagens, sommigen wat lokaal politiek getint, maar de meeste klein en schattig van de plaatselijke kinderclub.
Het einde van de optocht heb ik nog nooit gehaald, met verkleumde vingers en bevroren voeten stap ik vol goede moed op mijn fiets, wat glibberend in de resten sneeuw rijd ik terug naar huis, en met een kop hete thee in mijn hand start ik de computer op.
Ze hadden toch echt gezegd dat de Gran Marcha via live stream te volgen is. Maar dat is mij nog nooit gelukt, te veel mensen die het ook willen zien, ik kom er niet tussen.
Dan maar die twintig seconden afwachten die het Journaal vanavond laat zien.
Carnaval, een geweldig feest, maar in Nederland niet weggelegd voor iemand met tropisch bloed dat door de aderen stroomt.

Valentijn

Valentijntradities

Het zal weinigen ontgaan zijn dat het maandag weer Valentijnsdag is. Traditiegetrouw worden op 14 februari, al dan niet anoniem, liefdesverklaringen geuit. Maar waar komt die traditie vandaan?

Er gaan verschillende verhalen over de origine van het Valentijnsfeest. Eén daarvan gaat terug tot het oude Rome, waar een priester genaamd Valentino in de gevangenis belandde.

De dochter van de baas van de gevangenis kwam Valentino regelmatig opzoeken in zijn cel. Ze raakten bevriend, maar lang mocht dit helaas niet duren, want de priester werd ter dood veroordeeld. Op 14 februari werd het vonnis voltrokken, maar niet dan nadat hij een briefje aan de vrouw stuurde met de woorden ‘liefs van je Valentino’.

Valentino werd later alsnog heilig verklaard. In 496 besloot paus Gelasius om 14 februari tot de dag van St. Valentijn uit te roepen. Gaandeweg ontstonden er allerlei tradities rond deze datum, waaronder het verspreiden van liefdesbriefjes ondertekend door een zekere ‘Valentijn’ of ‘Je Valentijn’.

Zo verkleedden eeuwen geleden kinderen in Engeland zich als volwassenen en gingen langs de huizen om liedjes te zingen. Een van de teksten ging als volgt:

Good morning to you, valentine;
Curl your locks as I do mine
Two before and three behind.
Good morning to you, valentine.

In Wales gaven geliefden elkaar op 14 februari houten ‘liefdeslepels’ met daarin een hart, een sleutel of een sleutelgat gegraveerd.

In de middeleeuwen schijnt het in Engeland gebruikelijk te zijn geweest dat men briefjes met namen van mogelijke geliefden in een pot deed. Iedereen mocht er een briefje uit trekken. Dit moest op de mouw gespeld worden en voor een week blijven zitten, dan zou desbetreffende persoon met je trouwen. ‘To wear your heart on your sleeve’ betekent tegenwoordig dat andere mensen snel doorhebben hoe je je voelt.

Of de uitdrukking ‘iemand iets op de mouw spelden’ hier ook vandaan komt, vertelt het verhaal helaas niet.

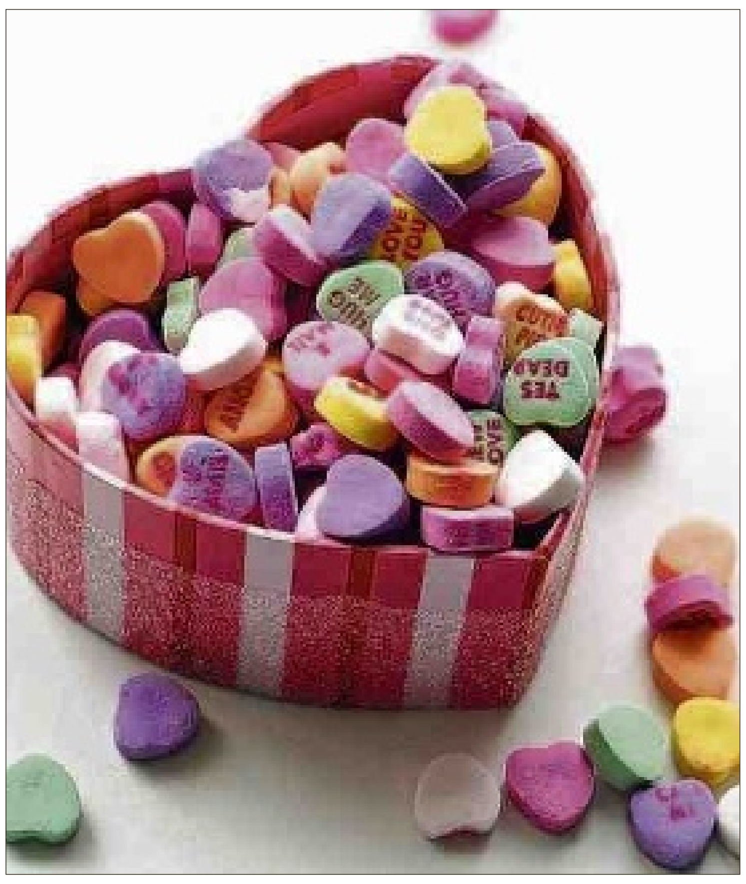

Het genot van wijn

Wijnstijlen, zoete en versterkte wijnen

Een glaasje port of een glaasje sherry, of een sautern. Het zijn prachtige wijnen die toch vaak vergeten worden.

Tekst: Licores Maduro

De zoetheid in de beste zoete wijnen komt niet van een zak suiker, maar van druiven die aangetast zijn door een speciale bacterie die botrytis genoemd wordt. De druiven blijven hangen tot ze in het najaar overrijp zijn. Er heerst een hogere vochtigheid en speciale klimaatcondities en hierbij worden ze aangetast door deze nobele rot. Ze verschrompelen en lijken net rozijnen. Het gevolg hiervan is dat de wijnen een veel hoger natuurlijk suikergehalte overhouden en erg geconcentreerd zijn in smaken. Het vinificatieproces volgt zoals gewoonlijk bij stille wijn, maar door de kleine hoeveelheid sap blijft er meer suiker over.

De beste voorbeelden van deze wijnen komen uit de Sautern in Frankrijk en de prijzen zijn vaak ook erg scherp. De meest exclusieve is de ‘Château D’Yquem’ uit de Sautern-streek die in de Bordeaux ligt. De wijnen uit deze streek worden net als de andere witte wijnen van Bordeaux met de Semillon- en Sauvignon Blanc-druiven gemaakt. Andere zoete Franse wijnen zijn de Vendage Tardive-wijnen uit de Elzas, de Monbazillac en de Loupiac. Ook andere landen produceren zoete topwijnen. Duitsland staat bekend met zijn Auslese, Beerenauslese en de Trockenbeerenauslese. Het zijn allemaal zeer geconcentreerde wijnen waarvan de Trockenbeerenausleses de duurste zijn. In Italië produceren ze de traditionele Vin Santo in Toscane en de Vino Santo in het noorden. Vrijwel alle wijnproducerende landen hebben wel zoete wijnen. Het is een hele lange lijst en het is zeker de moeite waard om ze te proberen. Ze gaan uitstekend bij nagerechten, maar ook bij sterkere kazen en sommigen zelfs bij hartige gerechten.

Behalve deze zoete wijnen worden ports en sherry’s door velen als zoete wijnen beschouwd. Het zijn echter ‘versterkte wijnen’. Uit deze groep zijn zij de bekendste. De sherry’s uit de Spaanse Jerez-streek zijn de droogste versterkte wijnen ter wereld. Ze ogen zeer bleekjes en zijn niet erg fruitig. De twee bekendste stijlen zijn de Fino en Manzanilla. Oudere Fino-sherry’s worden Amontillado genoemd. Hoewel ze bij de meesten als aperitiefwijnen bekend staan, worden zij in Spanje ook bij het eten gedronken.
De port wordt in Portugal gemaakt en krijgt zijn naam van zijn oorsprong, ‘Oporto’. Deze wordt in vele landen gekopieerd maar hij blijft ongeëvenaard. De stijlen van deze prachtige versterkte wijn zijn: Ruby, Tawny, Quinta en Vintage. De basis is de Ruby die heel fruitig is en niet al te complex. Ze worden op fles gerijpt gedurende een niet al te lange periode. De Tawny’s zijn vatgerijpte ports die gemaakt worden van een assemblage van Ruby en witte ports. Deze worden vaak gedurende een langere periode gerijpt. Je hebt de basis Tawny Port en daarnaast ports die gedurende periodes van 10, 20, 30 en soms wel 40 jaar gerijpt worden. Ook de Vintage Ports staan erom bekend heel lang bewaard te kunnen worden. Deze worden ook op fles gerijpt en de meeste porthuizen bewaren ook een groot gedeelte van het oogstjaar om dat in latere jaren op de markt te brengen.
Het is een prachtig onderdeel van de edele wereld van wijnen. Zeker de moeite waard om met deze wijngroep te experimenteren. In een latere aflevering van deze rubriek zullen wij meer vertellen hoe u deze wijnen kunt combineren met een goede maaltijd.

Tot volgende week!

Trend

Kleur van het jaar

De kleur ‘honeysuckle’ is uitgeroepen tot kleur van het jaar door Pantone, dé autoriteit op het gebied van kleur voor de ontwerpindustrie.

Om precies te zijn gaat het om Pantone® 18-2120 2011. Honeysuckle oftewel kamperfoelie is een frisse, vrolijke, dynamische roodachtig roze tint. Een groot contrast met de kleur van vorig jaar, het koele turquoise. Volgens Leatrice Eiseman, executive director van het Pantone Color Institute, hadden we dat nou net nodig. Ze legt uit dat ‘in times of stress, we need something to lift our spirits. Honeysuckle is a captivating, stimulating color that gets the adrenaline going - perfect to ward off the blues’.
We zullen de kleur dit jaar waarschijnlijk terugzien bij dames in de kleding, zowel dag- als avondkleding, accessoires en cosmetica, en in de stropdassen, shirts en sportkleding voor de heren. Verder is honeysuckle vanzelfsprekend ook bruikbaar in het interieur, als kleur voor een nieuwe auto, de halsband van uw chihuahua en ga zo maar door.
Nog zo maar wat weetjes: De Engelse naam honeysuckle houdt verband met het feit dat haar bloemen rijk aan nectar zijn en geiten schijnen dol te zijn op de bladeren van kamperfoelie.

‘Mijn broeder de neger’ (1)

De Verenigde Naties heeft het jaar 2011 uitgeroepen tot ‘Internationaal jaar voor mensen van Afrikaanse afkomst’, de Afrikaanse diaspora. Aandacht voor dit jaar zal er volgens de Curaçaose minister René Rosalia van Onderwijs en Cultuur dan ook beslist zijn op het eiland. In samenwerking met Unesco wordt op Curaçao een serie activiteiten ontplooid. Ook onze medewerker en taalvorser Fred de Haas doet een duit in het zakje. In drie afleveringen in de Ñapa gaat hij in op het controversiële gebruik van onder meer het begrip ‘neger’.

Tekst: Fred de Haas Foto’s: Archief

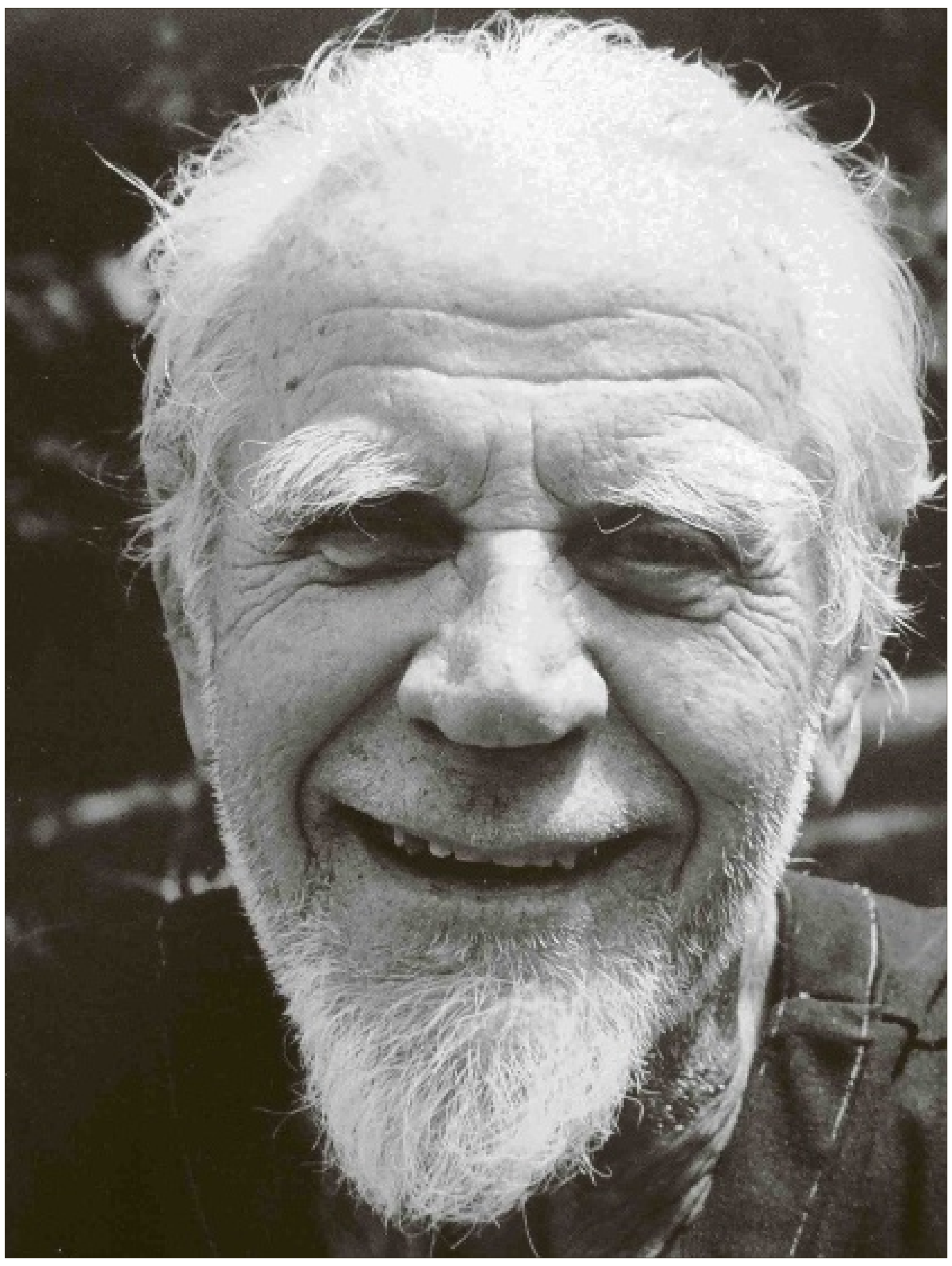
Pater Paul Brenneker

Boeli van Leeuwen vertelde me eens lachend dat Colá Debrot helemaal geen negerin als zuster had. Ik had al zo’n vermoeden. Maar ik neem graag Colá’s idee over als Leitmotiv voor deze serie van drie artikelen over de Afro-Caribische mens die ik in overdrachtelijke zin tot mijn broeder (en zuster) reken.

‘Neger’
Laat ik maar meteen zeggen dat dit een van de vreselijkste woorden is die ik ken. Ik zal niettemin die benaming enkele malen moeten gebruiken binnen de context van het onderwerp waarover ik schrijf.
Heeft het woord ‘neger’ altijd wel zo verschrikkelijk geklonken? Ik betwijfel het. In Nederland gebruikte men - het wordt helaas nog steeds gebruikt, ook door ontwikkelde mensen - het woord ‘neger’ omdat men eenvoudig geen ander woord kende. In 1898 schreef A.H Pareau

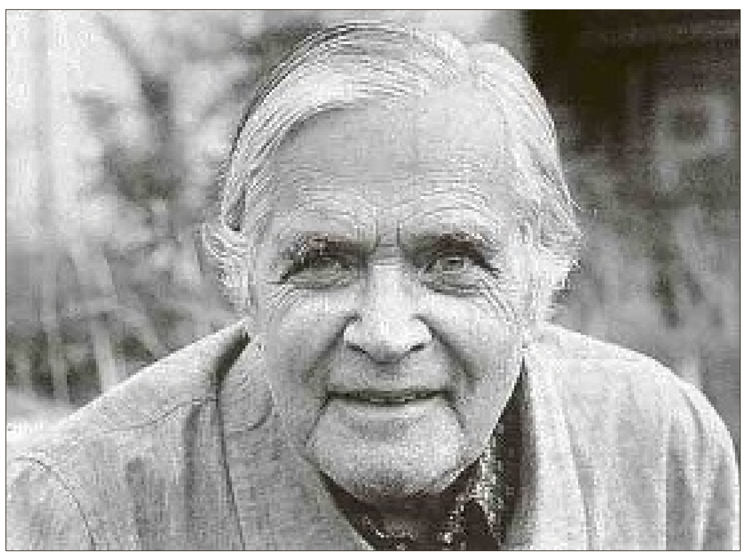
Cola Debrot

(Onze West, reisschetsen door A.H. Pareau, den Haag W.P. van Stockum en Zoon): ‘De opgewondenheid van de negers is eene extase, waarin zij gemakkelijk vervallen zonder een druppel alcohol gezien te hebben’. En: ‘Onder de negerinnen treft men meer zenuwlijderessen aan dan onder de Europeesche vrouwen’. Schrijvend over Koninginnedag in Paramaribo: ‘Voor opschik hebben de negerinnen vrij veel over. Op een feestdag is iedere vrouw of meisje als in een splinternieuw kleed uitgedost en met eene extra opzichtige hoofddoek getooid’.
De goede frater Mauritius, een van de drie fraters die voor het eerst voet aan wal zetten op Curaçao, schreef in augustus 1887 het volgende aan Pater Superior in Nederland: ‘Zooals U uit de vorige brief weet, hebben we vier leerlingen. Toen ik den 19den Augustus van Welgelegen tehuis kwam, vond ik een nieuwen leerling, zoo groot als ik, Carlos Ramírez genaamd, oud 17 jaar, van de grenzen Venezuela en Colombia, met een neger die zijn koffer droeg, etc’ (zie: De Fraters van Zwijsen, Anton van Oirschot, de Walburg Pers, 1986, p.32).
Tijdens de Tweede Wereldoorlog voelde koningin Wilhelmina zich in Londen (haar woorden): ‘...een stamhoofd zoo zonder parlement, iets als de negeropperhoofden in Suriname...’ (Fasseur, Wilhelmina, deel 2, p. 343).
De Dominicaner pater Paul Brenneker (1912-1996) die een leven lang op Curaçao heeft gewerkt, vertelt dat ‘in de oude tijd de zwarte mens zelf ook gewoon over ‘neger’ sprak (Curaçaoensia, 1960, no. 537). Wij geloven hem op zijn woord.
‘Neger’ is een benaming die werd gebruikt door mensen die er geen benul van hadden dat ook Afrikanen tot een land, stam of familie behoorden en die om die reden voor het gemak maar een woord kozen dat een oppervlakkige lading dekte: de kleur van de huid.
Het woord dat de Romeinen bezigden om een donkergekleurde Arabier (‘Moor’) of zwarte Afrikaan aan te duiden was onder meer ‘niger’ (Latijn voor ‘zwart’). Dat deze kleur discriminerend was kunnen we opmaken uit een opmerking van de Romeinse dichter Virgilius:

‘quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses,
o formose puer, nimium ne crede colori’

(Vertaling: ‘al is hij zwart en jij blank, schone jongeling, hecht niet teveel waarde aan uiterlijk’; Virgilius Ecloga II, v. 15/16). Wijze woorden inderdaad, maar woorden die door de geschiedenis constant zouden worden gelogenstraft.

‘Negro’
Pas in de 15e eeuw zou het Spaans-Portugese woord ‘negro’ echt in zwang komen. Het was de tijd dat de Portugezen als eersten de westkust van Afrika exploreerden en zonder scrupules Afrikanen als dwangarbeiders meenamen naar het zuiden van het Iberisch schiereiland. Daar moesten deze zich zo goed en zo kwaad als het ging maar aanpassen aan de daar gesproken taal/talen en heersende gewoonten. Hun Afrikaanse talen hadden hun bruikbaarheid verloren en de Afrikanen moesten zo snel mogelijk zien over te gaan op het Portugees of het Spaans. Dat ze daar niet helemaal in slaagden moge duidelijk zijn. Vandaar dat men hun taal die doorspekt was met woorden uit hun Afrikaanse land van herkomst ‘habla de negro’ noemde, ‘negerpraat’, de taal die later Afro-Spaans of Afro-Portugees zou worden genoemd. Die ‘negerpraat’ had ook nog een andere naam: ‘guineo’, een naam die nogal voor de hand lag omdat de hele westkust van Afrika van Senegambia tot het huidige Angola ‘Guinea’ of ‘Guinee’ werd genoemd. Ook de Portugezen bezigden die term. ‘Falar (em) guené’ was dus zoiets als ‘dat negertaaltje spreken’. In het Papiaments kennen we ook de term ‘guene’ voor de taal/talen die door de Afrikanen vanuit hun thuislanden werd(en) meegenomen naar het Caribisch gebied (zie ook Brenneker, Curaçaoensia, nos 242 t/m 252). Het woord ‘guené’ (dat op verschillende manieren wordt geschreven in de documenten) is waarschijnlijk afgeleid uit het Berbers ‘aguinaw’ (= zwart mens). ‘Guiné’ was de algemene term waarmee men indertijd de zwarte mensen van de Afrikaanse westkust aanduidde.
Brenneker noemt als variant van het ‘Guene’ de uitdrukking ‘lenga di luango’ (luangotaal) en ‘macamba’, waarmee met ‘macamba’ dus heel duidelijk ‘Afrikaans’ wordt bedoeld. Dit komt overigens overeen met de betekenis van ‘macamba’ in het volgende Afro-Spaanse document uit de Zuid-Amerikaanse Rio de la Plata regio:

‘Eso no lo sabe uté
Lo trato que hay en mi raza
De ché, de vó y de uté.
Neglo de uté respetoso
Se le dice al gramillero,
Neglo de ché, po ejemplo
Lo macamba escobero’.

(Vrij vertaald: ‘u weet niet hoe wij, zwarten, elkaar aanspreken, met ‘che’, met ‘vos’ of met ‘usted’. We gebruiken het respectvolle U tegen een zwarte die boer is en we zeggen, bijvoorbeeld, ‘che’ - ‘beste vriend’ - tegen Afrikaanse bezembinders’).
Dat de Papiamentstalige ABC-eilanders later het woord ‘Makamba’ zijn gaan gebruiken om Hollanders aan te duiden is de zoveelste wonderlijke verschuiving in betekenis die we in taal vaak tegenkomen.

Het Afro-Spaans in de literatuur
Vanzelfsprekend ging de ‘habla de negro’, de ‘negertaal’, niet ongemerkt voorbij aan de aandacht van de schrijvers in Spanje en de Spaanse koloniën. In de 16e eeuw voert Lope de Rueda in zijn komedie ‘Eufemia’ de negerin Eulalla op die een liedje zingt in haar gebroken Spaans en in de 17e eeuw laat de Mexicaanse schrijfster Sor Juana Inés de la Cruz in haar kerstliedjes ‘los negrillos’ (de ‘negertjes’) in hun eigen taal zingen (Obras completas, Editorial Porrúa, 1981, p. 211, Villancico VIII):

Cantemo, pilico,
Que se va la Reina,
Y dalemu turo
Una noche buena

Iguale yolale,
Flacico, de pena,
Que nos deja ascula
A turo la Negla.

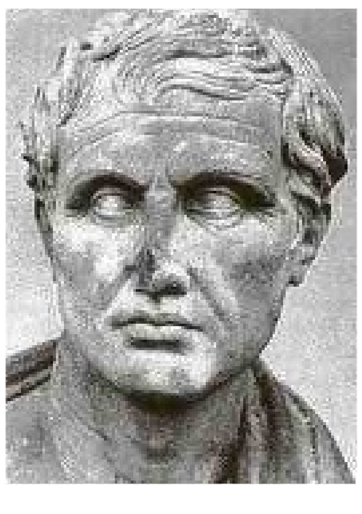
Vergilius

(In grammatical correct Spaans: Cantemos, Perico, que se va la Reina y démosle todos una noche buena. Igual es llorar, Francisco, de pena, que a todos los Negros a oscuras nos deja = ‘Laten we zingen, Perico, want de Koningin gaat weg en laten we haar allen een goede nacht wensen. We kunnen ook huilen van verdriet, Francisco, want zij laat alle negers achter in het donker’).

We zien in dit voorbeeld duidelijk op welke manier de Spaanse woorden worden verbasterd tot klanken die we ook tegenkomen in het Papiaments: llorar = yora, turo = tur. Het laatste zal ongetwijfeld een verrassing zijn voor degenen die zich ooit hebben afgevraagd waarom ‘alles’ in het Papiaments ‘tur’ is en geen ‘todo’. ‘Tur’ is een veel voorkomende klankwisseling waarbij de O vervangen wordt door een U en de R in de plaats komt van een D. ‘Tur’ bestond dus al in de 17e eeuwse literatuur van Latijns-Amerika. Hier is nog een voorbeeld uit een 17e eeuwse Afro-Colombiaanse tekst:

‘Turu lu neglo
Saltemo y bailemo
(…)
Turu lu neglo
De Santutumé’

(Vertaling: ‘Alle negers springen en dansen (...) alle negers uit São Tomé’).

Maar genoeg over al die klanken. Laten we de draad weer oppakken bij al die Afrikanen die van de kusten van Afrika werden geroofd en de noodlottige oversteek moesten maken naar de ‘Nieuwe Wereld’, de naam waarmee de Amerika’s ten tijde van de ontdekkingsreizen werden aangeduid.

Piezas de Indias (stukgoederen)
Wat mij nog steeds treft is de brutale lading van de termen waarmee de mensenhandelaren de Afrikanen in vroeger eeuwen betitelden. De Afrikanen werden beschouwd als stukken koopwaar. Vandaar de naam ‘pieza’ (= stuk) die men gebruikte om de menselijke ‘koopwaar’ aan te duiden. We weten dat onder een ‘Pieza de Indias’ (een ‘koloniestuk’) een Afrikaan werd verstaan die ongeveer 1.80 meter lang was, goed gezond en tussen de 15 en 35 jaar oud. Discriminerend in deze absurde context is ook het feit dat drie ‘negerinnen’ van 15 tot 30 jaar telden voor één pieza en een oude ‘neger’ voor 3/4 pieza. En ga zo maar door. De scheepsladingen Afrikanen werden in de handel aangeduid met de termen ‘paquetes’ (pakketten), ‘sacos de carbón’ (zakken kolen), ‘cargamento de ébano’ (lading ebbenhout) enz. De mensenhandelaren hadden het ook over vrachten ebbenhout (madera de ébano) of ‘levend ebben’ (ébano vivo). De Fransen zeiden ‘Bois d’ébène’ en de Engelsen ‘Ebony’, de Brazilianen ‘Peça de Guiné’ (een stuk uit Guinee) of een ‘Preto da Costa’ (een zwarte van de kust). De realiteit overtrof de fictie. Minachting en ontmenselijking waren troef. Soms blijkt de onverschilligheid ook uit de namen die men aan de Afrikanen gaf. Zo droeg een Afrikaan (‘eigendom’ van Anna Isabel Kock uit Curaçao), die aan het eind van de 18e eeuw naar Venezuela was gevlucht de naam ‘Amsterdam’ (zie prof. Ramón Aizpurúa, Boletín de la Academia Nacional de la Historia, Los esclavos fugados de Curazao a Coro en el siglo XVIII, p. 85).

(Wordt vervolgd)

Leesvoer

‘Nachttrein naar Lissabon’

Midden in een les verlaat de leraar Raimund Gregorius het klaslokaal. Opgeschrikt door het plotselinge besef dat de tijd hem door de vingers glipt, laat hij zijn geordende leven achter zich en vertrekt hij nog diezelfde nacht met de trein van Bern naar Lissabon. De aanleiding voor deze drastische stap is een boek dat hij bij toeval in handen heeft gekregen. Het is van Amadeu de Prado, een Portugese arts die zo indringend schrijft over de diepste ervaringen in het leven van de mens, dat Gregorius er niet meer van loskomt. In Lissabon gaat hij op zoek naar sporen van Prado en komt hij in contact met mensen wier leven vervlochten is geweest met dat van deze raadselachtige man.
Pascal Mercier, pseudoniem van Peter Bieri, (Bern, 23 juni 1944) is een Zwitsers filosoof en schrijver. Hij is als hoogleraar filosofie verbonden aan de Vrije Universiteit Berlijn. Hij studeerde filosofie in Londen en Heidelberg. Onder zijn eigen naam publiceerde hij het filosofische werk Das Handwerk der Freiheit (2001), dat onder meer vertaald is in het Nederlands, Hongaars, Italiaans en Spaans. Onder pseudoniem verschenen verscheidene romans, waarvan zijn roman Nachtzug nach Lissabon (Nachttrein naar Lissabon) (2004) in Duitsland een groot succes werd en in verschillende talen vertaald is, waaronder in het Nederlands. Eerder schreef hij de romans Perlmanns Schweigen (Perlmanns zwijgen) (1995) en Der Klavierstimmer (De pianostemmer) (1998).

Kenmerkend voor zijn romans is een existentiële geladenheid, die alle lagen doortrekt. Belangrijke thema’s zijn eenzaamheid, wanhoop en genialiteit. Daarnaast schenkt Mercier een bijzondere aandacht aan de vervreemdende werking van de taal en de onoverbrugbare kloof die tussen haar en de werkelijkheid, zowel fysiek en sociaal, bestaat.

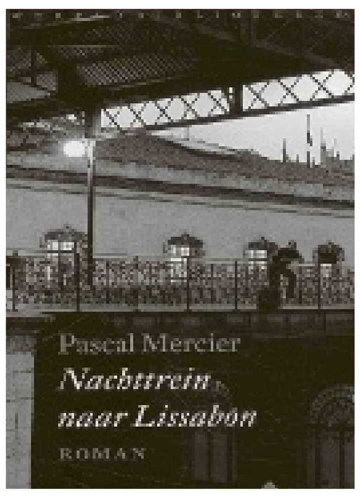

Titel: Nachttrein naar Lissabon
Auteur: Pascal Mercier
Vertaald uit het Duits
ISBN13 9789028421011

Ars poëtica

Kleine zeereis II

forten aan de havenmond
verweerd van jaren zout
mijmeren over kapers en kruitdamp
houden met moeite vast aan de vlag

de wind, kleine kat, scheurt
met ondeugende nageltjes
zuchtend het doek in repen

met ons vaart het leven

het lot van het eiland onbekend
zolang nog de wind haar voortjaagt
door de zee en door de eeuwen

Uit: Carel de Haseth, Zolang er kusten zijn

CARIB publishing
Nu beschikbaar:
Carnaval op Curacao
Dit mooie fotoboek neemt de lezer mee in de beleving van het grootste Curaçaose volksfeest van het jaar. Schitterend in beeld gebracht door Bea Moedt, met verhalen en interviews door Elodie Heloise.
Einstein en de kunst van managen zonder macht
Een lees- en werkboek over leiderschap en management, dat uitnodigt mee te zoeken naar de nieuwe rol van de leider. Hoe kan op een stimulerende manier leiding gegeven worden, zonder machtsmiddelen toe te passen?
Een kwestie van grenzen
Integriteit van het openbaar bestuur is wereldwijd een "hot issue". Integriteit is met name een kwestie van (organisatie) cultuur en persoonlijk waardenpatroon. Brede Kristensen geeft hiervoor een substantieel aantal praktische adviezen.
Verkrijgbaar bij de boekhandel of via www.Caribpublishing.com

Reef Care Curaçao
KUIDA REF KORSOU
Alarmnummer tel.: 569-2099
(24 uur bereikbaar)

Regio

Toeristen vergiftigen grondwater

Het water in de feeërieke grotten en ondergrondse rivieren van het Mexicaanse schiereiland Yucatan bevat steeds meer geneesmiddelen, cocaïneresten, shampoo, tandpasta, pesticiden en olie. Schuld is vooral het toerisme, dat steeds meer mensen naar de kwetsbare streek lokt.

De vervuiling van het grootste ondergrondse rivierensysteem ter wereld tast ook al de koraalriffen voor de kust van Yucatan aan, schrijven onderzoekers in het Britse tijdschrift Environmental Pollution. Het grootste deel van het water stroomt immers naar zee.

Lekke riolen

Het zijn vooral latrines, septische putten en lekkende riolen die de giftige stoffen naar de ondergrondse watervoorraden doen doorsijpelen, zegt Chris Metcalfe, een onderzoeker van het Instituut voor Water, Milieu en Gezondheid van de Universiteit van de Verenigde Naties. Bestrijdingsmiddelen komen vooral van de golfterreinen in de regio, terwijl de olie van de snelweg komt waarover de toeristenmassa's razen.

De onderzoekers namen ondergrondse waterstalen op vijf afgelegen plaatsen tussen Playa del Carmen en Tulum, ver van de grote toeristische trekpleisters. "De concentratie aan giftige stoffen ligt onder het niveau dat gevaar oplevert voor de gezondheid", zegt Metcalfe. Dat is onder meer te danken aan de snelle stroming van de ondergrondse rivieren. Maar de vervuiling stapelt zich wel op aan de kust, waar de rivieren uitmonden.

Kip met gouden eieren

"Zonder ernstige maatregelen tegen de vervuiling van de ondergrondse watervoorraden, slacht de regio de kip met de gouden eieren", waarschuwt Metcalfe. Het toerisme is de belangrijkste inkomstenbron van de Mexicaanse deelstaat Quintana Roo, het deel van Yucatan dat de meeste bezoekers lokt. In de jaren zestig was de streek nog een aaneenschakeling van bossen en mangrovewouden, met hier en daar kleine indianendorpen. Nu leven er 700.000 mensen in Cancun en omgeving, terwijl de kuststreek elk jaar nog eens twee tot drie miljoen toeristen ontvangt.

Sommige duikers stellen vast dat de koraalriffen voor de kust van Quintana Roo al duidelijk achteruitgaan, zegt David Placencia van het CEA, een ngo die de riffen voor Akumal in het oog houdt. Akumal ligt honderd kilometer ten zuiden van Cancun. Volgens het CEA komt de Montastraea annularis, een koraalsoort die een belangrijke bijdrage levert aan de vorming van riffen, nu in de buurt van Akumal vijf keer minder vaak voor dan twaalf jaar geleden. Ook overmatige algengroei, een gevolg van de lozing van fosfaatrijk afvalwater, doet de riffen geen goed.

Volgens Metcalfe en andere experts moet er dringend werk worden gemaakt van zuiveringsinstallaties die al het afvalwater in de regio kunnen verwerken. Onder golfterreinen en plantsoenen zou een ondoordringbare laag moeten komen zodat meststoffen en pesticiden niet in het grondwater kunnen doorsijpelen. Oude riolen moeten vervangen worden. De overheid zou ook veel beter moeten nagaan of bedrijven en burgers zich aan de milieuwetgeving houden. Dat moet onder meer de verdere vernietiging van mangrovewouden verhinderen. Die wouden filteren een deel van de vervuiling uit het water.

Spotlight op dieren

'Epilepsie'

Epilepsie komt bij de meeste soorten huisdieren voor. Katten lijden er echter minder vaak aan dan honden en rashonden weer vaker dan kruisingen.

Tekst: Margot Hack Foto: Archief

De meeste dieren krijgen de eerste aanval op een leeftijd van één tot drie jaar. Bij jongere of oudere dieren veroorzaken andere ziekten of beschadigingen dezelfde symptomen. Epilepsie schijnt gedeeltelijk erfelijk te zijn.
Het ziektebeeld kan van dier tot dier verschillen. We maken onderscheid tussen gegeneraliseerde, partiële of focale aanvallen.
Vaak verloopt een zware aanval als volgt: in de eerste fase, de aura, verandert het dier zijn gedrag. Het loopt weg, gedraagt zich agressief of bang en lijkt hallucinaties te hebben. Tijdens de eigenlijke aanval, de ictus, is het dier niet meer aanspreekbaar, verliest het zijn bewustzijn, verkrampt het zich en heeft geen controle meer over zijn blaas en darmen. Deze toestand duurt gemiddeld twee minuten. Na 5 minuten kan deze fase overgaan in een levensbedreigende fase, de status epilepticus. Daarna, tijdens de postictale fase, zijn de meeste dieren uitgeput. Een enkele is juist erg opgewonden of gedraagt zich agressief. Deze toestand kan uren aanhouden. Er is nog veel niet duidelijk over epilepsie, maar we weten wel dat dit veroorzaakt wordt door een plotselinge ontlading van talloze zenuwen in de hersenen. Een soort kortsluiting dus. Er is alleen niet te voorspellen hoe en waarom, en dus wanneer, dit zal optreden.

Wat te doen bij een aanval?

- Blijf kalm
- Houd de tijd goed in de gaten. Als de aanval langer duurt dan 3 tot 4 minuten dan moet u zo snel mogelijk naar uw dierenarts.
- Zorg dat het dier zich tijdens de aanval niet kan verwonden. Dus haal alle scherpe voorwerpen weg of zorg dat scherpe hoeken afgedekt worden.
- Let erop dat het dier nergens naar beneden of af kan vallen.
- Let goed op de gedragingen van het dier om die naderhand zo nauwkeurig mogelijk door te kunnen geven aan uw dierenarts.
- Probeer het dier tijdens de bewusteloze fase niets toe te dienen (uitzondering is het dier waarbij u diabetes vermoedt en denkt aan een te lage suikerspiegel).
- Wees voorzichtig. Houd de bek goed in de gaten, want het dier kan onverwachte bewegingen maken en zelfs, onbedoeld, bijten. In tegenstelling tot wat er vaak gezegd wordt, zal het dier niet stikken in zijn eigen tong. Hij kan er wel op bijten, maar dat kan op sommige momenten niet voorkomen worden.

Na een aanval is het verstandig om bij een dierenarts langs te gaan, want helaas kunnen we epilepsie niet oplossen en slechts onderdrukken, maar deze symptomen kunnen ook voortkomen uit andere ziekten die wel op te lossen zijn.

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Wilde haver; 4. deel van Tsjechië; 10. identiteitsbewijs; 13. Indische dakbedekking; 15. doopvader; 16. afwas; 17. soort cactus; 19. modegek; 20. beslist; 21. mineraal; 23. afslag van een hoofdweg; 25. klaar; 27. Iers Republikeins Leger; 29. streep; 30. oude lengtemaat; 31. haarlok; 33. talrijk; 34. delfstof; 36. voegwoord; 37. landbouwwerktuig; 38. insect; 39. uitroep van spijt; 40. deel van een hengel; 42. financieringsvorm; 43. Noorse goden; 45. rund; 46. bijbelse figuur; 48. opstootje; 50. dwarsmast; 51. beemd; 53. zeezwaluw; 55. plaats in Zwitserland; 57. boom; 59. spoorstaven; 61. kampeerverblijf; 62. zeur; 64. opspringend vochtdeeltje; 65. slot; 66. insect; 67. onheilsgodin.

VERTICAAL:
1. Wijze van handelen; 2. atmosfeer overdruk; 3. kegelvormig; 5. voorzetsel; 6. greep; 7. Griekse letter; 8. vaste brandbare stof; 9. bijwoord; 10. deel; 11. lokspijs; 12. heimelijk; 14. smaakknop; 16. geluk; 18. withandgibbon; 20. kwaadaardige vrouw; 22. spekglad; 24. soort geweer; 26. geplooide halskraag (hist.); 28. halfedelsteen; 30. bedwelmend middel; 32. Frans lidwoord; 35. paard; 40. de vijfde zondag na Pasen; 41. middel; 43. zeer spoedig; 44. evenmens; 47. door middel van; 49. lof; 51. blessure; 52. Ierland; 53. lumbago; 54. moeraspalm; 56. dierenverblijf; 58. edel; 60. Europeaan; 62. lidwoord; 63. Engelse ontkenning.

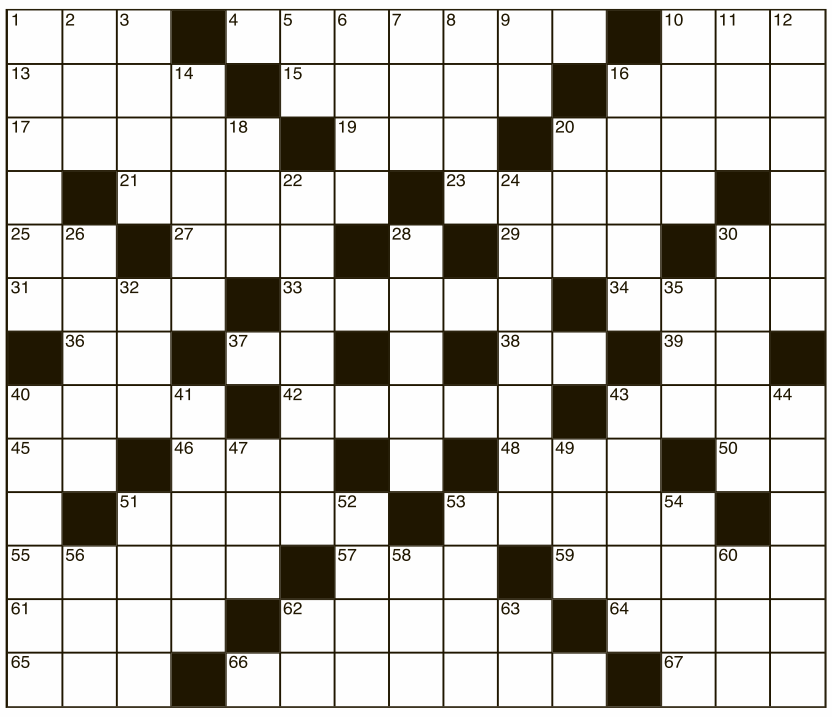

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

De L`isle
Bubali 8
Aruba

J.G. van Borssum Waalkes
Jongbloedweg 12
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

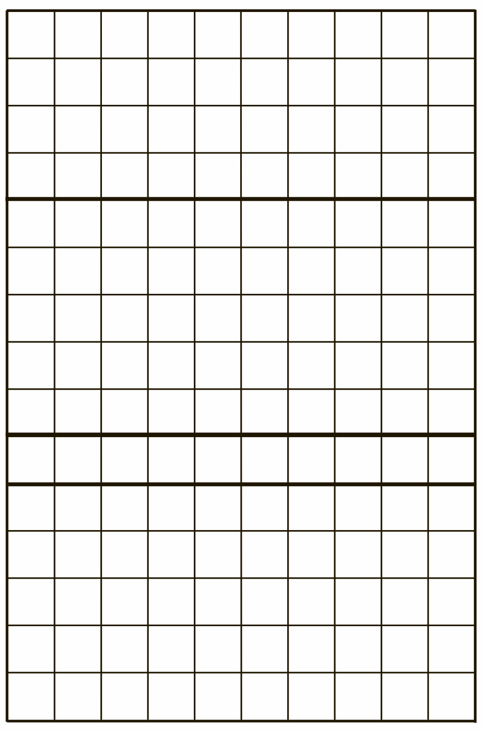

1. Rivier in Duitsland - dwaler - troep edelwild;
2. beengewricht - blootje - ouderwets;
3. losse naad - palmriet - licht bordpapier;
4. via - grondvlak - lofwaardig;
5. wandpilaster - verlangen - aanleg;
6. uniek - nogal veel - oordeel;
7. taaie lekkernij - fraai grasperk - eerbied;
8. delfstof - interval - voelspriet;
9. deel van een vaartuig - opdracht - opbergmap;
10. draaikolk - schande - watersport.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

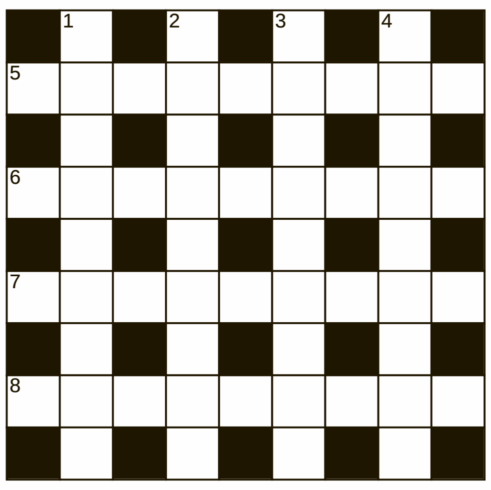

HORIZONTAAL:
5. Plakkerige wielrenner (6);
Periode om aan een orgaan te komen? (8);
6. Het wassende water (3);
Te kennen geven dat je doodmoe bent (8);
7. Op hol geslagen besteller (7);
Met reuk vindt een klinker ingang (5);
8. Jongensachtige joekel (5);
De eerste opening zorgt voor radeloosheid (6).

VERTICAAL:
1. Overtrokken afbraak (5);
Wandelwagentje? (8);
2. Schadelijke groet aan een reeks (5);
Is hier de file weg? (6);
3. Hij wordt steeds losser in de omgang (5);
Zonder voorraad toch geslaagd (6);
4. Roofdier voor zijn brood (5);
Door onmin wordt de zee ruig (7).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

K	IJ	L	E	S	T	A	A	L	P	K	E	T
D	M	Y	E	L	B	M	E	W	I	O	N	N
G	I	O	X	E	L	E	T	R	R	E	G	O
N	N	A	N	B	E	V	T	E	S	O	S	O
I	A	E	M	O	A	S	O	I	O	D	G	L
S	L	R	G	A	C	G	W	L	O	L	N	E
S	L	O	L	I	N	U	O	O	A	H	I	I
O	I	T	I	V	D	T	L	A	A	G	K	T
L	T	K	E	T	A	R	P	T	T	I	R	A
P	R	O	Z	M	E	R	A	E	U	H	A	T
O	O	B	U	I	E	S	N	A	E	U	P	S
T	T	E	V	G	O	K	E	E	V	R	R	E
U	R	I	I	M	E	L	O	D	P	R	N	R
O	R	E	R	E	G	E	O	R	V	E	E	P
Z	T	O	W	R	E	V	E	N	E	J	L	V
S	F	K	K	L	A	B	E	L	I	U	H	S

Boktor
Diamantpeer
Dole
Formosa
Goeroe
High
Huilebalk
Jenever
Kweek
Monocultuur
Parking
Plaatselijk
Prestatieloon
Reumatoloog
Rivierloods
Slepen
Steigerpaal
Strik
Telex
Tortilla
Vaal
Vervaardigen
Vroeg
Wembley
Wisent
Zeil
Zoutoplossing

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

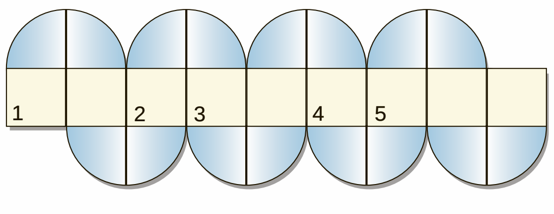

1. Handwerkbenodigdheid; 2. ontkenning; 3. dichterbij komen; 4. eng; 5. dun (van vloeistoffen).

© Puzzelland/110212

SUDOKU

	7				8		3	
4			1					
1				3		2	9	
2				4		3	5	8
			6	8				
9	5			1		6		7
	3				1			9
7					2	5		
		2	8		9		6	

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

1	5	3	9	6	7	4	8	2
2	4	7	1	8	5	6	9	3
8	6	9	2	3	4	5	7	1
6	3	1	8	4	2	9	5	7
4	7	5	3	9	1	8	2	6
9	2	8	5	7	6	1	3	4
3	1	2	4	5	9	7	6	8
7	9	4	6	2	8	3	1	5
5	8	6	7	1	3	2	4	9

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Kwebbel; 6. spaniel; 12. bari; 14. omen; 15. el; 17. re; 18. roe; 20. al; 21. ze; 22. deo; 24. swingen; 25. kom; 26. dit; 28. ono; 29. the; 31. noel; 35. ouwe; 37. lachsalvo; 38. cape; 40. fles; 43. arc; 45. art; 47. ido; 48. dek; 50. ontaard; 51. one; 53. ar; 54. la; 55. aal; 56. os; 58. ur; 59. nete; 61. goud; 63. slavink; 64. collega. VERTICAAL: 1. Kleden; 2. eb; 3. bar; 4. brest; 5. ei; 7. po; 8. amant; 9. nel; 10. in; 11. leemte; 13. zonnestraal; 16. le; 18. rio; 19. ego; 21. zo; 23. ode; 25. keu; 27. iller; 30. hoofd; 32. ora; 33. act; 34. blo; 36. wie; 38. cadans; 39. pak; 41. loo; 42. sherpa; 44. coati; 45. ata; 46. tal; 47. idool; 49. er; 52. nu; 54. lev; 57. sul; 59. na; 60. en; 61. go; 62. de. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Maestrook; 6. braamwerk; 7. vetbollen; 8. perisotto. Verticaal: 1. Barrierek; 2. asbakblik; 3. vrijwelkom; 4. koerierts. Anagram: stop-potas-Pastor; beer-rebel-Roebel; nota-talon-Etalon; toet-otter-Toeter; doel-doler-Ordale; rang-argon-Onager; rage-garde-Gehard; kies-sjeik-Jetski; rits-strik-Estrik; stel-steil-Sintel. Gevraagd woord: PRETOOGJES. Woordzoeker: FLEURIG Puzzelslang: 1. Filiaal; 2. loom; 3. misstap; 4. pilo; 5. onbenul. Het sleutelwoord was: FILMSPOEL.

Fryslân

Tekst: Ineke de Haan Foto's: Archief

Iedere oprechte Fries kent de uitdrukking: 'Bûter, brea en griene tsiis, wa't dat net sizze kin is gjin oprjochte Fries', oftewel 'boter, roggebrood en groene kaas, wie dat niet kan zeggen is geen echte Fries'. En om een Fries te zijn, daar zijn ze trots op, die ietwat stug, koppig en introvert overkomende noordelingen hokkend aan de boorden van de koude Waddenzee.

De 'schrik van Friesland' Grutte Pier gebruikte in 1515 een gelijksoortig zinnetje om snel en grondig enige selectie te plegen. Deze ijzersterke gigant was van oorsprong een Friese boer, maar de Saksen en Hollanders brandden op een van hun bloedige plundertochten zijn boerderij af waarbij zijn familie het leven liet. Pier riep daarna alle lokale boeren en armlastige edelen te wapen om het gevecht aan te gaan tegen dit bandeloze tuig.

SKS Earnewald 2010
skutsje van Earnewald op thuiswater

Werd op de Zuiderzee zodoende een Hollands schip geënterd, dan bleven alleen de opvarenden die het bewuste Friese zinnetje naar behoren konden uitspreken gespaard. De rest werd zonder daar nog enig woord aan vuil te maken fluks overboord gesmeten en dat lijkt mij nooit een fijn vooruitzicht wanneer je de zwemkunst niet machtig bent en zwemmen konden de meeste schepelingen in die jaren niet. Pier werd al door zijn tijdgenoten afgeschilderd als een slecht mens, maar de Friezen zien in hem zonder tegenspraak te dulden een held. Iemand die het goed heeft gedaan voor Friesland.

De Friezen beschouwen hun 'heitelân', hun vaderland, als een klein landje in een groter geheel, ze zien zichzelf apart van de rest van Nederland. Op zich niet zo'n gekke gedachte, Friesland heeft haar eigen officiële taal, die overigens eerder bestond dan de Nederlandse taal, eigen muziek, eigen enigszins oubollige sporten en ze hebben bijzondere eigen streekproducten. In het uitgestrekte, goed gecultiveerde, platte landschap pronken de prachtige, elegante, zwarte Friese paarden. Friese paarden zijn gewild in zowel binnen- als buitenland. Op de meren strijden de buikige skutsjes om de beker of om de eer. En als het eerste ijs op sloot en vaart ligt, trappelen de Friezen van vreugde. Klaar om hun 'redens' (schaatsen) uit het vet te halen.

De 'wâldbeantsjes' (woudboontjes, bruine boontjes), oranjekoek, Friese 'nageltsiis of riperkritetsiis' (nagelkaas of riperkritekaas), Friese turfgerookte drogeworst, de 'Beerenburg' (alcoholische drank), 'brea'(roggebrood), 'sûkerbôle' (suikerbrood), Fryske 'dumkes' (koekjes) en vruchten als rozijnen en veenbessen zijn bekende streekproducten. Dit zijn allemaal producten die je als Fries zou moeten kennen en het liefst lekker zou moeten vinden.

Vooral de Beerenburg doet het erg goed, niet alleen in Friesland, maar ook in Amsterdam en vrijwel alle andere grote Nederlandse steden kun je een lekker glaasje van de bittere drank bestellen. Als mix, wat onder de jongeren erg geliefd is, wordt het vooral gedronken met sinas, cola of 7-up.

In het Friese dorpje Koudum verbouwen ze de erkend beste sperzieboontjes van Nederland. Dit komt door de grond waarop het dorp is gebouwd. Koudum ligt op een bult, een soort terp. Aan de ene kant van deze bult kunnen mensen heerlijke boontjes verbouwen, lekkerder dan aan de andere kant. Ook de Laaksumer bot (vissoort) is alom bekend in Friesland en omstreken.

Veel toeristen trekken in de zomer naar het Friese platteland. Met een camper of caravan is het prima toeven op de camping of op het boerenerf. Maar niet alleen is Friesland een trekpleister voor kampeerders, maar ook voor toeristen met een boot. In de watersportdorpen en/of steden is het in de zomer ook altijd een gezellige drukte van jewelste. Terrasjes aan het water lopen vol met, vooral, Duitse en Nederlandse gasten die zich de Beerenburg dan ook goed laten smaken.

De geur die 's avonds in deze stadjes en dorpjes hangt, belooft bovenal een vorstelijk maal. Hoewel, wanneer je door de smalle straten loopt, ruik je toch voornamelijk het bouquet van knoflook, pizza en friet. Nogal internationaal getint dus. De geur van Friese nagelkaas, of de boontjes met spekjes en uitjes ruik je nergens. Bizar, aangezien de Friese producten best heel smakelijk kunnen zijn. Je moet er natuurlijk wel van houden.

De Friezen eten thuis eigenlijk altijd wat de pot schaft. Als moeder de vrouw zin heeft in een gehaktballetje met spruitjes, dan kookt ze dat. Heb je daar geen trek in, of lust je het niet, prima, maar dan moet je de volgende keer zelf maar koken. In de Friese huishouding valt het verschil tussen Friesland en de rest van Nederland niet echt te merken. Dus wanneer ik aan de keuken in mijn eigen 'heitelân' denk, vraag ik me dus af of deze erg verschilt met de algemene Nederlandse keuken. 'Wat de boer, in dit geval de Fries, niet kent, vreet hij ook niet' is ook duidelijk van toepassing in de Friese keuken. De Fries houdt over het algemeen het meeste van producten van eigen bodem, denk daarbij aan gekookte aardappelen met een beetje groente en een stukje vlees, en bij uitzondering eens een stukje vis. Op zondag vooral een kopje groentesoep en misschien wat gebakken aardappeltjes maar dan moet het wel echt feest zijn. Misschien dat de Friezen wat meer aardappelen eten dan de gemiddelde Nederlander, maar ook macaroni wordt wel gegeten. Aan 'moderne' liflafjes als sushi of tapas zal vooral de oudere Fries erg moeten wennen lijkt me en zo is het uiteraard ook wel goed met

FAVI
Fundacion Arubano di Esnan Visualmente Incapacita
Primavera 233, Aruba Tel.(297)582-5222/ 582-5051, fax (297)582-0306
e-mail: favi@setarnet.aw website: http://www.favi.org

KOOK MEE MET MAY

Wâldbeantjes uit Friesland

1 pond wâldbeantjes (of bruine bonen) 24 uur in water weken
3 eetlepels gewone olijfolie
250 gram blokjes mager gerookt spek
2 flinke uien schoongemaakt en klein gesneden
2 stengels bleekselderij, schoongemaakt en klein gesneden
2 wortels, geschraapt en in plakjes gesneden
2 preien, schoongemaakt, doorgesneden, goed afgespoeld, in plakjes gesneden
2 rundvlees bouillontabletten
3 magere hamlappen, in stukken gesneden
500 gram rundergehakt, aangemaakt met zout en peper, in flinke balletjes
1 gelderse rookworst
zout en versgemalen peper naar smaak
klein gesneden blad selderij

De wâldbeantjes in ruim water in ongeveer 2 uur gaar koken.
In een grote soeppan met dikke bodem de blokjes spek in de olie bakken.
De uien en de rest van de groenten toevoegen, even laten bakken. De bonen en het vocht toevoegen, dan het vlees en de bouillonblokken.
Soep aan de kook brengen en op een klein pitje laten pruttelen tot het vlees gaar is, de balletjes toevoegen, nog even doorpruttelen.
De worst in plakjes snijden, toevoegen, warm laten worden.
De soep afmaken met zout en peper en met selderij bestrooien.

Voor 6 à 8 personen.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Barton & Guestier Beaujolais Villages

Druifsoort: Gamay
Streek: Beaujolais, Frankrijk
Kleur: Licht paarsrood
Geur: Aardbeien, kersen en frambozen
Smaak: Aardbeiencompôte, kersen

Een typisch Fries gerecht om op Curaçao van te genieten! Voor dit gerecht kiezen we een gemakkelijke lichte rode wijn. De beaujolais-wijnen staan bekend als lichte gemakkelijke wijnen met veel smaak van vers rood fruit. Deze beaujolais is geproduceerd door het beroemde wijnhuis Barton et Guestier. Barton et Guestier produceert wijnen uit de bekendste streken van Frankrijk. Zij werken met de beste wijnboeren van de betreffende streken. Zoals u van hen kunt verwachten is dit een top-Beaujolais met de typische kenmerken van de streek. In combinatie met het gerecht van de week zal deze zeer interessant worden. De fruitsmaken worden wat complexer en de wijn krijgt een andere dimensie.

Licores Maduro

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete supermarkt

Honderd dagen na Tomas

Vervolg van pagina 1

Supermarkt Albert Heijn sloot maar liefst elf dagen haar deuren als gevolg van de storm Tomas. Achteraf een goede beslissing, vindt directeur Rens Mulder, die pas open wilde op het moment dat hij de gebruikelijke kwaliteit van de winkel en al haar producten kon garanderen. Mulder: "Daar hebben we in alle media en met 40.000 sms'jes naar klanten steeds open en eerlijk over gecommuniceerd. Gezien de reacties van onze klanten werd dat zeer gewaardeerd.

Mulder: "In eerste instantie besefte ik niet precies wat er was gebeurd. Toen ik hoorde dat het personeel dinsdagochtend Zeelandia niet eens in kwam, begreep ik pas hoe erg het was. Door de excessieve regenval liep de dakgoot, die over het midden van ons pand loopt, over. Het water stroomde dus van boven de winkel in, maar kwam ook vanaf de grond en via de deuren naar binnen. Bij de aanblik van al die ronddrijvende plafondplaten, aangetaste etenswaren, ingestorte dozen en knetterende elektra sprongen de tranen mij in de ogen. Dit hadden we nooit verwacht!"

"De MT-vergadering hebben we toen maar bij mij thuis belegd, waar we meteen een plan de campagne, inclusief een communicatieplan voor klanten, hebben gemaakt. Gelukkig had de Dienst Openbare Werken (DOW) dinsdagmiddag de verstopte doorgangen naar de Annabaai geschoond waardoor het water uit Zeelandia weg kon lopen. Woensdagochtend gingen we met een kleine groep managers, (aspirant) teamleiders en technisch- en ICT-personeel, verzekeraars en GGD aan de slag. Daarbij hebben we van alles getest en onderzocht en de schade opgemaakt."

Naar de haaien
"Alle ICT-apparatuur, koelingen, diepvriezers en (on) gekoelde etenswaren, onder andere drie containers met onder meer kerstproducten, waren naar de haaien en alle spullen op de onderste planken van de winkel en het magazijn waren door een mengsel van olie, fecaliën, zoet en zout water aangetast. Gelukkig waren we, door ervaringen bij ons moederbedrijf, goed verzekerd en is de continuïteit van ons bedrijf nooit in gevaar geweest. Met advertenties in de kranten en spotjes op de radio hebben we steeds aangegeven wat er aan de hand was en wanneer we open zouden gaan. Het managen van de verwachtingen van onze klanten is misschien nog belangrijker geweest dan de boodschap zelf."
"Met een boel kunst- en vliegwerk hebben we onze machines weer aan de praat gekregen, onze voorraden met duur ingevlogen goederen aangevuld en de winkel schoongemaakt. Zo'n gebeurtenis scheidt wel het kaf van het koren. Je ziet meteen wie zich met ziel en zaligheid inzet en wie zich daar aan onttrekt. De uitzonderlijke betrokkenheid van een aantal medewerkers heeft zelfs tot een aantal bevorderingen en vaste aanstellingen geleid."

Tomas II
"Terugkijkend heeft Tomas zowel negatieve als positieve kanten gehad", zegt Mulder. "De emotionele impact van al die onvoorziene schade is enorm. Omdat de novembermaand meteen gevolgd werd door de razend drukke decembermaand, voelen we nu pas de ruimte om onze ervaringen een plek te geven. Fysieke en mentale vermoeidheid slaan nu toe. Heel positief is de inzet van ons personeel geweest en de reactie van onze klanten die na elf dagen weer massaal zijn toegestroomd. Het grootste compliment kwam voor mij van klanten die bij de opening riepen 'is er iets gebeurd dan, ik zie helemaal niets'.

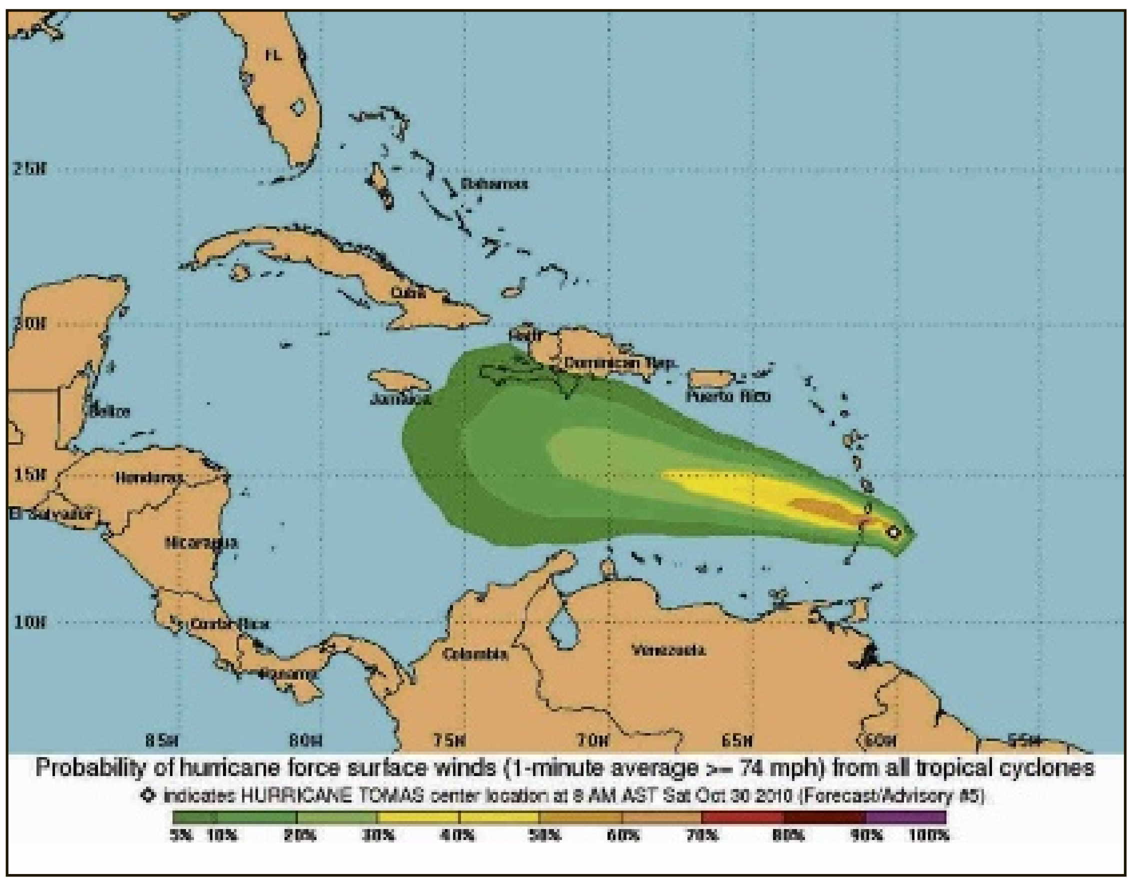

Mulder: "De Tomas-ervaring heeft mij wel geleerd hoe afhankelijk je bent van de techniek in de breedste zin van het woord. Net na de storm waren al onze computers en onze koeltechniek helemaal down. Met mijn Blackberry was ik eigenlijk een van de weinige personen die nog contact met de buitenwereld had. De capaciteit van onze dakgoot hebben we nu verviervoudigd en de deuren kunnen we veel beter afdichten. In principe mag het water nu 1 meter hoog tegen de muren staan, zonder dat er iets gebeurt. Als DOW de doorgangen naar de Annabaai in de toekomst schoon blijft houden, zijn we een stuk beter toegerust op een eventuele Tomas II."

Eigenaar Lauw Jacobs zegt: "Na regen komt zonneschijn, begon het treffende radiospotje van Omundo om onze klanten te vertellen dat het restaurant na de storm Tomas weer open was."

"In totaal zijn we maar vier dagen dicht geweest", vertelt Manchell Sambo, manager bediening, vol trots. "Vrijdag was het alweer superdruk. Iedereen wilde zien hoe we dat voor elkaar gekregen hadden. De vloeren waren zo schoon dat je er letterlijk van eten kon." Maar daar ging wel wat aan vooraf!
Toen het water op maandagavond 1 november omstreeks 22.00 uur vanaf het overgelopen terras restaurant Omundo binnenstroomde, weken de aanwezige gasten verbaasd uit naar de bar. Tevergeefs. Toen ook de keuken onderliep, werd iedereen door eigenaar Laurens Jacobs (roepnaam Lauw) naar buiten begeleid. Geen eenvoudige taak, gezien de ondergelopen parkeerplaats, ingestorte muren, bliksemschade en auto's die letterlijk voorbij dreven.

Door het water ingesloten
Sambo: "Ik ben hier opgegroeid, maar zoiets heb ik nog nooit meegemaakt. Je gelooft het niet. Door de kracht van het stromende water zijn twee van onze ramen naar binnen geduwd. We hebben de stroom afgesloten en de hele nacht gewacht tot het water weg begon te lopen. De politie kon ons niet bereiken en ook de ambulance raakte vast. Het meest heftig vond ik het besef dat je niet weg kon en feitelijk door het water ingesloten was. We waren best aangeslagen, maar vertrouwden op de aanpak van Lauw. Die laat ons niets gebeuren en had een slim plan."
Sambo: "'s Ochtends maakten we de schade op. De koeling, de bar, de wijnkasten en veel meubilair waren behoorlijk beschadigd en alle stopcontacten waren nat. De lichte tegelvloer was ondergelopen met modderig rioolwater en al het eten moest weg. Al het personeel, ruim twintig man, de volgende dag meteen helpen. We hebben alles schoongespoten, bijgetimmerd en bijbesteld. Omundo moest zo snel mogelijk weer open en daar hebben we keihard voor gewerkt."

Klanten gewonnen
Manchell Sambo: "Terugkijkend is er, op wat kortsluiting na, niets gevaarlijks gebeurd. Op een volgende storm zijn we beter voorbereid. Dan nemen we veel eerder actie en wachten we echt niet meer tot het water naar binnen stroomt. Behalve spullen hoger zetten, deuren en stroom afsluiten, kan je eigenlijk weinig doen. Het grootste probleem is de riolering en gebrekkige afwatering om onze Shopping Mall heen. En dat is de taak van de overheid. Voor mijn gevoel, is er de afgelopen maanden weinig gebeurd. Klanten hebben we door de waterschade gelukkig niet verloren. Ons klantenbestand is eerder gegroeid. Iedereen was blij voor ons en onder de indruk hoe snel we ons hebben hersteld."

Volgens Fred Capello, Chef Weersverwachtingen bij de Meteorologische Dienst Curaçao was de ongebruikelijk grote hoeveelheid regen op de avond van 1 november een samenloop van omstandigheden. "De tropische storm Tomas was op dat moment eigenlijk al afgezwakt tot een zwakke storm."

Een van de effecten van Tomas op de Benedenwindse Eilanden was volgens Fred Capello de convergentie (het samenkomen, red.) van een zuidzuidwestelijke wind boven Curaçao en een oostzuidoostelijke wind nabij en boven Bonaire. "Daardoor kon zich boven ons eiland een zogenaamde kromme buienlijn, een gebied met buien, dat zich in de vorm van een kromme lijn uitstrekt, ontwikkelen. Die is - bij gebrek aan wind - van ongeveer half 8 's avonds tot 1 uur 's nachts boven de oostelijke helft van het eiland blijven hangen. De wolken waren erg dik geworden, door een combinatie van het gedwongen opstijgen van warme en vochtige lucht, een relatief hoge land- en zeewatertemperatuur en koude lucht in de hogere luchtlagen (onstabiliteit). De gevolgen kennen we ondertussen allemaal."

Geen peil op te trekken
Fred Capello sluit niet uit dat dit verschijnsel zich in de toekomst herhaalt, maar de vraag is wanneer. "Dat zou over vijftig jaar, misschien wel honderd jaar kunnen zijn maar theoretisch zou het ook volgend jaar weer een keer kunnen gebeuren, daar valt geen peil op te trekken." Feit is, volgens de weerdeskundige, dat de aanwezigheid van kouder dan normaal zeewater in het oosten en midden van de tropische Stille Oceaan (La Niña) leidt tot een groter aantal tropische stormen in het Caribisch gebied en ook tot een grotere kans op regen.
"Curaçao ligt weliswaar maar aan de rand van de zogenaamde hurricane belt. Maar zolang La Niña actief blijft, moeten ook wij rekening houden met de vorming van meer stormen dan normaal gedurende het orkaanseizoen (1 juni - 30 november)", aldus Fred Capello.

ÑAPA Business

12 februari 2011

Business Agenda

Curaçao

Fiscale wettenbundel
De PwC fiscale wettenbundel 2011 is gereed. PwC publiceert jaarlijks de fiscale wettenbundel, een naslagwerk voor ondernemers, professionals en studenten in een handig pocketformaat. Alle relevante belastingwetten van Aruba, Sint Maarten en Curaçao zijn opgenomen, inclusief de belangrijkste uitvoeringsbesluiten en aanverwante regelgeving naar de stand van zaken per 1 januari 2011. Nieuw in deze editie is de BES-wetgeving, met de daarop betrekking hebbende uitvoeringsregelingen. Ook wetgeving die reeds aangenomen is, maar gedurende het jaar in werking zal treden, is opgenomen. De bundel kost 35 gulden en kan als volgt worden besteld:
Op Aruba: Geraldine Nadall, tel.: +297 522 1641, mail: geraldine.nadall@an.pwc.com of Shanine Oduber, tel.: +297 522 1647, mail: shanine.l.oduber@an.pwc.com
Op Curaçao: Mylene de Gouveia, tel.: +599 (9) 430 0001, mail: mylene.j.de.gouveia@an.pwc.com of Chiara Gomez, tel.: +599 (9) 430 0211, mail: chiara.s.gomez@an.pwc.com

15 februari: Sybilla Dekker bij Vrouwennetwerk
Stichting Vrouwennetwerk Curaçao verwelkomt op 15 februari als gastspreker tijdens de februaribijeenkomst Sybilla Dekker, onder meer voormalig minister VROM (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer), oprichter Stichting Vrouwennetwerk Nederland en huidig voorzitter Stichting Talent naar de Top. Zij geeft een lezing over de betekenis van Vrouwennetwerken, wat die vrouwennetwerken voor haar eigen carrière hebben betekend en nog steeds betekenen. Tevens zal zij ingaan op haar voorzitterschap van Talent naar de Top, een initiatief waarbij bedrijven en de overheid in Nederland zich verplichten om een diversiteitsbeleid te voeren en met name de doorstroom van vrouwen naar de top te bevorderen.
Programma:
17.30 - 18.00 uur: Ontvangst/registratie 18.00 - 19.00 uur: buffet diner
19.00-20.00 uur: Lezing Sybilla Dekker, gevolgd door discussie
20.00 uur: Afsluiting en netwerken
Locatie: Avila Beach Hotel, La Belle Alliance
Bijdrage: 40 gulden p.p. voor netwerkers, 50 gulden p.p. voor gasten (incl. buffet, excl. drankjes)

6 Stappen naar een Succesvol Bedrijf
16 februari van 14.00 - 17.00 uur, '6 Stappen naar een Succesvol Bedrijf'
Wilt u meer business-ideeën krijgen in twee uur dan u de laatste twee maanden hebt gehad? Dan is dit de workshop voor u. Ontdek hoe u meer winst kunt maken en uw bedrijf zonder u kunt laten werken.
Meer informatie www.actioncoach.com/janinelieak-wie/promo/6steps10 of bel 7366373

23-25 februari: Etiquette & Manners
Wever Etiquette & Manners organiseert een driedaags seminar 'Internationaal Protocol & Business Etiquette'. Het bureau is gecertificeerd door de Protocol School of Washington en is het eerste Protocol & Business Etiquette-instituut in deze regio.
Op 5 maart is er een intensieve training speciaal voor HR-managers, PR-medewerkers, beleidsmedewerkers overheidsinstanties, protocolmedewerkers, evenement-managers en ondernemers.
Voor beide sessies is er nog de mogelijkheid om in te schrijven tot uiterlijk vrijdag 4 februari.
Voor inschrijving en informatie: Sheïda Wever, tel. 511-3470, email info@weveretiquette-manners.com, website www.weveretiquette-manners.com.

25-26 februari: BusinessRICH
2-daagse intensieve business workshop. Ondernemen is een vak. Leer te werken 'aan' uw bedrijf in plaats van er 'in' met praktische tools op het gebied van onder meer sales, marketing, team building, systemen en planning. Deze 2-daagse mini MBA is gericht op snelle, meetbare resultaten.
Meer informatie www.actioncoach.com/janinelieak-wie/promo/br of bel 7366373

Cursussen Kamer van Koophandel

14 & 16 februari
Inkomstenbelasting

21 & 23 februari
Siña skibi un bon plan di merkadeo

22 februari
Maneho di personal den bo negoshi

24 februari
Kon pa krese despues di a kuminsá

Plaats: Auditorium van de Kamer van Koophandel
Voertaal Papiamentu, tenzij anders aangegeven.
Cursussen op doordeweekse dagen zijn van 18.00 tot 21.00 uur. Op zaterdag van 09.00 tot 12.00 uur. Prijs per keer is 40 gulden. Deelname aan een cursus die uit twee dagen of dagdelen bestaat kost dus 80 gulden.

Aruba

22 februari: KvK Lezing
Pensioenplannen en verzekeringspakketten. Presentatie verzorgd door Fatum over pensioenplannen en verzekeringspakketten voor de lokale ondernemer. Vooraf registreren is noodzakelijk. Dit kan door middel van een email naar businessinfo@arubachamber.com, onder vermelding van uw naam, bedrijf en telefoonnummer.
Entree: 35 florin p.p.
Tijd: 16.00-18.00 uur
Locatie: Auditorium van de Kamer van Koophandel
Meer informatie: Business Information & Support, telefoon 582.1566 ext. 35/42.

27-28 mei 2011: Innovation Conference & Expo
Innovatieve initiatieven.
Onder meer besprekingen met potentiële investeerders, presentaties van de succesverhalen van deelnemers en een presentatie van innovatieve projecten van studenten van EPI Ciencia y Technologia (C&T).
Plaats: Renaissance Convention Center
Meer informatie: www.arubachamber.com of email: businessinfo@arubachamber.com

Internationaal

16-17 februari: Caribbean Clean Energy Business Forum 2011
Het forum biedt exporteurs van schone energie-apparatuur en -diensten de mogelijkheid om business opportunities te ontwikkelen. Het programma bevat onder meer presentaties van experts op het gebied van schone energie uit zowel de publieke als de private sector.
Plaats: Dominicaanse Republiek
Meer informatie: www.c-caa.org of email ilgomez@amcham.org.do

25-27 februari: New York Times Travel Show
7000 Professionals uit de reisbranche samen op één beursvloer. Op 25 februari is de beurs alleen voor vertegenwoordigers van de branche. De overige twee dagen kunnen New York en omstreken de beurs bezoeken. Tijdens de travelshow vinden diverse conferenties plaats, panel-discussies, netwerkmogelijkheden en meer.
Meer informatie: www.nyttravelshow.com

9-13 maart: ITB Berlin
Grote Travel Trade Show met bestemmingen, reisorganisaties, booking systemen, luchtvaartmaatschappijen, hotels en alle andere terreinen van de reisbranche.160.000 vierkante meter beursvloer, meer dan 11.000 exposanten, bijna 300.000 bezoekers waarvan 100.000 uit de branche. Van 9 t/m 12 maart is de beurs bedoeld voor reisprofessionals. Het publiek kan de beurs bezoeken op 12-13 maart.
Meer informatie: www1.messe-berlin.de

22 maart: Mode
Mode-evenement georganiseerd door de Kamer van Koophandel van Barranquilla (Colombia). Runway shows van nationale en internationale ontwerpers en matchmaking sessies tussen inkopers en leveranciers. Gedurende deze week verzorgt de Association of Caribbean States (ACS) zijn Textile and Fashion Forum of the Greater Caribbean, met specialisten op het gebied van textiel en mode, match making sessies, modeshows en showrooms.
Plaats: Barranquilla, Colombia
Meer informatie: www.plataformak.com of http://www.acs-aec.org of email pphillip@acs-aec.org.

12 t/m 24 mei 2011: Inspiratie Business Reis
Zakenreis naar de zes eilanden van de 'Dutch Caribbean' (12 t/m 20 mei) en Suriname (23-24 mei). De reis richt zich op het identificeren en ontwikkelen van succesvolle relaties en zakelijke kansen in de Dutch Caribbean & Suriname. De focus van de Inspiratie Business Reis ligt op duurzaam innoveren, investeren, partnership, im- en export, culturele uitwisseling, financiële sector (fiscale aspecten) en real estate, en om in dit kader relaties tot stand te brengen tussen ondernemingen en instellingen in de Dutch Caribbean en Suriname. Persoonlijk maatwerk is, indien gewenst, mogelijk.
Kosten deelname, reis, en verblijf op aanvraag.
Meer informatie: peter@interexpo.biz, tel.: 527-0177 of www.interexpo.biz

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

De werkgever als 'merk'

Tekst: Bob Harms

Het succes van een organisatie staat of valt bij het in huis hebben van goede mensen. Daar is iedereen het over eens. Toch investeren slechts weinig organisaties structureel in hun werkgevermerk.

Uw werkgeversmerk verwaarlozen is niet alleen vreemd, maar zelfs gevaarlijk. Zeker nu in de nabije toekomst de vraag naar arbeid enorm gaat aantrekken door vergrijzing en de geprojecteerde economische groei op Aruba en Curaçao. Vanaf 2012 zullen structureel weer grote tekorten gaan ontstaan, met name onder hoogopgeleide doelgroepen. Het is daarom voor werkgevers noodzakelijk om een merk te zijn of te worden op de arbeidsmarkt. Het werk an sich is immers vrijwel nooit uniek, de organisatie waar je dat werk doet wél.

Arbeidsmarktcommunicatie is één van de middelen die inzake het bouwen van een werkgeversmerk kan bijdragen. Uw arbeidsmarktcommunicatie moet zijn ingebed in de cultuur en het dna van de afzender. En vooral ook worden doorvertaald in de normen en waarden van het bedrijf, de wijze waarop ook intern gecommuniceerd en met elkaar omgegaan wordt. De communicatie richting de arbeidsmarkt mag nooit een trucje zijn, maar moet kloppen met de ziel van het bedrijf.
Succesvolle arbeidsmarktcommunicatie zegt vooral iets over wat de organisatie eigen en bijzonder maakt. Dat lijkt misschien

Bob Harms is communicatie-adviseur

voorbij te gaan aan wat de doelgroep belangrijk vindt, maar niets is minder waar. De doelgroep vindt authenticiteit van de werkgever minstens zo belangrijk. Een geïnteresseerde wil weten of het een club is waar hij of zij zich thuis kan voelen, wil het echte verhaal horen en vervolgens zelf bepalen of hij zich aangesproken voelt. Goede arbeidsmarktcommunicatie segmenteert dus. En brengt de organisatie vooral in contact met doelgroepleden die zich herkennen in de cultuur en visie van de organisatie.

Om die reden zal goede arbeidsmarktcommunicatie steeds meer verschuiven naar het echt kunnen ervaren van de werkgever. Vooral virtueel. Een advertentie alleen is niet meer afdoende. De eigen jobsite van de werkgever is een belangrijk portaal om de kennismaking te verdiepen, meer te zien en te proeven van de organisatie. Zo kunnen geïnteresseerden ervaren waar de organisatie voor staat. Richting de toekomst zullen steeds nieuwe vormen van beleven hun intrede doen: games, virtuele assessments en testjes, chats met medewerkers, tailormade nieuwsbrieven die ingaan op de onderwerpen waar een specifieke persoon interesse in heeft, een kijkje in de keuken via webcam, streaming video, etc. Advertenties en commercials zullen steeds meer dienen om de aandacht te trekken, de werkgever te profileren en de doelgroep te attenderen op de site. Via de site stapt de doelgroep in de wereld van de werkgever. Daar kan hij via allerlei ervaringen en informatie zijn mening bepalen, interesse tonen en een relatie met de werkgever aangaan.

Organisaties die in staat zijn zich structureel, authentiek, oprecht en open te presenteren aan de externe én interne doelgroep zullen relaties weten aan te gaan. Zij zullen zich de komende jaren het beste kwalificeren op de arbeidsmarkt. Niet alleen in kwantiteit en kwaliteit van externe respons, maar ook in het behoud van personeel.

Boeken

Marketing voor non-profitorganisaties

Non-profitorganisaties moeten voortdurend inspelen op veranderende wensen, problemen en verlangens van hun doelgroep en stakeholders.

Zij moeten vaak samenwerken met collega's en toch onderscheidend zijn ten opzichte van die collega's. Zij houden rekening met de wensen en eisen van financiers en oriënteren zich blijvend op nieuwe en andere geldstromen. In deze dynamische omgeving wordt marketing steeds belangrijker. Niet zozeer als methode voor de dienstenontwikkeling of een incidentele analyse, maar als leidend principe voor de hele organisatie.
Het boek 'Marketing voor non-profitorganisaties' van Janny de Boer en L. Doornbos behandelt de volledige marketingcyclus van analyse tot en met operationeel plan. De theorie en de modellen worden vanuit het perspectief van de non-profitsector uitgelegd en toegepast. Dit boek is rijkelijk voorzien van actuele voorbeelden.

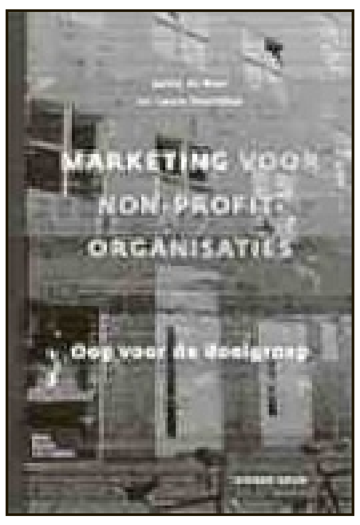

'Marketing voor non-profitorganisaties' bestaat uit drie delen.

Het eerste deel beschrijft marketing als methode om na te denken over strategieontwikkeling. In het tweede deel wordt stap voor stap uitgelegd hoe je van analyse via probleemstelling tot een operationeel plan komt. Het derde deel 'de plaats van denkwerk' bevat de informatie die nodig is om een SWOT-analyse uit te voeren en marktonderzoek te doen.

Titel: Marketing voor non-profitorganisaties
Auteur: Janny de Boer, L. Doornbos
Uitgever: Bohn Stafleu van Loghum
ISBN-13: 9789031352456

Bestemming Curaçao

Wie: Hans & Nicole Fransen, samen met hun twee kinderen (1.5 en 4.5 jaar)
Hoe: KLM
Hoe lang: Drie weken
Budget: Geen idee, zoveel ze nodig hebben
Land van herkomst: Nederland, Eindhoven

Wij zijn hier nu al voor de zesde keer. Dus we hebben al behoorlijk veel van het eiland gezien, maar nog lang niet alles. In de week dat we hier nu zijn, hebben we ook nog niet veel kunnen doen, de jongste is de hele week al ziek. Gelukkig vindt de oudste het leuk om te zwemmen, dus kunnen we veel bij het water zitten, zij vermaakt zich wel.

We zijn in 2008 op Cas Abou getrouwd, dus dat vinden wij een van de mooiste plekjes van het eiland. Voor de bruiloft hebben we al onze familie en vrienden hier naartoe laten overkomen voor een weekje. Toen zijn wij verder gegaan op huwelijksreis naar Aruba en Bonaire. We voelen ons hier zo thuis dat we erover nadenken op het eiland te komen wonen, dus we moeten veel dingen bekijken en onderzoeken in de tijd dat we hier nu zijn.

Recht

Barre omstandigheden in de Arubaanse gevangenis

Aan Fjodor Dostojevski wordt toegedicht het citaat 'de beschaving van een volk laat zich afmeten aan de wijze waarop het zijn gevangenen behandelt'. In het licht van dit citaat lijkt het erop dat wij er in Aruba wat beschaving betreft maar karig vanaf komen. Zo wees de rechter op 2 februari jl. vonnis in een door maar liefst 152 gedetineerden tegen het Land Aruba ('het Land') aangespannen kort geding. Dit vonnis liegt er niet om.

Tekst: Misha Bemer

In het kort geding beklaagden de gedetineerden zich over de leefomstandigheden in het Korrectie Instituut Aruba ('KIA'). Specifiek beklaagden zij zich over regenwateroverlast in de cellen en het feit dat zij met drie personen in een cel van 9 vierkante meter worden opgesloten. De rechter heeft in het vonnis de gedetineerden grotendeels in het gelijk gesteld. Zo heeft de rechter het Land bevolen te bewerkstelligen dat de cellen waarin de in rechte verschenen gedetineerden zijn gehuisvest uiterlijk op 1 april 2011 vrij van regenwater zijn en blijven, zonder dat daardoor de ventilatie van die cellen wordt beknot. Ook heeft de rechter het Land verboden de in rechte verschenen gedetineerden 1 maand na het vonnis nog langer met meer dan twee personen in een cel van 9 vierkante meter te huisvesten.

Uit het vonnis kan worden afgeleid dat het Land zich geruime tijd niet of nauwelijks heeft bekommerd om de leefomstandigheden van gedetineerden in Aruba. Zo volgt uit het vonnis dat het Land jarenlang geen actie heeft ondernomen om het cellentekort op te lossen en aldus de - stevige en veelvuldige - kritiek van onder meer het Europees Comité voor de preventie van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing kennelijk in de wind heeft geslagen. Dit is zonder meer zorgelijk. Ik propageer geen resortachtige taferelen in het KIA en plaats de rechten van gedetineerden ook niet boven die van hen die slachtoffer zijn geworden van een misdrijf. In die verhouding behoort mijns inziens ook geen partij te worden gekozen, in die zin dat aan de één dan wel aan de ander rechten worden ontzegd. Het is mijns inziens onwenselijk dat, al dan niet in het kader van de vergeldingsgedachte, de rechten van gedetineerden een ondergeschoven kindje zijn. Je mag in een land als het onze verwachten dat gedetineerden bepaalde primaire voorzieningen niet worden ontzegd. Uit het vonnis blijkt evenwel dat dit al geruime tijd gebeurt, ondanks de druk van diverse (internationale) organisaties en ondanks internationale mensenrechtenverdragen die ook voor Aruba geldingskracht hebben.

Men zou mijns inziens een denkfout maken wanneer men zou redeneren dat de beroerde leefomstandigheden hebben te gelden als straf voor gepleegde misdrijven, nog daargelaten dat zich onder de gedetineerden ook mensen bevinden die niet zijn veroordeeld voor een misdrijf doch nochtans verdacht worden van het plegen van een misdrijf. Het is aan de rechter om aan de hand van het Wetboek van Strafrecht te bepalen welke straf wordt opgelegd aan iemand die schuldig is bevonden aan het plegen van een misdrijf. Wordt een gevangenisstraf opgelegd dan bepaalt de rechter ook de duur daarvan. Ik moet echter nog het eerste Arubaanse vonnis zien waarin niet alleen als straf wordt opgelegd het gedwongen verblijf in de gevangenis voor een bepaalde tijd, doch tevens wordt bepaald dat dit verblijf ongezond, mensonterend en gevaarlijk dient te zijn.

Kort en goed: uit het vonnis blijkt dat gedetineerden mogen verlangen dat hun gevangenhouding plaatsvindt in een omgeving waarin hun primaire levensbehoeften gewaarborgd zijn. Gebeurt dit niet dan schendt het Land hun mensenrechten en handelt het Land daarmede onrechtmatig jegens hen.

Het is ook zaak stil te staan bij de al dan niet permanente gevolgen die de slechte leefomstandigheden in het KIA voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van gedetineerden kunnen hebben. Het kan mijns inziens niet de bedoeling zijn dat gedetineerden bij het terugkeren in de maatschappij zieker en/of gevaarlijker zijn dan toen zij deze verlieten om hun straf uit te zitten. Dit komt hen maar vooral ook de samenleving niet ten goede. Het laat zich evenwel raden dat precies dit in meerdere gevallen is gebeurd en zal blijven gebeuren wanneer de leefomstandigheden in het KIA niet (drastisch) worden verbeterd.

Als gevolg van het besproken vonnis zal het Land zich genoodzaakt zien in ene fors te investeren in het KIA, dit terwijl de financiële middelen op dit moment niet bepaald voor het oprapen liggen. Deze situatie lijkt het Land evenwel aan zich zelf te danken te hebben, door jarenlang de ogen te sluiten voor de omstandigheden in het KIA. Het was dan ook een kwestie van tijd alvorens de omstandigheden in het KIA aan de rechter zouden worden voorgelegd. Het valt te hopen voor de gedetineerden, onze samenleving en het aanzien daarvan dat het vonnis het Land voorgoed heeft wakker geschud. De reactie van de minister van Justitie in de Amigoe van 4 februari jl. op het vonnis doet echter vrezen dat dit niet het geval is.

Mr Misha Bemer is sinds 2000 advocaat. In 2005 is hij in dienst getreden van HBN Law te Aruba. Hij voert een algemene, commerciële praktijk, waarbij de nadruk ligt op het procederen. Misha Bemer buigt zich voor de Ñapa over juridische onderwerpen die spelen op Aruba. Misha.bemer@hbnlaw.com

Mens & Werk

Flirten op het werk

Op 14 februari is het Valentijnsdag en dat is een dag waarop geliefden elkaar extra aandacht geven met cadeautjes, bloemen of kaarten.

Tekst: Judice Ledeboer

Maar niet alleen geliefden geven elkaar extra aandacht, maar iedereen die iemand leuk of aardig vindt of zelfs in stilte verliefd is kan dat op Valentijn laten weten en dikwijls gebeurt dat anoniem. Valentijnsdag is tegenwoordig ook op de werkvloer een uitgelezen dag om iemand anoniem een liefdesverklaring te sturen. De werkvloer is tenslotte een broedplaats voor verliefdheden. Wereldwijd wordt er op het werk heel wat geflirt en 'versierd' met positieve maar ook negatieve gevolgen.

Veel mensen verwarren flirten met versieren. De definitie van flirten is volgens het woordenboek 'een vrijblijvende manier van aandacht geven' en het is niet het doel om een seksuele relatie met de ander te beginnen. Het gaat bij flirten om onschuldige opmerkingen of handelingen. Bij iemand versieren (of verleiden) gaat het om iemand over te halen om fysiek contact met elkaar te krijgen. Flirten is echter helemaal niet zo onschuldig, want het kan gemakkelijk uitlopen op een seksuele relatie of zelfs een relatie.

Een uitzendbureau in Nederland deed vorig jaar rond Valentijnsdag een onderzoek naar 'flirten op de werkvloer' en de meningen liepen nogal uiteen. Er kwam naar voren dat ruim de helft van de werknemers van mening is dat flirten op de werkvloer moet kunnen. Een groot deel van deze groep vond dat flirten is geoorloofd, onafhankelijk van functie of hiërarchie en een kwart vond flirten prima, maar niet met de leidinggevende. Voor veel werknemers is er een verschil in flirten tussen collega's onderling en tussen werknemers en leidinggevenden. Bijna 40 procent van de respondenten vond dat flirten op het werk ongeoorloofd is.

Een Brits uitzendbureau deed ook onderzoek naar flirten op de werkvloer en daaruit bleek dat een niet ernstig bedoelde flirt op kantoor het leven veel aangenamer en productiever maakt. Bijna de helft van de respondenten gaf toe dat ze zich al flirtend een plaats hebben veroverd in het bedrijf. Vrouwen zouden vooral flirten met de bazen, terwijl de mannelijke werknemers hun aandacht vooral richten op de jongere vrouwelijke collega's. Het zogenaamde 'functionele' flirten wordt vooral (door 25 procent) gebruikt om werk door iemand anders te laten doen. Andere redenen om tot flirten over te gaan zijn vroegtijdig naar huis willen gaan en het ontlopen van kritiek wegens een gemiste deadline. Ook zijn er veel collega's die met geflirt een fout in de doofpot willen stoppen. Met flirten geef je een licht seksueel uitdagend signaal naar de ander. Op de werkvloer wordt dikwijls geflirt waarbij het gedrag niet storend is, maar juist bijdraagt aan de goede werksfeer en productiviteit. Er is echter wel een verschil tussen flirten met of zonder seksueel oogmerk. Bij flirten met seksuele bedoelingen worden flirtgebaren anders uitgevoerd en zijn er meer lichamelijke aanrakingen. De gehele situatie waarin het flirten op de werkvloer plaats vindt is ook bepalend. Bij een gesprek van zakelijke aard kunnen er opmerkingen of grapjes gemaakt worden over het werk, maar niet over het lichaam. Dan gaat het te ver. Dit geldt ook voor vlijende complimentjes.

Als iemand de benadering van de ander te dichtbij vindt komen is het belangrijk om de ander dat aan te geven door er in de eerste plaats niet op in te gaan, er niet om te lachen en door direct op een ander onderwerp over te gaan.

Flirten heeft twee kanten. Het is dé manier om aardig gevonden te worden, maar het is ook dé manier om een ander te beinvloeden. Een vrouw kan om iets gedaan te krijgen bij een collega met de ogen spelen en glimlachen en een politicus kan veel stemmen winnen door te flirten met het hele volk. Flirten wordt dan ook overal ingezet, van hoog- tot laagopgeleiden, bij mannen en vrouwen, van jong tot oud. Kortom, flirten is een goed instrument om ervoor te zorgen dat bepaalde doelen bereikt worden.

Een beetje flirten is dus een effectieve manier om een bepaalde ontspanning in de collegiale omgang te geven, maar een agressieve en verlangende manier van flirten schaadt de integriteit. Continu seksueel getinte opmerkingen maken is geen flirten meer, maar gewoon ordinair aandacht vragen. Degenen die er om lachen zullen snel als 'leuker' gezien worden en dingen eerder voor elkaar krijgen. Fysiek contact bij het flirten wordt gevaarlijk. Voor veel mensen worden aanrakingen door collega's en leidinggevenden als onprettig ervaren. Een signaal geven dat dat als onprettig ervaren wordt is dan heel belangrijk.

Aanrakingen bij zakelijke gesprekken zijn gewoon ongepast en aanrakingen blijven beperkt tot het schudden van handen. Mensen uit Zuid-Europese en Latijns-Amerikaanse landen staan er echter om bekend dat ze vaker lichamelijk contact zoeken, maar ook daar ligt een grens. De grens bij wel of niet geoorloofd flirten moet iemand zelf bepalen. Het gaat er dus om hoe sterk je in je schoenen staat om een flirt wel of niet te weerstaan. Flirten op de werkvloer gebeurt het meeste om eventjes aan de hoge werkdruk te ontsnappen en uit het Britse onderzoek is ook naar voren gekomen dat flirten goed is voor de gezondheid en het zelfvertrouwen en het schijnt bij te dragen aan een goede werksfeer.

Marketing

'Going public'

Tekst: Marcel Truyens

Enkele weken geleden was het overlijden van Ab Heijn voor mij aanleiding het boek van Jeroen Smit over de bijna ondergang van Ahold weer eens te herlezen. Het Drama Ahold leest als een jongensboek. Het gaat over helden, winnaars en verliezers. Over ego's die tot extreme proporties opgeblazen werden in de roes van het succes. Over mannen die met miljarden speelden. Die de wereld overvlogen in Concordes. Over het verlies aan realiteitszin. En over het bijna instorten van het derde supermarktconcern ter wereld. Maar het gaat vooral over bestuurders die niet meer bezig waren met hun klanten maar met de beurskoers.

Curaçao doet sinds dit jaar mee in de wereld van de 'exchanges': we hebben onze eigen aandelenbeurs de DCSX. De DCSX wil uitgroeien tot een internationale beurs voor notering en handel in (inter)nationale effecten zo lees ik in een persbericht.

De DCSX is op zich een hele logische stap. Met de sanering van de staatsschuld zitten een hoop lokale partijen op een enorme berg geld. Geld dat ze moeten investeren om het laten renderen. Wat is er dan handiger dan een lokale aandelenbeurs. Een aandelenbeurs waar je kunt investeren in de lokale economie. Lokale bedrijven kunnen op deze manier aan kapitaal komen voor investeringen en/of overnames en daardoor groeien. De werkgelegenheid neemt toe bij die bedrijven zelf en bij de toeleveranciers. De beurs levert een impuls aan de financiële en de juridische industrie: het naar de beurs brengen van een bedrijf is voor bankiers en advocaten een financieel aantrekkelijke en prestigieuze klus.

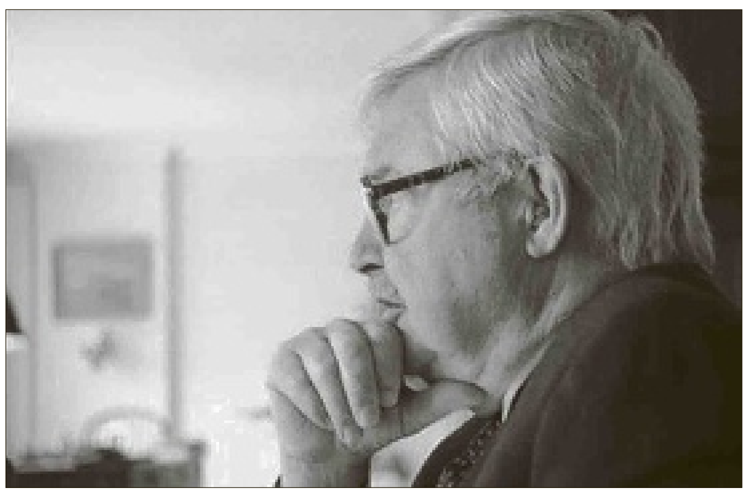

Win - win - win zou je zeggen. Vooral voor ondernemers die in een kapitaalintensieve industrie actief zijn kan een beursgang - zoals gezegd - aantrekkelijk zijn: 'geld ophalen' zoals men in board rooms placht te zeggen. Ruimte voor investeringen en de balans gaat erop vooruit. Financiële ruimte creëren voor overnames. Er zit echter ook een keerzijde aan het verhaal.

De aandeelhouders willen over het algemeen wel (enig) rendement zien op hun aandelen. Dat betekent dat er dividend moet worden uitgekeerd in cash of in aandelen. Daarnaast is het voor aandeelhouders wel zo aantrekkelijk als de waarde van het aandeel groeit: bij verkoop levert het zo meer op en kan de aandeelhouder snel een hoop geld verdienen. Het gevolg hiervan is dat er bij de directies van beursgenoteerde ondernemingen de focus al snel ligt op het financiële kortetermijnresultaat, een effect dat nog versterkt wordt doordat directies en medewerkers vaak een groot deel van hun beloning in aandelen en/of opties ontvangen. Ook zij zijn persoonlijk dus gebaat bij kortetermijnresultaat. Een andere factor is dat het aandeel van onderneming A op de beurs 'concurreert' met dat van onderneming B. De performance van het aandeel moet zich kunnen meten met de rest van de markt wil het tenminste aantrekkelijk zijn en blijven voor mensen die aandelen kopen en verkopen op de beurs.

Deze financiële kortetermijndruk sijpelt - of spoelt - van boven naar beneden door de organisatie. De directie belooft de aandeelhouders een financiële prestatie - vaak wel vier keer per jaar - en zet vervolgens het management onder druk om deze prestatie waar te maken. De hele organisatie is zo opeens bezig met 'de winst'. En dat moet ook wel want je belofte niet nakomen is dodelijk op de beursvloer.

Vooral de wat grotere beleggers laten zich in hun koop- en verkoopgedrag leiden door analisten: specialisten die bekijken hoe een branche zich ontwikkeld, een bedrijf presteert, in hoeverre het haar beloften nakomt en geeft de aandelenmarkt een 'kopen - houden - verkopen' advies.

Dan krijgt de onderneming te maken met de toezichthouders en belangenverenigingen van effectenbezitters. Dit soort organisaties leggen regels en wetten op om herhaling van bijvoorbeeld het Enron-debacle te voorkomen. Voor het kunnen naleven van die regels moeten er intern allerlei controlemechanismen ingebouwd worden en bepalen accountants en advocaten in belangrijke mate de speelruimte van de ondernemer. Daarnaast wordt de ondernemer verplicht om meerdere malen per jaar de cijfers te presenteren aan de aandeelhouders, analisten en de pers en voorspellingen te doen over de toekomst. Financiële communicatie en Investor Relations is tegenwoordig een vak.

Dit hele verhaal leidt ertoe dat de ondernemer nauwelijks tijd overhoudt om bezig te zijn met ondernemen. De focus ligt vooral op de aandeelhouders en het circus dat er omheen draait. Men praat in de board room de hele dag over cash, maar niemand vraagt zich meer af waar die cash vandaan komt.

Een hijgerige manager die dit kwartaal nog een extra winstmarge wil zien kan een groot gevaar opleveren voor de langetermijnbusiness: uiteindelijk gaan de kwaliteit en service er onder leiden en langetermijn-investeringen in immateriële zaken als productontwikkeling, marketing, opleiding et cetera worden nog wel eens ingeruild voor kortetermijnresultaat. Waarschuwingen bereiken de top niet meer want die heeft het gelijk aan zijn zijde: de waarde van het aandeel is toch in orde?

De bestuurders van Enron, ABN AMRO, Ahold of WorldOnline waren niet meer met de business bezig. Zij speelden een ander spel op een ander bord. Hun gedrag heeft geleid tot scherpere regels en wetten. Het heeft geleid tot persoonlijke aansprakelijkheid en zelfs vervolging bij overtreding. Dankzij dit soort regels en wetten en de omvang van de economie zal het op Curaçao zo'n vaart niet lopen. Maar voor de ervaren ondernemer die zijn bedrijf straks naar de DCSX brengt, bedenk één ding: cash komt van klanten.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

**Marcel Truyens is onafhankelijk marketing en communicatieadviseur te Curaçao.
http://web.me.com/marcel1963/Marcel_Truyens
e-mail: marcel1963@mac.com**

'Stagnatie door te hoog salaris'

Binnenkort wordt het tweede Nationaal Salarisonderzoek gepresenteerd en dit onderzoek wijkt niet veel af in vergelijking met het eerste Nationaal Salarisonderzoek in 2008.

Tekst:Judice Ledeboer

Er wordt wel een verhoging van salarissen geconstateerd en er komt uit naar voren dat bedrijven die een salarisstructuur hebben een meer 'open' structuur hebben, moderner zijn, waarbij in salarisschalen een minimum- en maximumsalaris wordt vastgelegd. De meeste bedrijven die een salarisstructuur hebben, hanteren echter nog steeds een vaste salarisstructuur met 'vaste treden'. Volgens Maghalie van der Bunt-George, directeur van George Consult, geeft dat weinig flexibiliteit.

In het laatste kwartaal van 2010 verrichtte George Consult, een organisatieadviesbureau dat gespecialiseerd is in Human Resource Management dit salarisonderzoek. Met haar bedrijf wil directeur Van der Bunt graag bijdragen aan professionalisering van HR-management op Curaçao en met dit onderzoek draagt zij op drie niveaus bij. "Er is op alle niveaus beweging te zien", aldus Van der Bunt. Bedrijven, professionals op HR-gebied en haar eigen bedrijf George Concult kunnen de resultaten van dit onderzoek gebruiken bij hun HR-management.

In 2008 werd het eerste Nationale Salarisonderzoek gedaan en er deden 250 respondenten mee. Deze keer zijn het er 265. Het eerste onderzoek lag bij velen nog vers in het geheugen en het was voor Van der Bunt een uitdaging om organisaties over te halen om te participeren. "Er was toch een drempel om weer mee te doen omdat er veel informatie gevraagd werd, zoals functietitels, minimum- en maximumsalarissen en informatie over secondaire arbeidsvoorwaarden. Het verzamelen van deze informatie vraagt veel tijd, maar veel bedrijven zagen het meedoen ook als een voordeel." Volgens Van der Bunt draagt alleen al het invullen van de vragenlijst bij aan bewustwording, want de vragen op de vragenlijst zetten de organisaties aan het denken. "De vragenlijst is voor organisaties echt een eye-opener. Als er op de vraag 'Hanteert u een salarisstructuur', 'nee' geantwoord wordt dan worden bedrijven zich daar bewust van en denken dan 'hé, zou dat iets voor ons zijn?' Het viel haar op dat vooral organisaties die al een HR-afdeling hebben positief reageerden omdat ze zien wat het oplevert om alles weer eens op een rijtje te zetten en hoe waardevol het is om informatie te hebben over beloning en salarisstructuren binnen een branche en bedrijf.

Er was dit jaar een goede respons uit de horeca- en toerismesector, vooral door de goede samenwerking met het toeristenbureau CTB en de hotelorganisatie Chata. "Daar was ik heel blij mee, omdat het een belangrijke sector is voor het eiland. We willen juist deze sector op Curaçao promoten en weten waar de ontwikkelingskansen en krachten liggen." Van der Bunt laat zich hier verder niet over uit, maar het is wel duidelijk dat er in deze sector nog veel moet gebeuren, want in de horeca- en toerisme-sector heeft slechts 5,2 procent van de bedrijven een salarisstructuur en nationaal ligt dit percentage op 44,7.

Een salarisstructuur is voor de werkgever heel belangrijk en wel om drie redenen. Allereerst om de loonkosten te beheersen, ten tweede helpt het om onderlinge verhoudingen tot zijn recht te laten komen en ten derde geeft een salarisstructuur medewerkers inzicht in potentiële groei in salaris. Uit het onderzoek is wederom naar voren gekomen dat de hoogste salarissen in de financiële sector te verdienen zijn en het onderwijs en de zorg hangen weer behoorlijk onderaan.

Maghalie van der Bunt-George

Waarom een weldoordacht beloningsbeleid voeren? "Het begint met het hebben van een salarisstructuur. Waar wil ik zitten in de markt?" Volgens Van der Bunt zijn bedrijven die in de top zitten 'gevangenissen met een open deur'. "Als je te hoog in de markt zit belemmert dat de uitstroom en daardoor de doorstroom. Als mensen het bedrijf niet verlaten zijn er weinig verschuivingen en dan vraag je je af wat de mensen motiveert in een organisatie. Een goede beloning is geen garantie voor gemotiveerde medewerkers. Je kunt er ook voor kiezen om lonen te matigen en om te investeren in de ontwikkeling van personeel, zoals trainingen en workshops. Dat zijn factoren die wel motiveren."

Een punt van zorg vindt Van der Bunt dat er nog veel bedrijven zijn die geen pensioensvoorziening hebben voor hun werknemers. Dit is een verantwoordelijkheid die bij de overheid en de werkgevers ligt. Ze is zich ervan bewust dat het niet meevalt om een goede pensioensvoorziening te regelen, vooral voor een kleine onderneming, maar ze vindt het wel belangrijk dat er pensioensvoorzieningen zijn, ook voor werknemers die flexibel werken. Volgens haar moet de overheid daar kaders voor scheppen.

Human Resource Management is erg in ontwikkeling. Er zijn diverse initiatieven op dit gebied en men gaat op zoek naar niet traditioneel HR-management. Er vindt momenteel een transformatie plaats van personeelsbeleid naar HR-management waarbij de HRM-manager of adviseur meer een strategische gesprekspartner wordt. "Er wordt erkend dat je je met je personeel kunt onderscheiden en dat werving & selectie en andere P&O-instrumenten een grote rol spelen en een vak op zich is. Beoordelingssystemen kent men wel op Curaçao en 69,2 procent van de organisaties heeft een beoordelingssysteem. Hiervan heeft 56,5 procent een bonussysteem in de vorm van eenmalige uitkeringen en 50 procent koppelt de bonus aan structurele loonsverhoging."

Van der Bunt vindt echter dat het beoordelen van personeel een bepaalde expertise vraagt. "Je kunt dat niet meer doen via een formulier dat je kunt downloaden van het internet. Op Curaçao zijn veel beoordelingssystemen nog schools. Je scoort bijvoorbeeld goed of slecht, maar deze termen zijn niet meer van deze tijd. Goed kan je ook vertalen naar 'naar verwachting' en slecht kan je verwoorden als 'onacceptabel'. Dan ben je bezig met het bevorderen van professionaliteit in plaats van het beoordelen van een stelletje schoolkinderen."

Een groot deel van de organisaties maakt nog geen gebruik van een functiebeschrijvings- en -waarderingssysteem om zo te komen tot een onderlinge rangorde van functies. Er zijn zelfs ook grote of middelgrote organisaties die nog geen gebruik maken van dit HRM-instrument dat aan de basis staat van andere HRM-instrumenten zoals beloning.

De gegevens die Van der Bunt heeft verzameld gaat ze gebruiken in haar adviespraktijk. Eind februari worden de resultaten gelanceerd en zal er een seminar 'Trends en Beloning' zijn, waar wordt ingegaan op diverse thema's betreffende beloning. Van der Bunt hoopt dat er niet alleen organisaties komen die al een uitgedacht beloningsbeleid of een salarisstructuur hebben, maar ook bedrijven die nog geen beloningsbeleid of salarisstructuur hebben. "Die zullen er heel veel van leren."

In het algemene rapport zijn alle nationale cijfers en cijfers per branche vermeld en er wordt ook per branche een rapport uitgebracht. Deze rapporten zijn te zijner tijd tegen betaling bij George Consult verkrijgbaar. Voor meer informatie: www.georgeconsult.com

MKB

'Business plan'

Wat is een business plan? In uw business plan zet u uw eigen plannen op een rij. U beantwoordt vragen als: wat wil ik precies gaan doen? Waar ga ik me vestigen? Welke rechtsvorm kies ik? Is er markt voor mijn product en hoe kom ik aan klanten? En hoeveel geld heb ik nodig om mijn plannen van de grond te krijgen?

Tekst: Emiel Gerdes

Waarom een business plan?
Zo ziet u of uw plannen haalbaar zijn. Bovendien kunt u het business plan gebruiken bij het aanvragen van een lening bij de bank of een andere financier.

Hoe maak ik een business plan?
Op dit moment wordt onderzocht wat volgens de belanghebbende instanties het businessplan nu precies moet bevatten. Volgens de uitkomsten moeten in een compleet business plan de volgende punten uitgewerkt worden:

A. Wie bent u?
B. Uw bedrijf: wat gaat u doen?
C. Hoe gaat u uw product of dienst verkopen?
D. Hoe gaat u het regelen binnen uw bedrijf?
E. Hoe regelt u uw geldzaken?

A. Wie bent u?

Met een business plan presenteert u zichzelf. Bijvoorbeeld aan de bank. Die kijkt ook naar wat voor persoon u bent en welke ervaring u heeft. U bent uniek en daarom is uw bedrijf dat ook. Dit maakt een business plan altijd persoonlijk: met persoonlijke gegevens en eigenschappen.

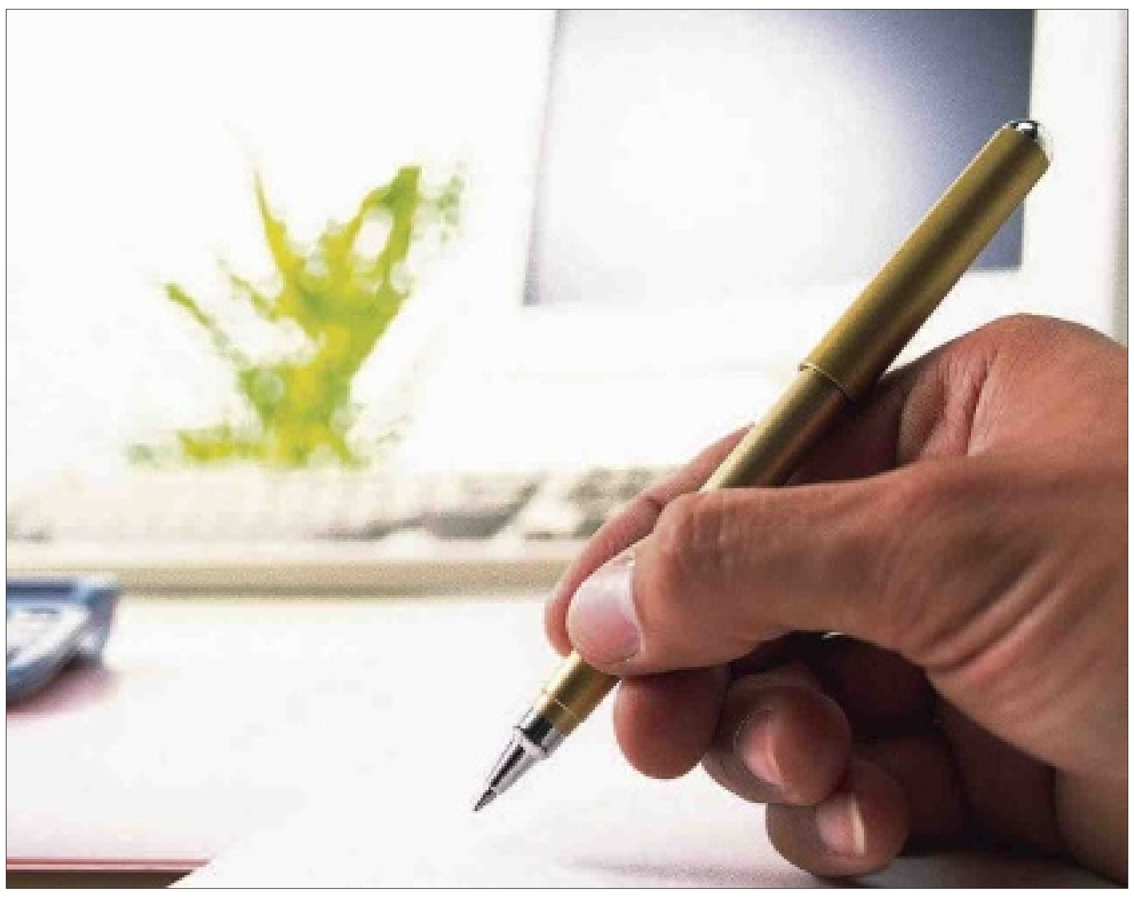

Persoonlijke gegevens
Dit zijn basisgegevens van u (en uw zakelijke partners). Denk aan naam, adres, gezinssamenstelling, wel of geen huwelijkse voorwaarden, opleiding, arbeidsverleden, wel of geen concurrentiebeding, etc.
Persoonlijke eigenschappen
Breng uw persoonlijke eigenschappen goed in kaart. Maar ga ook in op zeer belangrijke vragen als: 'Waarom wil ik ondernemer worden', 'Wat wil ik met mijn bedrijf bereiken' en 'Wat zijn mijn ondernemersvaardigheden'.

B. Uw bedrijf: wat gaat u doen?

In uw business plan werkt u uw ideeën zo nauwkeurig mogelijk uit. U maakt voor uzelf en voor anderen concreet wat u gaat doen. Zo bewijst u bijvoorbeeld dat u goed over uw bedrijf heeft nagedacht. U legt uit waarom u kiest voor de locatie en de rechtsvorm van uw bedrijf. Om iets specifieker te zijn:

Maak uw bedrijf concreet
Beschrijf wat u gaat doen, hoe u het gaat doen en voor wie. Zo ziet u of uw plannen haalbaar zijn. Geef bijvoorbeeld antwoord op de vragen:
Wat voor soort bedrijf wilt u beginnen en wanneer?
In welke behoefte voorziet u?
Hoe gaat u de onderneming succesvol maken en hoe heeft u zich georiënteerd?
Wat zijn de voordelen en welke risico's ziet u?

Kies een rechtsvorm
Uw bedrijf heeft een bepaalde juridische vorm, de rechtsvorm. De rechtsvorm bepaalt onder meer of u privé aansprakelijk bent. Geef in uw plan aan voor welke rechtsvorm u kiest en waarom.

Welke locatie kiest u?
U geeft hier aan op wat voor locatie u uw bedrijf gaat vestigen. Gaat u vanuit huis werken, in een kantorencomplex of heeft u een winkelpand op het oog?
Onderbouw of u kiest voor huren of kopen.

C. Hoe gaat u uw product of dienst verkopen?

U bent overtuigd van uw product of dienst, maar zijn anderen dit ook? Met een marktonderzoek bekijkt u of er klanten zijn voor uw bedrijf. Ook brengt u de concurrentie in kaart. Zo ziet u hoe u zich kunt onderscheiden. Uw marktonderzoek vormt dan ook de basis voor uw marketing.

Klantenanalyse: hoe ziet de markt eruit?
U weet pas hoe u uw product of dienst kunt verkopen als u weet wie uw klanten zijn. Met een klantenanalyse brengt u uw potentiële klanten zo gedetailleerd mogelijk in beeld.

Concurrentie-onderzoek: wat weet u van uw concurrenten?
Meestal bent u niet de enige die een bepaald product of dienst aanbiedt. In een concurrentieonderzoek gaat u na wie uw concurrenten zijn en wat ze precies doen.

Marketingmix: hoe pakt u uw marketing aan?
Een marktonderzoek is de basis van uw marketing. U verzamelt gegevens over klanten en concurrenten. Die gegevens gebruikt u bij het maken van een concreet plan van aanpak: de marketingmix.

Onderscheidend vermogen: wat maakt u speciaal?
Tot slot beschrijft u hoe u zich gaat onderscheiden van uw concurrenten. Wat maakt het bedrijf anders? Wat gaat u beter doen?

D. Hoe gaat u het regelen binnen uw bedrijf?

Voor een compleet business plan zet u hier de puntjes op de i. U geeft aan dat u heeft nagedacht over de risico's en mogelijke verplichtingen, zoals vergunningen of diploma's. En over zaken die handig zijn, zoals het regelen van uw administratie en verzekeringen. Misschien het leukste onderdeel, maar wel erg belangrijk.

Verder ook vergunningen en wettelijke eisen, denk daarnaast ook eventueel aan het opstellen van algemene voorwaarden, de verzekeringen (persoonlijke en bedrijfsverzekeringen) en uw personeel (arbeidscontracten, vakbonden, etc.).

E. Hoe regelt u uw geldzaken?

En bedrijf starten kost geld! In het financiële deel van uw business plan berekent u hoeveel geld u nodig heeft en waar u dat vandaan haalt. Ook begroot u hoeveel winst het bedrijf gaat maken.

Een compleet financieel plan bestaat uit de volgende onderdelen:

- Investeringsbegroting
- Financieringsplan
- Exploitatiebegroting
- Liquiditeitsbegroting
- Persoonlijke begroting

Investeringsbegroting
In de investeringsbegroting zet u op een rij welke investeringen nodig zijn om te starten en welke kunnen wachten. Zo ziet u hoeveel geld u minimaal nodig heeft om uw bedrijf te kunnen beginnen.

Emiel Gerdes is bedrijfskundig adviseur bij het InnovatieCentrum Curaçao.

Financieringsplan
In uw financieringsplan werkt u uit hoe u de investeringen uit uw investeringsbegroting gaat bekostigen. Gaat u naar de bank of komt u op een andere manier aan geld?

Exploitatiebegroting
Met een exploitatiebegroting berekent u of uw bedrijf rendabel is. U maakt een inschatting van de omzet. Daarna bekijkt u wat de kosten zijn om uw bedrijf draaiende te houden. Daarmee kunt u berekenen of uw bedrijf winst of verlies gaat maken.

Liquiditeitsbegroting
In een jaar wisselen inkomsten en uitgaven vaak sterk. In uw liquiditeitsbegroting staan ontvangsten en uitgaven in een periode (bijvoorbeeld een maand of kwartaal). Zo ziet u op welke momenten u geld overhoudt of extra geld nodig heeft.

Persoonlijke begroting
U kunt ook eerst kijken hoeveel geld u privé nodig heeft en daar het financieel plan op baseren. U berekent wat u minimaal nodig heeft en telt daar belastingen, inkoopkosten en bedrijfskosten bij op. Zo weet u wat u minimaal moet omzetten om privé rond te komen.

De voordelen van MKB Advies Curaçao
MKBadviescuracao.com is vanaf april 2010 dé website voor ondernemend Curaçao. Waar ondernemers antwoord krijgen op vraagstukken, adviezen en tips krijgen over ondernemerschap. Geschreven door ondernemers, voor ondernemers. U hoeft vanaf nu nog maar 1 website te bezoeken en krijgt daar alle antwoorden op uw vragen. Kunt u het antwoord niet vinden, vraag het dan op de live chat aan een van de virtuele adviseurs, dan krijgt u via het brede netwerk alsnog uw antwoord. Bezoek dus vandaag nog de website www.mkbadviescuracao.com.

Het InnovatieCentrum is het kwaliteitinstituut van Curaçao en kan bijdragen aan de grondslagen van ondernemerschap voor organisaties waarbij kwaliteitsmanagement onderdeel uitmaakt of uit zal gaan maken van de bedrijfsvoering. De services van het InnovatieCentrum zijn gericht op het waarborgen van de continue verbetering van de producten en diensten van uw organisatie om op een duurzame en maatschappelijk betrokken wijze te kunnen concurreren.

Wilt u meer weten over deze column, over onze service en diensten, of een afspraak maken voor een kennismakingsgesprek? Dan kunt u contact opnemen met het InnovatieCentrum Curaçao, via info@icc.an, of via info@mkbadviescuracao.com, of via telefoonnummer (+5999) 737 1360.

Financiële crisis en afschuifgedrag

Robert Pirsig, de door collega's nooit voor vol aangeziene docent filosofie, publiceerde in 1974 'Zen en de Kunst van het Motoronderhoud'. Een verslag van een tocht op de motor door de VS dat een verslag werd van een denktocht op zoek naar de betekenis van 'Kwaliteit'. Het boek werd op slag internationaal een bestseller.

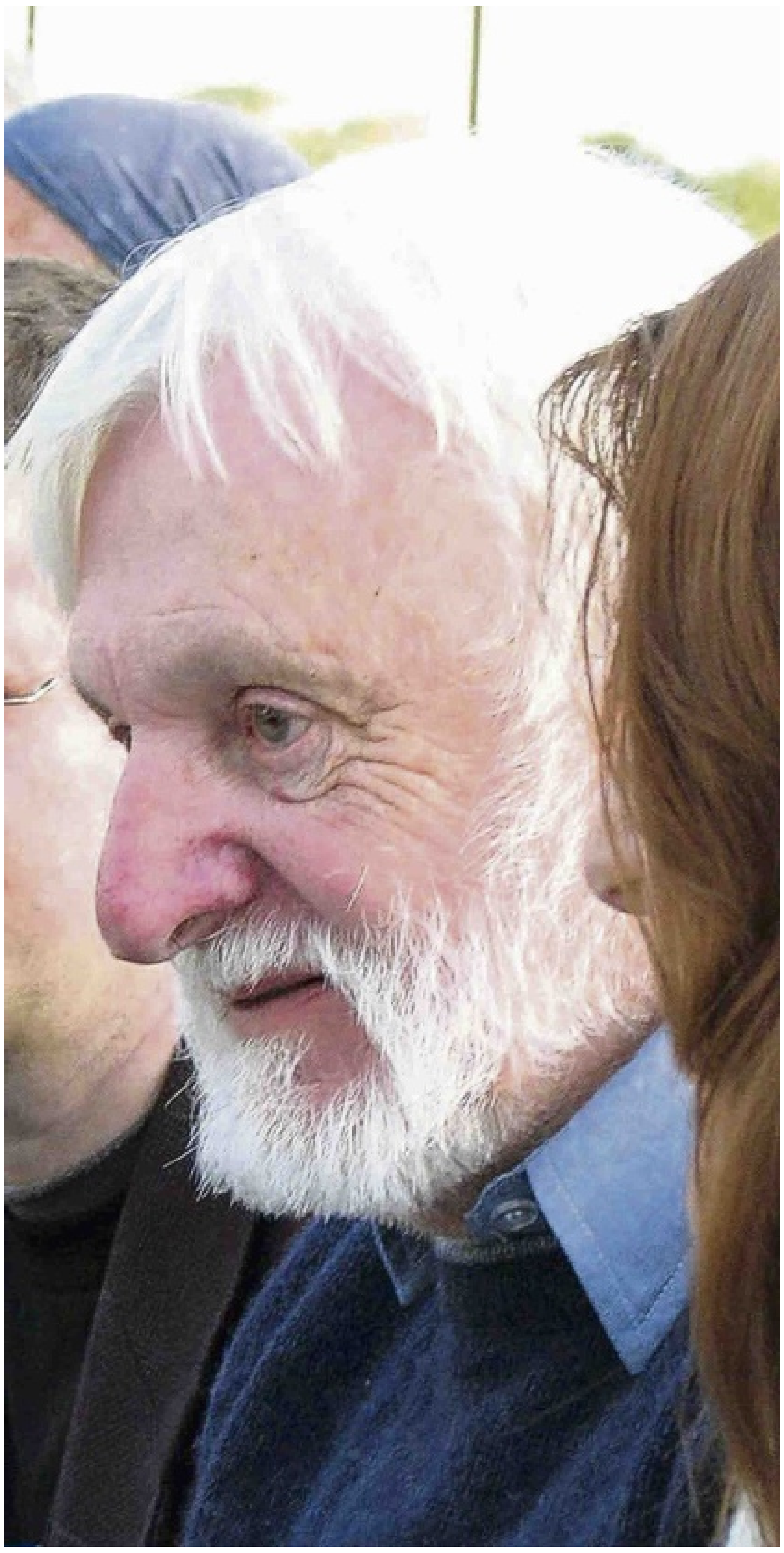

Robert Pirsig.

Tekst: Brede Kristensen Foto's: Archief

Aan de hand van ervaringen met motoronderhoud filosofeerde Pirsig over sleutelbegrippen bij Zen en Aristoteles: concentratie, communicatie, deugd, balans en kwaliteit. De ondertitel luidde: een onderzoek naar waarden. Eigenlijk ging het boek over de vraag hoe we als denkende en voelende wezens onszelf kunnen blijven ondanks het feit dat we zo langzamerhand tot minuscule wezentjes zijn gedegradeerd, levend in een gigantische metropool van technische en institutionele voorzieningen. Je kunt ook zeggen dat het boek gaat over de kwaliteit van handelen als voorwaarde voor gezondheid.

Pirsig is een sublieme waarnemer. Een nauwelijks hoorbaar bijgeluidje van de motor merkt hij op. Het zet hem aan het denken over 3 zaken: wat moet er nu gerepareerd worden zodat ik niet straks met pech aan de kant van de weg sta? Welk nieuw inzicht geeft mij dit over het functioneren van de motor, over de sterke en zwakke eigenschappen van de motor? Wat leert me dit over de manier waarop ik met mijn motor moet omgaan, mijn handelen dus? Om goed waar te nemen is concentratie nodig. Om er met je geest 'bij te zijn', moet je al rijdende of al werkende dus niet met je geest met andere dingen, belangen, verlangens of dromen bezig zijn. 'Kwaliteit is niet alleen afhankelijk van kundigheid, maar ook van het vermogen je te beheersen, jezelf even weg te cijferen, om te kunnen observeren en te leren', aldus Pirsig.

Met een groep sociologen organiseerden we in die tijd een werkgroep om te onderzoeken hoe de ideeën van Pirsig gebruikt kunnen worden om een gezonde van een ongezonde samenleving te onderscheiden, of gezond van ongezond bestuur. De conclusie was dat een cultuur van beheersing en evenwicht van cruciaal belang is. In de loop van de jaren 80 kwam de wereld in de ban van kwantiteit en calculatie. Kritische en fenomenologische denkers zoals Pirsig werden aan de kant gezet. Gelukkig is alles tijdelijk en alles komt ook altijd wel weer terug. Laten we kijken of de financiële crisis ons de ogen aan het openen is voor andere dimensies dan kwantiteit alleen.

Genève 2006

Madelyn Antoncic, director risk management bij Lehman Brothers, is hoofdspreker op een congres voor bankiers. Ze constateert dat banken opereren op de grens van het aanvaardbare risico. Ze waarschuwt voor het gevaar van grensoverschrijding. In tijden van crisis kan dat fataal worden. Tegelijkertijd legt ze uit waarom Lehman Brothers geen gevaar loopt (The Economist, January 2007). Twee jaar later meldt The Economist dat het lot van Lehman Brothers niet bepaald werd door 'bad risk calculation', maar door 'bad risk management'. Dat wil zeggen het topmanagement wilde risico's niet onder ogen zien. Weer een jaar later zet The Economist alles nog eens even op een rijtje: Waarom sommige banken het beter deden dan anderen. Kort samengevat: de ene bank handelt op basis van bemoedigende Powerpoint-presentations, terwijl de andere bank niets onderneemt zonder ontmoedigende kritische brainstormsessies. ABN-Amro liet zich collectief verblinden door de schittering van 'leveraged deals'. Maar Jamie Dimon, de baas van JPMorgan Chase die de crisis net overleefde, ontging geen enkel verdacht geluidje (The Economist, February 2010).

Inmiddels ligt het begin van de crisis alweer 2 jaar achter ons. Of banken het risk management tegenwoordig serieus nemen kan ik niet beoordelen. In tijden van crisis durft niemand risico's te nemen, zoals in tijden van voorspoed niemand graag aan risico's denkt. Enkele weken geleden verklaarde een vriend, een hoge piet bij een Nederlandse bank, vrolijk: 'wij zijn van nature optimistisch, het gaat dus goed'. Ik vroeg hem of dat een realistische kijk op de zaak is. Nadat hij even had nagedacht, antwoordde hij met een uitspraak van Hillary Clinton: 'We fake it before we make it'. Tom Poes zou met een 'hmm' hebben gereageerd.

Analyses

Ik ben wat gaan grasduinen in recente studies over de gevolgen van de crisis. David Harvey, een kritische econoom, publiceerde 'The Enigma of Capital' (2010), met als hoofdgedachte dat kapitalisme geen problemen oplost doch creëert. Kapitalisme wordt gedreven door de hoop op een toenemend inkomen. Het verborgen doel van kapitaal vergaren is risicovermindering. Op zowat alle gebieden. Kapitaalbezit betekent het vermogen om problemen op de bordjes van anderen te leggen, de armen in eigen land of in het buitenland. Of op die van concurrenten. Dat veroorzaakt niet slechts emotionele schokeffecten, maar om de zoveel tijd ook vermindering van koopkracht en dus van kapitaalkracht: het begin van een crisis. Het kapitalisme grossiert in crises. Harvey ziet een wereldwijde protestbeweging ontstaan tegen het afwentelen van risico's op medemensen en ook een groeiend bewustzijn dat kapitaal in dienst van ontwikkeling moet staan in plaats van toenemende inkomens en risicovermindering.

De Australiër John Quiggin (Risk Shifts, 2010) die al jaren wijst op wat hij noemt de 'Great Risk Shift', wrijft het ons deze maanden nog eens extra onder de neus. De sociaal-democratische verzorgingsstaat als risk-management systeem, was een poging het risico bij het bedrijfsleven en de overheid te leggen. Dus weg van het bordje van arbeiders en employees, die van deze voor hen comfortabele situatie helaas misbruik maakten. Hun verantwoordelijkheidsgevoel bleek beperkt. Het gevolg was de opkomst van 'thatcherism', 'reaganism' of, neutraler uitgedrukt, 'economic liberalism'. Stap voor stap verloren vooral in Angelsaksische landen de burgers hun zekerheden. Nu waren het de banken en ondernemingen die van de situatie misbruik maakten en blijk gaven van een beperkt verantwoordelijkheidsgevoel. Ze namen niet alleen zelf grote risico's, maar lokten de gewone man in de fuik van te grote risicovolle leningen. Zolang het economisch voor de wind gaat, is er weinig aan de hand, maar als de groei stagneert is het meteen goed mis en vallen er slachtoffers. Het moment is dus aangebroken om te zoeken naar nieuwe, bij onze tijd passende arrangementen voor risk-management. Dus anders denken over de functie van kapitaal, anders over risicospreiding in de samenleving en de welvaart zal billijker moeten worden verdeeld. Centrale stelling van Quiggin: dat producten van financiële markten individuen en huishoudingen effectief gereedschap bieden voor het voeren van individueel risicomanagement is niet langer geloofwaardig. Het openbare bestuur zal nieuwe spelregels moeten opstellen. Dat financiële instellingen dat nu in de meeste landen zelf doen en vaak met experts die de banken zelf aan de rand van de afgrond hebben gebracht, wekt niet zijn vertrouwen. Terecht dunkt me. Een oplossing heeft hij niet. Wel is hij van mening dat de tijd rijp is voor 'an effective social response'.

Pirsig en zijn zoon op de motor tijdens de tocht door de VS.

Ha-Joon Chang die jaren voor de World Bank werkte doet er nog flink wat scheppen bovenop in zijn '23 Dingen die ze je niet vertellen over het kapitalisme' . Van de zegeningen van de vrije markt laat hij weinig heel. Het liberale kapitalisme draagt niet bij tot ontwikkeling, integendeel, het veroorzaakt in minder ontwikkelde landen slechts rampen en werkloosheid en in tijden van crisis in de ontwikkelde landen een hoop misère die niet zomaar 1-2-3 is verdwenen. Chang pleit voor vormen van protectionisme, naar binnen toe en naar buiten toe. Liberaal kapitalisme maakt mensen onzeker. Dat is niet de bedoeling. Chang excelleert in provocatieve common sense. Van ingewikkelde financiële producten wil hij niets weten. Noch de aanbieders, noch de gebruikers ervan hebben zicht op de mogelijke gevolgen ervan. Risico's blijven bedekt. Niet gebruiken dus. Afschaffen, tenzij het evident is dat ze ten goede komen aan maatschappelijke ontwikkeling, aan iedereen. Maar dat moeten de bedenkers ervan eerst maar aantonen.

Datzelfde wordt ook door Robert Reich naar voren gebracht in Aftershock (2010). Wie van een zeer evenwichtige analyse houdt, kan ik aanraden dit boek te lezen. En het is niet saai. Ook hij komt met duidelijke illustraties. In een arm land zal een man zijn liefde voor een vrouw kenbaar maken met een veldbloemetje. In een rijk land is hij ongeloofwaardig als hij niet met een groot bouquet rozen komt aanzetten. Wat zegt dit over de kwaliteit van liefde? Probleem is ook dat iedereen gedwongen wordt meer te verdienen, harder te werken, dubbel te werken enzovoort. Met als gevolg minder slaap, meer stress, minder aandacht voor kinderen, meer verslaving. Het evenwicht is zoek. Hij pleit voor een 'basic bargain'. Iedereen moet van groei kunnen profiteren. Zoniet dan wordt niet alleen de basis voor een volgende financiële crisis gelegd, maar ook van een politieke crisis.

Erg in de belangstelling staan auteurs die de crisis als een stuiptrekking zien van het 'ontwikkelde westen'. Noord-Amerika en Europa beginnen het af te leggen tegen de opkomende economieën in Azië, met China voorop. Newsweek illustreerde de nieuwe verhoudingen met een cartoon. Hillary verwelkomt Hu Jintao in Washington en zegt dat het haar spijt dat ze zijn naam niet goed kan uitspreken. Jintao antwoordt: zeg maar gewoon 'landlord'. De door de staat gecoördineerde Chinese economie is buitengewoon expansief. Verschillende onderzoekers vragen zich af of China bezig is het liberale kapitalisme overal ter wereld te vervangen door het Chinese model. Gaan we inderdaad die kant op?, zo vraagt Stephen King (Losing Control, 2010). Zullen in de nabije toekomst economie en politieke partij hand in hand gaan? Het Chinese model voorziet niet in een meer-partijenstelsel. Het is een partij die stuurt en verdeelt en bovendien bepaalt wie de risico's mogen opvangen. Ook King houdt van duidelijke taal: 'de geschiedeis staat bol van strategische miscalculaties en er is geen enkele reden te geloven dat de komende jaren anders zullen zijn... we zijn een periode binnengetreden van grote winnaars en grote verliezers. Het Westen is bezig zich als de grote verliezer te profileren'. Het Chinese model zal binnen afzienbare tijd in ieder land dat wil werken aan de eigen welvaart, zijn overgenomen. Geen bemoedigende conclusie voor wie hecht aan Westerse modellen van economie en democratie. Het moge ook duidelijk zijn dat het Chinese model niet gekenmerkt wordt door een aantrekkelijk risicomanagement. Inkomensverschillen in China zijn gigantisch. Wie danst naar de pijpen van de partij loopt weinig risico. Armoede is verschrikkelijk. Op mensenrechten rust een taboe en de natuur kan het helemaal schudden.

Beheersing

Toch geloof ik dat het Westen iets te bieden heeft. De sociaal-democratische verzorgingsstaat dwingt nog altijd respect af, ook in China. De vraag is of we in staat zijn die nieuw leven in te blazen. De tijd van het liberale kapitalisme is voorbij, zo concluderen veel onderzoekers. Risicobeheersing door banken, ondernemingen en individuele burgers is cruciaal. De vraag is dan wat ons vermogen tot beheersing in de weg staat. Anders gezegd: hoe afschuifgedrag te ontmoedigen. Bijna unaniem menen deze onderzoekers dat zo snel mogelijk een einde moet komen aan grote inkomensverschillen en dat de overheid basiszekerheden moet garanderen om evenwicht te herstellen. Dat is van strategisch belang. Willen we dat? En hoe kan worden gegarandeerd dat individuele burgers niet andermaal op grote schaal misbruik gaan maken?
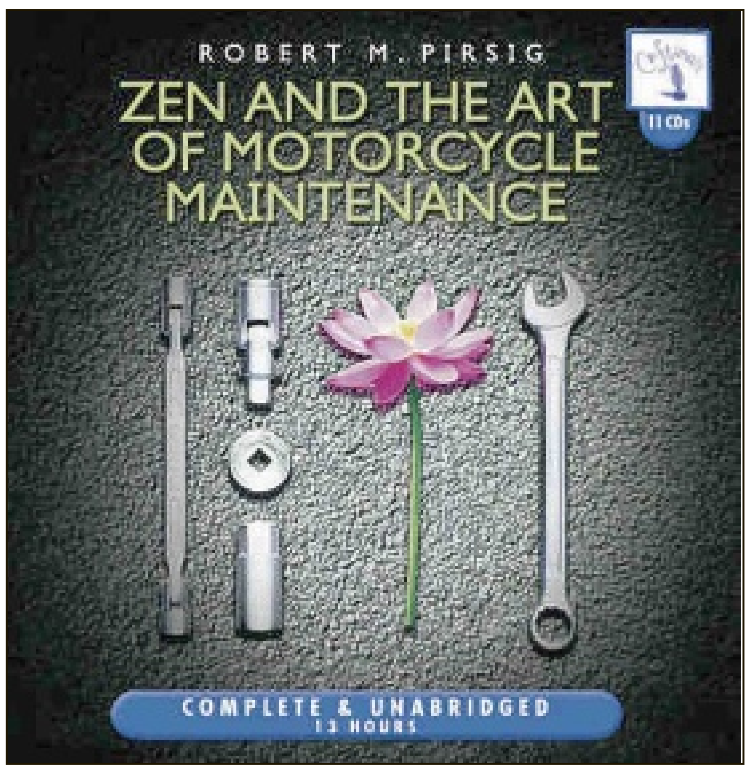
Terug naar Pirsig. Voor hem draait alles om het vermogen zich te beheersen. Als er een kenmerk van de economisch geliberaliseerde wereld in het oog springt dan is dat het gebrek aan beheersing. Het is een cultuurverschijnsel. Bijna iedereen lijkt aan iets verslaafd te zijn: drinken, eten, gokken en geld verzamelen, noem maar op. Voor risico's zijn we blind of we schuiven ze af. Misschien is het goed Pirsig nog eens uit de kast te halen. Beheersing is nodig voor concentratie. Concentratie is nodig om te observeren en de kleinste afwijkende geluidjes van de motor op te vangen. Tijdig maatregelen nemen om te voorkomen dat je met pech aan de kant van de weg komt te staan getuigt van volwassenheid. De crisis daagt ons dus collectief uit ons meer volwassen te gedragen. Anders staan we straks collectief met pech langs de weg.